

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra mediálních studií

Diplomová práce

2018

Karolína Rychterová

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra mediálních studií

Generace Y a maďarský film

Diplomová práce

Autor práce: **Bc. Karolína Rychterová**

Vedoucí práce: **Prof. MgA. Martin Štoll, Ph.D.**

Studijní program: Mediální studia

Rok obhajoby: 2018

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 11. 5. 2018

Karolína Rychterová

Bibliografický záznam

RYCHTEROVÁ, Karolína. *Generace Y a Maďarský film*, Praha, 2018. 102 s. Diplomová práce (Mgr.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra mediálních studií. Vedoucí diplomové práce Prof. MgA. Martin Štoll, Ph.D.

Rozsah práce: 81 normostran, 153 429 znaků (s mezerami, bez anotace a příloh)

Anotace

Předmětem této diplomové práce je propojení dvou celkem odlišných témat. Těmito tématy jsou generace a film, konkrétně potom generace Y a maďarský film. Takovým spojovacím bodem těchto dvou témat je maďarský režisér György Pálfi a jeho film *Taxidermia*. První část diplomové práce představuje především téma generace, rozebírá generace od Baby boomers až po Generaci Z. Vysvětluje, jak se tyto kohorty datují, čím se vyznačují, proč se tak nazývají a co je pro ně typické. Zároveň jsou zde uvedeny základní poznatky z historického kontextu, které nám ony generační kohorty určují. Druhá část diplomové práce je zaměřena na téma maďarské kinematografie. Popisuje zde historii maďarského filmu, představuje její typické tvůrce a jejich filmy. Máme zde také praktickou část, která nám ukazuje, co mladí lidé, zástupci generace Y, vědí či nevědí o maďarských filmech. Třetí část diplomové práce nese název György Pálfi. Tato část je vlastně tou stěžejní. Obsahuje rozhovor se samotným režisérem a rozbor filmu *Taxidermia*, který v této práci hraje důležitou roli, a to hlavně proto, že nám vlastně spojuje všechna daná témata.

Annotation

The subject of this master thesis is the interconnection of two quite different topics. These themes are generation and film, specifically Generation Y and Hungarian film. Such a link between these two themes is provided by Hungarian director György Pálfi and his film *Taxidermia*. The first part of the thesis introduces primarily a theme of the generation, describing generations from Baby boomers to Generation Z. It explains how these cohorts are dated, why they are called like this and what is typical for them. At the same time, the basic knowledge from the historical context is explained, which, in fact, determines these cohorts. The second part of the master thesis focuses on the topic of Hungarian cinematography. It describes the history of Hungarian film, presenting typical directors and their films. There is also a practical part showing what young people of generation Y know or do not know about Hungarian films. The third part of this thesis is called György Pálfi. This section is the most important one. It includes an interview with the director himself and an analysis of his film *Taxidermia*. This film plays an important role in his work because it brings all our themes together.

Klíčová slova

Generace, Baby boomers, Generace X, Generace Y, Generace Z, Maďarská kinematografie, György Pálfi, Taxidermia, film

Keywords

Generations, Baby boomers, Generation X, Generation Y, Generation Z, Hungarian cinematography, Gyorgio Palfi, Taxidermia, film

Title/název práce

Generation Y and Hungarian film

Generace Y a maďarský film

Poděkování

Touto cestou bych ráda poděkovala vedoucímu mé diplomové práce Prof. MgA. Martinovi Štollovi, Ph.D. za odborný dohled a poskytnuté rady během celého zpracování diplomové práce. Zároveň poděkování náleží režisérovi György Pálfimu za poskytnutý rozhovor a jeho čas, který mi věnoval a přispěl tak velkou měrou k zpracování praktické části této práce.

Obsah

Úvod.....	10
1 Generace.....	12
1.1 Časové vymezení.....	14
1.1.1 Mezigenerační propast.....	15
1.1.2 Terminologie.....	17
1.2 Baby boomers.....	19
1.3 Generace X.....	22
1.4 Generace Y.....	26
1.5 Generace Z.....	32
2 Maďarská kinematografie.....	35
2.1 Historie maďarského filmu.....	36
2.2 Hlavní představitelé a zásadní filmy.....	43
2.2.1 Miklós Jancsó (1921 – 2014).....	43
2.2.2 Zoltán Fábri (1917 – 1994).....	44
2.2.3 Márta Mészáros (1931).....	44
2.2.4 István Szabó (1938).....	46
2.2.5 András Monory (1954).....	48
2.2.6 György Szomjas (1940).....	48
2.2.7 Béla Tarr (1955).....	49
2.3 Názory české generace Y na maďarskou kinematografii.....	51
3 György Pálfi.....	62
3.1 Život a charakteristika tvorby.....	63
3.1.1 Inspirace.....	64
3.1.2 Maďarská kinematografie podle režiséra.....	64
3.2 Filmy.....	66

3.2.1	<i>Hukkle</i> (Škyt, 2002)	66
3.2.2	<i>Nem vagyok a barátod</i> (Nejsem tvůj přítel, 2009).....	67
3.2.3	<i>Final Cut: Hölgyeim és uraim</i> (Final Cut: Dámy a pánové – 2012)	68
3.2.4	<i>Szabadesés</i> (Volný pád – 2014).....	69
3.3	<i>Taxidermia</i> (2006).....	71
3.4	Rozbor filmu <i>Taxidermia</i>	72
Závěr		78
Summary		79
Použitá literatura		80
Přílohy		91
Teze Diplomové práce		100

Úvod

Ve své diplomové práci bych ráda propojila dvě témata: „generace“ a „maďarský film“. Přiznám se, že jsem byla inspirována svým studijním pobytem v Budapešti, samozřejmě zájmem o film a vnitřním pnutím při promýšlení tématu generací, konfliktů mezi nimi a jejich principiálních odlišností.

Od propojení těchto témat si slibuji, že se podaří vysvětlit, která generace je jaká, jaké má charakteristické znaky, jak se datuje a projevuje. Dále bych pak ráda představila u nás poměrně málo známou maďarskou kinematografii. V poslední řadě bych chtěla ukázat a představit možné propojení těchto dvou témat a to na příkladu režiséra György Pálfiho a jeho díla (zejména kontroverzního filmu *Taxidermia*, 2006). Režisér se narodil sice v generaci X, ale tvoří pro generaci Y, a vybraný snímek samotný pojednává o třech generacích, třech meznících, třech politických obdobích.

V úvodu si dovoluji vysvětlit, proč jsem se odchýlila od koncepce, a to včetně názvu, schválených tezí. Teze jsem vypracovávala v předtuše svého studijního pobytu a s vedoucím diplomové práce jsme byli domluveni, že se téma zkonkretizuje až po získané zkušenosti, resp. rekognoscaci terénu v Maďarsku. Na místě jsem pochopitelně zjistila, že zkoumat celou maďarskou kinematografii je nereálné, a hlavně, že (protože neovládám maďarštinu) v anglickém jazyce není dostatek pramenů, které by mi pomohly usadit téma maďarské kinematografie do patřičných společenských a historických kontextů. Plánovala jsem také rozhovory se studenty v Maďarsku, dokonce i dotazníkové šetření s českými studenty o jejich povědomí o maďarské kinematografii, ale toto všechno jsme s vedoucím po návratu zavrhlí. Dotazníkové šetření sice proběhlo, ale s lidmi, kteří o maďarské kinematografii něco vědí a navštívili v kině konkrétní maďarské filmy.

Rozhodla jsem se tedy propojit mně osobně blízké téma proměn generací a určitým segmentem maďarské kinematografie, který by se generací nějak týkal. Narazila jsem na tvorbu a také i osobu režiséra György Pálfiho, jehož velmi zvláštní a kontroverzní dílo mě zaujalo. Vyjadřuje se k mému tématu velmi originálně a jakkoliv nelze říci, že by šlo o typickou maďarskou tvorbu, myslím, že právě jeho umělecký pohled je velmi pronikavý. Tedy tolik ke změně koncepce oproti tezím, resp. i odchýlení od názvu *Maďarská kinematografie z pohledu generace Y na Generace Y a maďarský film*.

Diplomová práce se věnuje problematice generací. Generace Y je fenoménem dnešní doby, slycháme o tom, žijeme s ní a v ní, ale málokdo ví, co toto pojmenování vlastně znamená. Abychom tuto generaci pochopili, je potřeba zmínit i generace, které ji předcházely a které následují. Tuto problematiku rozebírám v první kapitole, která se snaží osvětlit, kdo jsou Baby boomers, Generace X, Generace Y a Generace Z. Charakterizuje, jak se generace dělí, kdo do nich patří a jaké znaky je určují. Přibližuje také dobu vzniku, trendy a stereotypy, které kolem generací panují.

Druhá kapitola představuje vývoj maďarské kinematografie, vybrané maďarské filmové tvůrce, kteří do této generace Y spadají nebo jí byli či jsou nějakým způsobem ovlivněni. Zaměří se také na oblibu a popularitu maďarských filmů mezi mladými lidmi v České republice. Snahou je přiblížit a rozebrat stěžejní filmy a znaky maďarské kinematografie, které jsou typické pro tuto dobu a tvůrce v ní žijící a tvořící.

Třetí kapitola je zaměřena na konkrétního režiséra, kterým je György Pálfi. Součástí je i rozbor filmu *Taxidermia* a rozhovor s režisérem samotným, který jsem uskutečnila v dubnu roku 2017 během svého pobytu v Budapešti. Věřím, že díky rozhovoru práce přinese i jinou, subjektivní rovinu v pohledu na zkoumané téma generací a maďarské kinematografie.

1 Generace

Hned v úvodu této práce je velmi důležité definovat samotný termín „generace“, s nímž v celé práci pracujeme. Pochází z řeckého „genos“, což znamená „rod“. Synonymem by mohlo být „pokolení“. Pro jeho charakteristiku je možno se obrátit k různým zdrojům, ale i úhlům pohledu, postavených na různých společenských disciplínách: lze je definovat z pohledu demografie, biologie, ekonomie, genealogie či sociologie. V běžném životě se slovem „generace“ setkáváme často. Máme „generaci prarodičů“, „generaci rodičů“, případně potomků. Ale jaké má generace hranice? Co naši o 10 let starší přátelé? Patříme ještě do stejné generace? Spousta lidí ani neví, jak se jejich generace nazývá nebo čím a jak je charakterizována. Jsou zaužívané fráze typu „to je jiná generace“ nebo „to za nás to nebylo“. Při podrobnějším zkoumání se často ukáže, že to za „nich bylo“, ale mělo „to“ jinou podobu.

„Generace je pojem neostrý, příslušnost do stejné generace je relativní, závislá na kontextu. Do stejné generace patří lidé přibližně stejně staří; příslušníky jedné generace lze označovat za vrstevníky. Synonymem je slovo pokolení, které však bývá více užíváno v demografickém a genealogickém kontextu. Přesný demografický pojem označující osoby stejně staré je termín kohorta.“¹

Generace je specifický úsek, dělení, které je jakýmsi průsečíkem mezi biologickým a sociálním životem. Generace je entita, ve které se proměňuje biologické na sociální. Z biologických populačních ročníků se rodí a tvoří sociální skupina, která slouží jako subjekt sociálního života. Z biologické vitality se stává sociální vitalita. Základní rytmus sociálního života je tvořen střídáním generací a procházením životními fázemi, které jsou pulsem sociální entity.²

Pro naši potřebu využijeme jednu z definic demografie: „Generací se obvykle rozumí soubor osob narozený v daném období, které mají téměř stejný věk,³ nebo pak „seskupení lidí, kteří prodělali podobnou historickou zkušenost“ či „seskupení příbuzných

¹WIKIPEDIE: *Generace* [online], www.wikipedia.org, 2017 [cit. 2018-04-18], Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Generace>

²SAK, P., KOLESÁROVÁ, K., *Sociologie stáří a seniorů*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-3850-5., Str. 38

³BOUDON, R., et al. *Sociologický slovník*. 1. české vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2004. ISBN: 80-244-0735-3, Str. 253

věkových skupin, které prošly socializačním procesem v podobných historických a kulturních podmínkách“.⁴

Zcela jiný pohled přináší na tento pojem ekonomie. Ta vychází z dělení lidského života na tři základní etapy: a) předprodukční věk, b) produkční věk a c) poprodukční věk.⁵ Spodní hranice určuje meze pro ekonomickou aktivitu mládeže (15 let), kdy člověk může začít oficiálně pracovat. Vrchní hranice je pak určena věkem, kdy osoba získá dle legislativy nárok na starobní důchod.

Pojem se také užívá pro „označení širší nebo užší skupiny obyvatelstva, vymezené politicky nebo umělecky,“⁶ může to být například „meziválečná generace“, „generace Národního divadla“ nebo „ztracená generace“. Při této situaci pak přihlížíme spíše k období vzniku určitého politického nebo kulturního směru nebo období činnosti.

Generací označujeme i skupinu potomků neboli descendentů, kteří pocházejí z výchozího souboru společných předků.⁷ Definici pak můžeme přirovnat k již zmíněnému genealogickému termínu pokolení.

Autoři William Strauss a Neil Howe se ve svém díle *Generations, The History of America's Future, 1584 to 2069*, které vzniklo v roce 1991, zabývají generacemi a jejich významem velmi podrobně. Přinášejí pohled na historii i budoucnost generací a obecně je jejich publikace považována za průlomové dílo tohoto tématu. Autoři vysvětlují pojem generace jako „kohortu lidí, jejíž délka je přibližně rovna rozpětí životní fáze a jejíž hranice jsou upevněny typem osobnosti vrstevníků.“⁸ Být součástí kohorty je nedobrovolné a trvalé. Termín kohorta můžeme vysvětlit jako: „Soubor jedinců zrozených v určitém časovém úseku, sloužící ke stanovení struktury určité živočišné populace, stejnověká populace“.⁹ Tato skupina lidí představuje konečný počet lidí, který se po narození posledních jedinců může pouze snižovat, až se nakonec v průběhu času vytratí úplně.

⁴JANDOUREK, J. *Slovník sociologických pojmů*, Praha: Portál, 2001, ISBN:978-80-7367-269-0, Str. 91

⁵ROUBÍČEK, V. *Úvod do demografie*: Praha: CODEX Bohemia, s. r. o., 1997, ISBN:80-85963-43-4, Str. 352.

⁶Tamtéž, Str. 352

⁷Tamtéž, Str. 352

⁸STRAUSS, W.; HOWE, N.. *Generations : The History of America's Future, 1584 to 2069*. 1st. ed. United States of America : Harper Perennial, 1991. ISBN 978-0-688-11912-6, Str. 538

⁹SLOVNÍK CIZÍCH SLOV, [online]. www.slovník-cizich-slov.abz.cz, 2017 [cit. 2018-04-10]. Dostupné z: <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/kohorta>

Jedinečnost této skupiny je především o tom, že její členové prožívají stejné historické a životní události, sledují trendy a to vše ve stejnou dobu a ve stejném věku. Jinými slovy by se dalo říci, že tito lidé sdílejí společné věkové umístění v dějinách. A protože historie a události, které se kolem nás dějí, ovlivňují člověka v určitém věku vždy jinak, je tedy právě toto společné věkové umístění to, co dává jednotlivým skupinám odlišný ráz a životní cyklus.¹⁰

Další z mnohých teorií můžeme najít v knize Petra Saka a Karolíny Kolesárové *Sociologie stáří a seniorů*, kteří vysvětlují, že „generace je formována výraznou společenskou událostí historického významu, která se promítá do změn politického systému, sociální struktury, životního stylu, společenských vztahů atd.“¹¹ Dále zmiňují, že „utváření a vyhraněnost generace je spojena se společenskými procesy probíhajícími ve společnosti v etapě jejího generačního zrání, s dynamikou těchto procesů, s jejich omezeností na některé společenské oblasti či naopak komplexností a časovou periodou, v níž ke společenským změnám dochází. Čím je společenská událost významnější, s výraznějšími historickými dopady na další vývoj, proběhne v kratší periodě, má kratší přípravnou fázi, tím je generace v sociologickém významu vyhraněnější.“¹²

Tento minimální přehled možných pohledů na pojem nám slouží jako základní vstup do problematiky tématu generace.

1.1 Časové vymezení

Také je důležité časové vymezení tohoto tématu, tedy, jak se které generace časově ohraničují. Doba, která datuje jednu generaci je podle autora sociologického slovníku Jana Jandourka zhruba 25 – 30 let.¹³ Jak bylo řečeno, každou generaci určuje a spojuje to, že vyrůstá a socializuje se ve stejné době, má dobou podmíněný životní styl, způsob myšlení a podmínky pro dospívání. Pojem generace je používán pro stejně staré jedince, kteří sdílí podobnou životní filozofii, prožili stejné životní události a ovlivnili je stejné dobové

¹⁰STRAUSS, W.; HOWE, N.. *Generations : The History of America's Future, 1584 to 2069*. 1st. ed. United States of America : Harper Perennial, 1991. ISBN 978-0-688-11912-6, Str. 538

¹¹SAK, P., KOLESÁROVÁ, K., *Sociologie stáří a seniorů*. Praha: Grada, 2012 ISBN 978-80-247-3850-5., Str. 36

¹²Tamtéž, Str. 36

¹³JANDOUREK, J. *Slovník sociologických pojmů*, Praha: Portál, 2001, ISBN:978-80-7367-269-0, Str. 91

proudy. Z hlediska biologického je doba trvání jedné generace započata od okamžiku vzniku jednoho jedince až do okamžiku narození jeho potomka, zde tedy vidíme, že doba trvání jedné generace může být výše zmíněných 25 – 30 let. Můžeme to také přirovnat k průměrnému věku, kdy ženy plodí děti.¹⁴

Strauss a Howe určují trvání jedné generace trochu jinak. Určují délku jednotlivých fází lidského života a na základě toho určují centrální sociální role. Jednotlivé fáze jsou rozděleny po dvaadvaceti letech a jejich role definují následovně:

- 1) stáří (věk 66-87), centrální role: dozor,
- 2) střední věk (44-65), centrální role: vedení
- 3) vzrůstající dospělost (22-43), centrální role: aktivita
- 4) mládí (0-21), centrální role: závislost.¹⁵

Nelze očekávat, že délka každé generace bude vždy přesně dvaadvacet let. Je historicky podloženo, že se časové délky generací v minulosti prodlužovaly anebo naopak zkracovaly, ale nikdy se tomuto dvaadvaceti letému intervalu příliš nevzdálily. Z dnešního pohledu je toto členění již nefunkční. Výzkum, který probíhal v roce 2017, zjistil, že průměrný věk českých prvorodiček přesáhl třicítku.¹⁶

1.1.1 Mezigenerační propast

Tento pojem je v poslední době velmi aktuální. Termín je překladem anglického spojení „generation gap“ a překládá se také jako generační mezera. Lze jej vysvětlit opět mnohými způsoby, například jako rozdíl mezi názory dvou generací, ať už jde o víru, politiku či hodnoty obecně. V dnešní době je tento výraz často spojován či vnímán jako určitá mezera mezi mladšími lidmi a jejich rodiči a prarodiči.¹⁷

¹⁴KALVACH, Z. *Geriatric a gerontologie*. Praha: Grada. 2004, ISBN:80-247-0548-6, Str. 51

¹⁵STRAUSS, W.; HOWE, N.. *Generations : The History of America's Future, 1584 to 2069*. 1st.

¹⁶SKALICKÁ, A.: *Průměrný věk českých rodiček přesáhl třicítku: „Po tisíciletích ženy rozhodují o počtu svých dětí,“ hodnotí to Šiklová*, Rozhlas.cz, [online], 2017.[cit. 2018-03-03]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/plus/dnesniplus/_zprava/prumerny-vek-ceskych-rodicek-presahl-tricitku-potisiciletech-zeny-rozhoduji-o-poctu-svych-deti-hodnoti-to-siklova--1693316

¹⁷HIRSCH, E. D, KETT, J. F., TREFIL, J.: *The New Dictionary of Cultural Literacy*, Third Edition, Houghton Mifflin Company., Houghton Mifflin Company, 2005, ISBN-10: 0618226478

Tato propast či mezera je bezesporu způsobena demografickým vývojem, který probíhá poslední desetiletí a přináší pro soužití více generací, tedy rodiny, negativní důsledky. Zejména se to vztahuje na postavení starších osob ve společnosti.¹⁸

„Protikladný vývoj staré a mladé generace vedl k nejhlubší generační propasti mezi mladou a starou generací. Tato propast není dána tak jako v minulosti politicko-spoolečenskou událostí, ale je příkopem vedoucím mezi věkem gramotné kultury a věkem kyberkultury,“¹⁹ píše Petr Sak a Karolína Kolesárová. Tudiž máme na jedné straně tzv. starou generaci, která je tou poslední generací gramotné kultury a na straně druhé je právě ona mladá generace, která zastupuje první generaci kyberkultury. „Termín kyberkultura označuje soubor technik (materiálních a intelektuálních), praktických zvyklostí, postojů, způsobů uvažování a hodnot, které se rozvíjejí ve vzájemné vazbě s růstem kyberprostoru.“²⁰ Jednoduše řečeno, jedná se zde o první uživatele počítačů. Existuje několik důvodů, proč dochází k vzniku generační propasti. Například je to tím, že do generace seniorů vstupují nové populační ročníky, jež mají vyšší počítačovou gramotnost nebo také rychlou komputerizaci seniorů a senioři jim nestačí.²¹

Všechny generace se vůči sobě nějakým způsobem vymezují a kladou důraz na určité své typické znaky. Ať už je to styl oblékání, poslech obdobného hudebního stylu, zájmy, používání specifických komunikačních prostředků nebo třeba způsob zábavy. Každá generace má svá specifika a ta mohou sloužit pro nastupující generace ve formě inspirace nebo jako zdroj intergeneračních konfliktů. Různé generace jsou a vždy budou něčím odlišné. Nejde jen o to, že starší a mladší lidé mají jiný pohled na svět díky odlišnému prostředí, ve kterém vyrůstali, ale každá generace má i jiný způsob vnímání, má jiné historické zkušenosti, které prožily a jsou jimi například politické změny, mocenská situace či vývoj technologií.

Strauss a How tvrdí, že každá generace zaujímá kolektivní postoj k rodinnému soužití, sexuálním rolím, politické situaci, náboženství či k životnímu stylu obecně.

¹⁸RABUŠICOVÁ, M. *O mezigeneračním učení*, Brno, Masarykova univerzita, 2011, ISBN: 978-80-210-5750-0, Str. 33

¹⁹SAK, P., KOLESÁROVÁ, K., *Sociologie stáří a seniorů*. Praha: Grada, 2012 ISBN 978-80-247-3850-5., Str. 118

²⁰LÉVY, P., *Kyberkultura: zpráva pro radu Evropy v rámci projektu „nové technologie: kulturní spolupráce a komunikace“*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2000, ISBN 80-246-0109-5, Str. 15

²¹SAK, P. a KOLESÁROVÁ, K., *Sociologie stáří a seniorů*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2012, ISBN 978-80-247-3850-5. Str. 118

Jednoduše řečeno, generace může myslet, cítit nebo jednat tak jak myslí, cítí a jedná samotný jedinec, a tak jako mezi dvěma jedinci může dojít k porozumění anebo naopak ke konfliktům, stejná situace může nastat mezi dvěma generacemi. Osobnost vrstevníků je určována podle společného umístění v čase, společných přesvědčení chování a podle toho, do jaké míry se jednotliví členové cítí být součástí dané generace.²²

Další teorie o příslušnosti člověka k určité generaci není dána pouze chronologickým věkem jedinců, do nichž patří, ale i dalšími sociálními a kulturními podmínkami. Těmito podmínkami nebo také proměnnými, které jsou zřetelné především u osob narozených na pomezí jednotlivých generací, jsou myšleny například sociální status, úroveň vzdělání nebo profese, jak upozorňují ve své knize Sak s Kolesárovou.²³

Podle autorky Kubíčkové jsou zásadní momenty a události prožívány člověkem zhruba mezi 15 – 25 rokem života. Mezi těmito roky musí dospívající jedinec dělat důležitá životní rozhodnutí a to ve škole, v práci či ve volbě životního partnera a budoucnosti. Ale i historické okolnosti ovlivňují tato jeho rozhodnutí, která pak hrají zásadní roli v jeho životě a dotvářejí tuto formativní životní zkušenost.²⁴

1.1.2 Terminologie

Tato podkapitola zde má své místo, protože co se týče terminologie tohoto tématu, panují zde velké neshody. Při psaní práce autorka zjistila, že zde není přesné určení podle toho, jak se generace datují, rozdělují či nazývají. Nejednotná terminologie a časové vymezení vybraných tří generací, se objevuje a proměňuje v různých publikacích a u různých autorů. Tento takzvaný „terminologický chaos“ však není způsoben pouze snahou některých autorů o jakousi inovaci názvosloví, ale z velké míry je způsoben kulturními odlišnostmi daných generací v různých zemích světa, protože je zřejmé, že každý národ, každá kultura má trochu jiný pohled na situaci. Například skupinu osob vyrůstající v

²²STRAUSS, W.; HOWE, N.. *Generations : The History of America's Future, 1584 to 2069*. 1st. ed. United States of America : Harper Perennial, 1991. ISBN 978-0-688-11912-6, Str. 538

²³SAK, P. a KOLESÁROVÁ, K.. *Sociologie stáří a seniorů*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2012, ISBN 978-80-247-3850-5. Str. 225

²⁴KUBÍČKOVÁ, N. *Zármutek a pomoc pozůstalým*. Praha: ISV nakladatelství, 2011, ISBN 80-2470-548-6, Str. 40

Kanadě ovlivnily rozhodně zcela jiné události, zkušenosti a možnosti než skupinu osob vyrůstající v Německu nebo v Číně.

Právě kvůli specifickým kulturním podmínkám (zejména z hlediska politické situace) v České republice (potažmo v Československu) jsem se pro účely této práce rozhodla řídit rozdělením generací, které zmiňuje například Rezlerová (2009): generace baby boomers (1946–1964), generace X (1965–1982) a generace Y (1983–2000).

Baby Boomers	1946 – 1964
Generace X	1965 – 1979
Generace Y	1980 – 1998
Generace Z	1999 – 2012

1.2 Baby boomers

BABY BOOMERS: 1946 –1964

„Materialisté, vysoká pracovní morálka, soutěživost, kariérismus, loajalita, práce přesčas, velké ego, workoholismus, průměrný věk 60 let.“²⁵

Baby boomers je generací, která se začala rodit po druhé světové válce a to přibližně od poloviny čtyřicátých let do poloviny šedesátých let dvacátého století. Nejčastější rozpětí let je od 1946 do 1964.²⁶

Původně přišel tento název z USA, kde se po konci války velmi zvýšila porodnost. Tento masový jev se zapsal do dějin a vytvořil asi největší populační vlnu v historii lidstva tzv. baby boom. Právě ve Spojených státech amerických se tak označuje poválečné období 1946 – 1964. Příčiny vzestupu porodnosti jsou různé. V době Velké hospodářské krize a za druhé světové války mnohé páry manželství i početí dítěte kvůli nejistotě oddalovaly.²⁷ Nárůst porodnosti přitom lze zaznamenat ani ne 9 měsíců po skončení války, hned v roce 1946 – v tomto roce se narodilo mnohem více dětí, než kdy předtím. Podle záznamů se jedná o 3,4 milionu, což je o 20 % více než v roce předchozím.²⁸

Tyto děti byly povětšinou vychovávány mladými matkami v domácnosti, zatímco jejich otcové pracovali, aby uživilí rodinu. V USA tomu bylo jinak než u nás, vzhledem k enormnímu počtu lidí narozených v tomto věkovém rozmezí, jim byla už od dětství věnována také značná pozornost médií. Američtí Baby boomers byli vychovaní v prostředí tzv. Amerického snu a výrazně se odlišovali od československých Baby boomers, kteří naopak vyrůstali v období komunistického režimu.

²⁵SLIDESHARE: *Generace zaměstnanců. Vyznáte se v nich?*, Recruiting & HR, 2015, [cit. 2018-3-1], Dostupné z: <https://www.slideshare.net/Chytry-nabor/generace-zamstnanc-vyznte-se-v-nich>

²⁶GENERACE Y: *Baby boomers* [online]. www.generacey.cz, 2012 [cit. 2018-03-03]. Dostupné z: <http://www.generacey.cz/zjistijaka-jsi-generace/baby-boomers>

²⁷JANDOUREK, J. *Slovník sociologických pojmů*, Praha: Portál, 2001, ISBN:978-80-7367-269-0, Str. 37

²⁸HISTORY: *Baby boomers* [online], [cit. 2018-03-08], Dostupné z: <https://www.history.com/topics/baby-boomers>

I přesto však mají nějaké společné rysy. Především fakt, že se narodili v silné populační vlně v době ekonomicky pozitivních změn, a to rodičům, kteří osobně zažili a přežili válku.²⁹ Další důležitým faktorem byla vyšší úroveň medicíny, díky které se výrazně snížila novorozenecká úmrtnost. Často se zdůrazňuje skutečnost, že se jedná o první generaci dětí v dějinách lidstva, která nebyla zplozena pouze kvůli ekonomickým nebo biologickým důvodům. Tyto děti byly převážně plánované, a to rodiči, kteří si výchovu svých potomků náležitě vychutnávali.³⁰ V průběhu jejich dospívání se staly známými také díky postojům vůči zavedeným konvencím – za jeden z nejvýznamnějších takových projevů této generace můžeme považovat hnutí hippies z 60. let³¹

Americkou Baby boomers ovlivnilo také několik osobností a událostí: byli jimi například J. F. Kennedy nebo Martin Luther King, válka ve Vietnamu či sexuální revoluce.³² Naši generaci Baby boomers ovlivnil komunismus. V Československu vládl během většiny druhé poloviny 20. století komunistický režim, úzce napojený na Sovětský svaz.³³ Na rozdíl od americké Baby boomers byla ta československá vychovávána rodiči, kteří oba dva museli chodit do práce. Příslušníci této generační kohorty jsou materialisticky založeni a to hlavně proto, že jim jejich rodiče vštěpovali, že za války bylo všeho málo a tak je potřeba si věcí vážit a šetřit. Vyšší vzdělání nebylo v tuto dobu příliš důležité, spíše se motivovalo k práci nežli ke studiu. Baby boomers jsou více konzervativní a moderní technologie nepovažují za důležité a potřebné.

Zajímavé informace ohledně generace Baby boomers z oboru reklamy a marketingu se objevují v knize *Marketing a management* od Philipa Kotlera a Kevina L. Kellera. „S tím, jak stále větší množství členů této generace překračuje 60 let věku a i ti nejmladší z nich jsou zralými padesátníky, obrovským způsobem vzrůstá poptávka po výrobcích, které mají potenciál vrátit čas zpět. Podle jednoho výzkumu téměř pětina příslušníků generace Baby boomers aktivně bojuje se stárnutím a řídí se mottem „ padesátka je jen

²⁹ZEMKE, R., RAINES, C. a FILIPCZAK, B. *Generations at Work: Managing the Clash of Boomers, Gen Xers, and Gen Yers in the Workplace*, USA, 2000, ISBN: 0814432336, St.. 64

³⁰Tamtéž, Str. 64–65

³¹THE NEW STRATEGIST EDITORS. *American Generations: Who They Are and How They Live*. 8th ed. Amityville, NY: New Strategist Press, 2013, ISBN 978-1-940308-03-6. Str. 22–34

³²REEVES, T., Generation differences and educational technology research. In: SPECTOR, J. M., MERRILL, M. D., ELEN, J., BISHOP, M. J. *Handbook of research on educational communications and technology*. 2013, Str. 301

³³KUBÁTOVÁ, J., KUKELKOVÁ, A., *Interkulturní rozdíly v pracovní motivaci generace Y: příklad České republiky a Francie*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014, ISBN 978-802-4439-617. Str. 40

další třicítkou“. Díky jejich neustálému pátrání po elixíru mládí vzkvétají prodeje barev na vlasy, vlasových náhražek, členství ve fitness klubech, domácích posilovacích strojů, krémů vypínajících povadlou pleť, nutričních doplňků a organických potravin.“³⁴

Další článek dokazuje teorii autorů Kotlera a Kellera a tvrdí, že „Baby boomers se vyznačují tím, že se nebojí utrácet, a to především za výrobky a služby, které jim usnadňují život. Proto je americké firmy milují. Až donedávna vytvářela tato generace polovinu amerických spotřebitelských výdajů. Nyní již však většina této generace není ekonomicky aktivní.“³⁵

³⁴KOTLER, P a KELLER, K.: *Marketing management* - 14. vydání, USA, Grada, 2013, ISBN: 978-80-247-4150-5, Str. 259

³⁵GENERACE Y: *Baby boomers* [online]. www.generacey.cz, 2012 [cit. 2018-03-03]. Dostupné z: <http://www.generacey.cz/zjistijaka->

1.3 Generace X

GENERACE X 1965 – 1979

„Individualisté, work-life balance, častá zpětná vazba, globální myšlení, soběstačnost, důraz na kariérní a osobní rozvoj, skepticismus, průměrný věk pracovníka 43 let.“³⁶

Přestože tato práce pokládá svůj primární důraz na generaci Y, měli bychom ale nejprve vysvětlit, odkud naše pozdější generace pochází, kdo tuto generaci přivedl na svět a tedy, kdo bývá označován jako příslušník Generace X.

Generace X je pojem, který označuje generaci, jejíž příslušníci se narodili přibližně mezi lety 1965 až 1980.³⁷ Tento termín se používá v demografii, sociálních vědách, marketingu a i v populární kultuře. Synonyma pro toto označení jsou například názvy jako „baby busters“, „post boomers“ (po babyboomu) či „generace lenochů“ (slackers). Nejvíce toto označení zpopularizoval Douglas Coupland a to svou knihou, která nese název *Generace X*. Kniha je vlastně takové vyprávění pro akcelerovanou neboli v dnešní době uspěchanou kulturou a paradoxně popisuje generaci, která nemá různá přízviska a nálepky ráda – „říkejte nám prostě X“.³⁸

V Československu známe tuto generaci pod názvem „Husákovy děti“. Tímto pojmem se označují lidé narození v Československu v silné populační vlně, která začala počátkem 70. let 20. století, tedy v době normalizace. V té době byl prvním, později generálním tajemníkem KSČ a od roku 1975 také prezidentem republiky Gustáv Husák.³⁹

„Podle rozšířeného mínění byla příčinou vysoké porodnosti v Československu prorodinná opatření komunistického státu. Protože šlo o období, kdy vedl KSČ právě

³⁶SLIDESHARE: *Generace zaměstnanců. Vyznáte se v nich?*, Recruiting & HR, 2015, [cit. 2018-3-1], Dostupné z: <https://www.slideshare.net/Chytry-nabor/generace-zamstnanc-vyznte-se-v-nich>

³⁷DEMOTT, J. S.: *Welcome, America, to the Baby Bust* [online], [cit. 2018-03-09]. www.content.time.com, 2001, Dostupné z: <http://content.time.com/time/magazine/article/0917196361700.html>

³⁸BEHRER, M. a BERGH, J.: *Jak cool značky zůstávají hot*. Brno, Bizbooks, 2012. ISBN 978-80-265-0002-5, Str. 21

³⁹ČESKÁ TELEVIZE: *Husák: Měl obrovskou moc, jeho smrt ale vyvolala jen nepatrný zájem* [online], [cit. 2018-0310], www.ceska televize.cz, 2011. Dostupné z: <http://www.ceska televize.cz/ct24/domaci/1433772-husak-mel-obrovskou-moc-jeho-smrt-ale-vyvolala-jen-nepatrnny-zajem>

Husák, mluví se někdy o takzvaných „Husákových dětech“. Je pravda, že podle zákona z konce roku 1972 byly přídavky na dvě děti zhruba 430 korun a na tři děti 880 korun. Nově byly zavedeny výhodné novomanželské půjčky. Důvod investování do rodin byl utilitární, protože stát potřeboval pracovníky a brance. Odhadem asi 100 000 lidí odešlo po invazi Sovětů v roce 1968 do zahraničí. Byli to převážně lidé v produktivním věku, kteří by sami ještě měli děti,⁴⁰ říká sociolog Jan Jandourek. Aby tehdejší vláda motivovala tyto lidi, alespoň po finanční stránce, a tím zabránila rozšiřující se a postupující emigraci, přistoupila k zavedení porodného, příspěvků na děti či umělé půjčky. Tuto skutečnost rovněž ovlivnily i omezené příležitosti veřejného života způsobené tehdejším režimem.⁴¹

Post Baby boomers v Československém kontextu, tedy takzvané „Husákovy děti“ trávily dětství s nukleární rodinou, a tak od útlého věku měly velmi silné pouto k rodičům. V komunistickém Československu se nepracovalo přesčas a tak měli rodiče na své děti čas, jezdili na výlety, hráli si s nimi, dělali úkoly a připravovali je do školy. Samozřejmostí byly také pravidelné rodinné víkendy, kdy jela celá rodina k babičce nebo na chatu. Když přišly děti ze školy, trávily odpoledne na sídlišti se svými vrstevníky, kde většina byla podobně ošacena a měla stejné hračky.

Príslušníci této generace jsou nyní motivováni spíše finančně a vyznávají materiálními hodnoty, na rozdíl od současné generace Y. Mít střechu nad hlavou, mít co jíst a mít co na sebe je pro členy této kohorty to nejdůležitější. Je to hlavně proto, že jim rodiče (Baby boomers) opakovali, že za války bylo všeho málo a je potřeba si všeho vážit. Nynější společnost udělala z generace X otevřenou a sebevědomou vlnu mladě smýšlejících dospělých, kteří sice stále ve velkém uctívají a sdílejí životní cíle a hodnoty svých rodičů (kariéra, rodina, zázemí...), ale zároveň odmítají jakýkoliv jeden celkový či jednoúhelný pohled na svět a jsou schopni vnímat i prožívat revoluční vlivy a životní styly najednou.

Ve Spojených státech amerických tomu bylo jinak než u nás. „Generace X byla jednoznačně vychovávána ve složitější době, kdy se pracující rodiče spoléhali na školky a družinu nebo nechávali děti neustále samotné doma a v důsledku zeštíhlování velkých

⁴⁰JANDOUREK, J. *Slovník sociologických pojmů*, Praha: Portál, 2001, ISBN:978-80-7367-269-0, Str. 36

⁴¹ŠTĚPÁNKOVÁ, H., HOSCHL, C., VIDOVICOVÁ, L.: *Gerontologie: Současné otázky z pohledu biomedicíny a společenských věd*, Praha, Karolinum Press, ISBN: 8024626284, 2015, Str. 36.

korporací se museli stále obávat propouštění a ekonomické nejistoty. V tu samou dobu byla obecně přijata sociální a rasová rozmanitost a technologie rapidně změnily způsoby, jakými lidé žili a pracovali. Příslušníci generace X vytvořili nové normy dosaženého vzdělání a byli také první generací, pro kterou bylo překonání standardu života vlastních rodičů skutečnou výzvou,⁴² zmiňují Philip Kotler a Kevin L. Keller.

Členové generace X mají pocit, že soběstačnost a schopnost zvládnout jakoukoliv situaci jsou klíčové. Technologie je pro ně nástrojem, nikoli bariérou. Na rozdíl od optimističtějších a týmově orientovaných členů generace Y jsou pragmatičtější a individualističtější. Jako spotřebitelé si uvědomují nadsázku a přísliby, které se zdají být pochybné nebo povýšené. Nejlépe v jejich případě fungují přímé nabídky jednoznačně vyzdvihující hodnotu, zejména ve chvíli, kdy se stanou rodiči a začnou vychovávat děti.⁴³

Pro velké množství českých příslušníků generace X bylo vyšší vzdělání téměř nedosažitelné, školu mnohdy ukončili výučním listem nebo maturitou a zbytek se naučili, až když začali pracovat. Nebo si dodělali vzdělání později, dálkově. „To se změnilo, až s pádem komunismu v roce 1989. Především při výběru budoucí kariéry a volbě školy přestal hrát roli kádrový posudek. Vzdělávání přestalo být nástrojem k posílení komunistické ideologie a upevnění režimu. Otevření hranic na západ přineslo také nové zdroje inspirace pro nastavení vzdělávacího systému. Při pohledu na obvykle používané ukazatele vzdělanosti společnosti jako je např. vzdělanostní struktura můžeme od 90. let pozorovat výrazné zvýšení podílu lidí s vysokoškolským vzděláním, stále se však neblíží průměru např. Evropské unie.“⁴⁴

Můžeme říci, že lidé generace X jsou spíše konzervativní, technologii berou jako jakýsi bonus a k životu ji nepotřebují, často ji ani neumí tak ovládat. Ve svém zaměstnání jsou velmi organizovaní a orientovaní na řešení problémů. Nemají tendenci nějak měnit práci nebo objevovat něco nového, mají rádi zajeté koleje, ve kterých se drží. Tato generace je momentálně tou nejstarší generací na trhu práce. „V produktivním věku pracují příslušníci generace X za méně peněz než jejich rodiče a mají celkově více práce, nedostatek dlouhodobých jistot jim nahrazuje vzrůst osobní svobody. Ve výsledku jde o

⁴²KOTLER, P a KELLER, K.: *Marketing management* - 14. vydání, USA, Grada, 2013, ISBN: 978-80-247-4150-5, Str. 259

⁴³ERIKSON, T.: „*Don't Treat Them Like Baby Boomers*“, USA, BusinessWeek, 2008, str. 64.

⁴⁴BUCHTÍKOVÁ, L.: *Úroveň vzdělávání a transformace*, Praha, Čtrnáctideník, Cevro, 2014

výrazně postojovou generaci, to znamená, že hledají takové hodnoty a významy, které se vyplatí zastávat celý život.⁴⁵ Píše ve svém článku Sebastian Chum.

⁴⁵CHUM, S.: *Současné generace X, Y a Z – krátké seznámení* [online], IDnes, 2013 [cit. 2018-3-1]. Dostupný z: www.sebastianchum.blog.idnes.cz/blog.aspx?c=372981

1.4 Generace Y

GENERACE Y 1980 – 1998

„Sebestřední, sociálně uvědomělí, žijí s rodiči, work-life balance, okamžité ocenění, velmi častá zpětná vazba, technologická vybavenost, snadný přístup k informacím, vysoká schopnost adaptace, netrpělivost, krátkodobé plánování, důraz na vzdělání, multitasking, průměrný věk 28let.“⁴⁶

Generace Y je také známá pod názvem „Echo-boomers“, „Millennials“, „generace nároků“ nebo „digitální generace“. Termín „Echo boom“ znamená potomek člověka, který se narodil za války nebo několik let po válce. Nebo také označuje vlnu nových přírůstků způsobenou krizí středního věku Baby boomers a zakládáním rodin na poslední chvíli.⁴⁷ Právě pojmenování Echo boomers vychází z faktu, že povětšinou se jedná o děti otců a matek z generace Baby boomers. Jak bylo již zmíněno v předešlé kapitole, Baby boomers je populačně významná generace jedinců narozených po druhé světové válce, tedy přibližně v letech 1946 – 1964. Tato generace měla svou velikostí, kupní silou i významně odlišným způsobem myšlení a chování významný vliv na ekonomiku a firmy a ty byly nuceny utvářet svoje marketingové strategie v souladu s potřebami, trendy a přáními.

Označení generace Y se poprvé objevil roku 1993 v časopise *Advertising Age*.⁴⁸ V angličtině bývá termín Generace Y označována jako „Generation Why“. Fonetické znění písmena Y v angličtině vyslovujeme jako „why“, tedy v češtině „proč“. Generace Why si stále pokládá otázky typu: „Proč jsme tady? Jaký má život smysl? Kde mám telefon?“ Je to generace otázek a zpochybňování. Jedním ze znaků charakteristických pro Generaci Y je, že na rozdíl od předchozích generací tito vrstevníci vyrostli v asertivní generaci, která se

⁴⁶SLIDESHARE, *Generace zaměstnanců. Vyznáte se v nich?*, Recruiting & HR, www.slideshare.net, 2015, [cit. 2018-3-1]., Dostupné z: <https://www.slideshare.net/Chytry-nabor/generace-zamstnanc-vyznte-se-v-nich>

⁴⁷ KOCIÁNOVÁ, R.: *Personální řízení: Východiska a vývoj*, Praha: Grada Publishing, 2012, ISBN: 978-80-247-3269-5, Str. 108

⁴⁸ KOPECKÝ, L.: *Public Relations: Dějiny-teorie-praxe*, Praha: Grada Publishing, 2013, ISBN: 978-80-247-8594-3, Str. 224

nebojí ptát, hledat důvody proč a zajímat se o svět kolem sebe. Své názory se nebojí popsat či vykreslit, například prostřednictvím kinematografie.⁴⁹

Během důkladnějšího studia této problematiky si nelze nevšimnout chronologické roztříštěnosti, díky které lidé, patřící do skupiny Millennials, jsou nyní ve věku 20-30 let, ale nelze to říci zcela přesně. Je zde spousta rozdílných zdrojů a každý má své věkové rozmezí a každý datuje generace Y jinak. Stejná nejednotnost je i u samotného označení generace. Patří mezi ně: „Generace Y“ (protože je narozena bezprostředně po Generaci X), „Echo boomers“ (protože se jedná o potomky Boom Generation), „Net Generation“ (protože jde o první generaci, která již od dětství užívá technologii jako například internet) a „Millennials“ (protože vyrůstají na přelomu tisíciletí).⁵⁰

Ať už je tato generace nazývána a datována jakkoliv, je jasné, že lidé, kteří jsou členy této generace, budou vyrůstat za podobných okolností, budou formováni stejnými událostmi a budou mít nějaké určité podobnosti. Generace Y byla a je formována zejména globalizací, internetem, technologiemi, pohybem a změnami v institucionálních neboli úředních oblastech. Dále pak může být ovlivněna neustálým přílivem informací a faktem, že vše se děje okamžitě. Tyto síly formovaly i předešlou Generaci X, ale za života Generace Y nabraly mnohem vyšších obrátek a jsou mnohem intenzivnější.⁵¹

„V roce 1974 dosahovala úhrnná plodnost hodnoty 2,43 dítěte na ženu, v roce 1990 to už bylo 1,89 a v roce 1999 pouze 1,13. Počet živě narozených dětí tedy klesal, v roce 1990 se jich narodilo 130 564, hrubá míra porodnosti dosahovala 12,6 % a o devět let později se počet narozených dětí snížil na 89 471, přičemž hrubá míra porodnosti činila 8,7 %. Příčin této situace je jistě celá řada. Období po roce 1989 otevřelo jiné možnosti realizace v osobním a profesním životě,“⁵² říká autorka Gabriela Strašilová. Dětství

⁴⁹CRAWSHAW, C.. *Office through the ages* [online]. www.working.canada.com, 2007 [cit. 2018-03-14]. Dostupný z: <<http://working.canada.com/resources/story.html?id=eb4c3534-3951-42a1-88c8-655fbb4bb1c1&p=1>>.

⁵⁰SUTHERLAND, A.; THOMPSON, B. :*Kidfluence : The Marketer's Guide to Understanding and Reaching Generation Y - Kids, Tweens, and Teens*. USA: The McGraw Hill Companies, 2003. Str, 210

⁵¹TULGAN, B. *Not Everyone Gets a Trophy : How to Manage Generation Y*. 1st ed. USA: Jossey-Bass A Wiley Imprint, 2009. ISBN 978-0-470-25626-8., Str, 196

⁵²STRAŠILOVÁ, Gabriela: „Husákovy“ versus „Havlovy děti“, www.czso.cz, 2013, [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/52002e2055>.

generace Y je v Česku pojeno s událostmi jako: sametová revoluce v listopadu 1989, pád komunistického režimu a rozdělení Československa v roce 1992.⁵³

Hlavním znakem Millennials je, že vyrůstala a začínala své vzdělání v demokratické a svobodomyšlné společnosti. Velkou výhodou pro ně byl také příchod technologií a internacionalizace. Termín internacionalizace je složen z latinských slov *inter* a *nation* (mezi – národ). Internacionalizovat tedy znamená „činit mezinárodním“. zmezinárodnování, uzpůsobování pro užívání více národům.⁵⁴ Lidé této generace vyrůstali s počítači, telefony, internetem a je to pro ně přirozená součást života, která jim otevřela nové možnosti a usnadnila život. Internacionalizace znamená, že se mění primární cizí jazyk, z němčiny nebo ruštiny se přešlo na angličtinu, což vytváří konkurenční výhodu oproti generaci jejich rodičů, jak už z pohledu pracovních možností, tak i z pohledu vzdělávání a cestování. Autoři nečastěji kladou důraz na společné historické události, příchod nových technologií, laxnější přístup k práci a zároveň velký potenciál. Generace Y je známá pro svůj optimismus, chutí se vzdělávat, otevřenost a pohon. Je více propojená se světem, je otevřenější, nemá předsudky, mluví anglicky, poslouchá podobnou hudbu a kouká na podobné filmy, mluví a myslí podobně bez ohledu na to, zda se narodili v Japonsku nebo v Maďarsku. Tím, jak se zvyšuje kvalita života, vývoj technologie a snadnější šíření zpráv, názorů a hodnot je svět mnohem propojenější. Generace Y je překvapivě asi nejsilnější generací po Baby boomers.

Generace Y tvoří velké procento současné pracovní síly na trhu. Generace je spojována s dobrou orientací na internetu, technologiemi, prosperitou a vzděláním. Jde jim o peníze, ale také o pohodlí. Nechtějí pracovat dlouho na úkor rodiny a přátel. Peníze hrají velkou roli, ale rovnováha mezi prací a osobním životem je pro ně ještě důležitější.⁵⁵ Mají také vysoké standardy a vynikají v týmové práci. Lehce se adaptují, ale brzy se začnou nudit. Urychlují práci, ušetří a vyřeší spoustu problémů, ale mají problém s tím se přizpůsobovat.⁵⁶ Millennials by chtěli pracovat z domova a cestovat, mít čas na sebe a své blízké, nemít moc zodpovědnosti, ale mít dostatek peněz. Často se názorově neshodují

⁵³KRÁKORA, P. a KOPEČEK, P: *Dějiny Československa 1918–1992*. Praha: Epoque, 2010, ISBN 978-80-7425-080-4, Str. 48

⁵⁴SLOVNÍK CIZÍCH SLOV, [online]. 2017 [cit. 2018-04-10]. Dostupné z: <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/kohorta>

⁵⁵SPIRO, C.: *Generation Y in the Workplace*. USA, Defense AT&L., 2006, Vol. 35 Issue 6, p16-19. 3p.

⁵⁶LOWERM, J.: *Brave Yourself Here Comes Generation Y*, USA, Critical Care Nurse., 2008, Vol. 28 Issue 5, Str, 80-8

s nynějším světem a to vede například k tomu, že upadá zájem o manželství nebo náboženství.

Generace Y má více možností, pokud jde o náboženská vyznání, ale neznamená to, že by byli generací bezvěrců. Ve skutečnosti má potenciál vést k větší toleranci a přijetí rozdílných myšlenek a názorů a odbourat předsudky.⁵⁷

Také je zde otázka vzdělanosti, mladí lidé chtějí mít tituly, navštěvují vysoké školy, vyjíždí na studijní pobyty, ale do budoucna nám budou chybět manuální pracovníci, dělníci, elektrikáři nebo popeláři. Dalším zajímavým trendem této generace je neustálé vzdělávání se a to třeba tak, že lidé ve věku 25 až 30 lety zjistí, že by se chtěli ještě studovat a dokázat si, že na to mají. Generace Y jsou tou nejvzdělanější generací, která vstupuje na trh. Procento Millennials, kteří získávají práci je dvakrát vyšší než jejich rodičů (neboli Generace X). Komunikují více a aktivněji, jen spíše elektronicky než osobně.⁵⁸

Členové Millennials jsou také známí pro svá nerealistická očekávání od profesní kariéry, idealistický pohled na svět a také „helikoptérou“, což autor Goeckler použil v článku jako metaforu pro rodiče, kteří se neustále vznášejí nad svými dětmi, podporují je a dotují je, i když jsou již dospělí lidé.⁵⁹ Příslušníci této kohorty jsou společností bráni jako líní a nepracující jedinci. Nezajímají se o budoucnost této země nebo této planety. Mladí lidé dnes mají mnohem jednodušší život než starší generace, neberou věci tak vážně a žijí ze dne na den.⁶⁰

„Svoboda a nové možnosti udělaly z Y takzvanou Civic neboli Občanskou generaci: Semkli se k sobě navzájem a nevěří ani rodině, ani kariéře, ani vzdělání, ani státu. Naivní a zmlsaní tím, že vyrůstali v rozkvětu 90. let, dnes stojí Y na ulici a uvažují, kde jsou jejich antigravitační skateboardy a dovolené na Marsu. Co byla pro boomers skvělá budoucnost a pro X zajímavá výzva, to je pro Y hořké probuzení ze snu. Jejich reakce je taková, že se stali světem sami pro sebe a hledají způsoby, jak „změnit systém zevnitř“ tam, kde se předchozí generace bouřily. Výdobytky X dovedly Y k velkým

⁵⁷JORDAN, K.: *Generation whY?* USA, Independent Publishing Platform, 2013, ISBN: 10 1490400265, Str. 9

⁵⁸HEBISON, G., BOSEMAN, G: *Here come the Millennials. Are you Ready?* USA, Journal of Financial Service Professionals, 2015, Vol. 63 Issue 3, Str. 33-34.

⁵⁹GEOCKLER, G.: *Here come the Millennials*, BusinessWeek, 2009., Issue 4109, Str. 46-50.

⁶⁰JORDAN, K.: *Generation whY?* USA, Independent Publishing Platform, 2013, ISBN: 10 1490400265, Str. 9

změnám hodnot a životních cílů, takže se často označují jako Názorová generace: dokážou měnit a přizpůsobovat své názory, domluvit se je pro ně důležitější než mít poslední slovo. Bohužel, ale díky tomu působí v očích starších generací nerozhodně a bezpáteřně.⁶¹

Vzhledem k datům, kterými bývá Generace Y definována (1980-1998), je nutno podotknout, že i v rámci jedné generace bývají její příslušníci diametrálně odlišní. Z dějinného pohledu si totiž prošla podobnou socio-kulturní a politickou situací, což způsobilo, že je považována za značně jednotnou a celistvou. Celá tato skupina lidí se přesouvá do situace, kdy za pár let bude hlavní silou na trhu práce a za několik dalších let také hlavní politickou silou, a právě lidé této generace budou nastavovat priority země. Generace Y je nejžhavější zboží na trhu práce.⁶² „V blízké době nás čeká jejich nástup k moci, což je vidět na nových politických stranách a životních modelech, takzvané hippie/punk ekonomice a novém zájmu o životní prostředí slučitelné se zdravím ekonomiky,⁶³ píše ve svém článku Sebastian Chum.

„Více jak polovina lidí na tomto světě je mladší než třicet let. Generace Y je jednou z nejpočetnějších demografických skupin a v následujících třech desetiletích bude mít velký vliv nejen na společnost, podnikání, kulturu, politiku ale i světovou ekonomiku. Podobně tomu bylo s početnou generací Baby boomers. A není se čemu divit, tato mladá generace jsou z velké části jejich děti, proto je navzdory klesající porodnosti této mladé generace tolik. Matky generace babyboomu začaly rodit později, než bylo v tu dobu běžné. Rodiče těchto dětí byli logicky vyspělejší, vyzrálejší a své děti se snažili motivovat a vést k posilování individuality, osobnímu rozvoji a růstu. Milující rodiče je po celou dobu podporovali, sloužili a to stejné teď oni očekávají od svého života, práce a vztahů.“⁶⁴

Dnešní mladá generace žije ve světě bohatých a neomezených možností a příležitostí. Tato generace se neptá, jak by mohla něčeho dosáhnout nebo něco získat, ale spíše co si může vybrat. Vyrostla v konzumním prostředí, ve světě značek, médií, reklam a marketingu. Vědí, že jsou středem jejich pozornosti a jsou velkou cílovou skupinou. A

⁶¹CHUM, S.: *Současné generace X, Y a Z – krátké seznámení* [online], IDnes, 2013 [cit. 2018-3-1]. Dostupný z sebastianchum.blog.idnes.cz/blog.aspx?c=372981

⁶²KELLER, K. L.: *Marketing Management*, Praha: Grada Publishing, 2007, ISBN: 9788024713595, Str. 288

⁶³CHUM, Sebastian: *Současné generace X, Y a Z – krátké seznámení* [online], IDnes, 2013 [cit. 2018-3-1]. Dostupný z sebastianchum.blog.idnes.cz/blog.aspx?c=372981

⁶⁴BERGH, J. a BEHRER, M. *Jak cool značky zůstávají hot: marketing zaměřený na mladou "generaci Y"*. Brno: BizBooks, 2012. ISBN 978-80-265-0002-5., Str. 6

s rozvojem digitálních médií si vytvořili sobě uzpůsobený a vlastní svět, kde jsou telefony, smartphony, počítače, tablety, internet a i sociální sítě každodenní součástí běžného života. Nejen mladí studenti, teenageři či školáci, ale i dospělí jsou s moderními technologiemi tak srostlí, že v momentě, kdy se mají něčeho z této oblasti vzdát, mají pocit, jakoby přišli o část svého těla. Můžeme to přirovnat k průmyslové revoluci na konci 19. století, která změnila tehdejší životní styl, kulturu a rozvoj společnosti, v tomto případě je to všudypřítomné online prostředí, moderní technologie a digitální pokrok, které formují společenskou DNA a to nejen generace Y, ale především ty nadcházející. Nejstarší příslušníci této celkem početné generace jsou v takové fázi, kdy uzavírají manželství, zakládají rodinu, budují své zázemí a právě proto se stávají velkou kupní silou a jsou nejlepším cílem marketingových aktivit a značek.

Pokud chtějí firmy, reklamy nebo marketingové kampaně uspět, musí v dnešním konkurenčním prostředí dokonale porozumět potřebám této mladé generace, která formuje společnost a udává spotřebitelský trend.⁶⁵

⁶⁵BERGH, J. a BEHRER, M. *Jak cool značky zůstávají hot: marketing zaměřený na mladou "generaci Y"*. Brno: BizBooks, 2012. ISBN 978-80-265-0002-5., Str. 19 - 23

1.5 Generace Z

GENERACE Z 1998 – 2010

„Online generace – dnešní teenageři, nezažili dobu bez internetu nebo smartphonů. Utrácejí za to, co je v kurzu. Běžné nákupy zatím obstarávají rodiče. Pracovat teprve budou. Svět vnímají skrze dotykové displeje. Generace, která se učí online, na dálku, přes YouTube.“⁶⁶

Generace Z je narozená zhruba mezi lety 1998 – 2010. Časové vymezení se liší a každý autor uvádí jiné limity. Pojmenování je logicky odvozeno od posledního písmena v abecedě a navazuje na předešlou generaci Y. A generace, která nyní přichází na svět, tedy ta následující, se nazývá Generace Alfa.

Generace Z – lidé narození v průběhu 90. let dvacátého století a na přelomu milénia, děti, kteří jsou nyní školáky, kteří navštěvují základní či střední školu. Ti nejstarší už jsou považováni za dospělé jedince a připravují se na svůj aktivní život v této konzumní společnosti. Narodili se v digitálním světě, ve světě internetu, ve společnosti, která je neustále online a využívá nejrůznější elektronická mobilní či počítačová zařízení. Jsou zvyklí na lehký přístup k čemukoli a internet se pro ně stal zejména zdrojem komunikace a zábavy. Online komunikace, počítačové hry a sociální sítě jsou pro ně druhým domovem. Díky digitálnímu vysílání mohou v televizi sledovat, co a kdy chtějí. Technologie nevnímají jako nějaký nástroj, ale jako nezbytnou součást každodenního života.⁶⁷

Příchod Generace Z přináší velkou změnu a boří tradice, které byly od této chvíle všemi automaticky přijímány. V literatuře, odborných studiích a článcích, které se této generaci věnují, můžeme najít různá označení, v češtině je to třeba „generace M“ jako multitasking, dále pak „internetová generace“ nebo „generace 11. září“ (odkazující na

⁶⁶FORBES: *Tabulka generací*, vznikl s pomocí výzkumu Mileniálové, který zpracovaly agentury NMS Market Research a PR.Konektor, [online].www.forbes.cz, [cit. 2018-04-03]. Dostupné z: <http://generace.forbes.cz/tabulka/>

⁶⁷BERGH, J. a BEHRER, M. *Jak cool značky zůstávají hot: marketing zaměřený na mladou "generaci Y"*. Brno: BizBooks, 2012. ISBN 978-80-265-0002-5., Str. 24

mladou populaci, která se rodila v době útoků z 11. září 2001.)⁶⁸ Další názvy a synonyma generace Z jsou: „Zeds“, „Zees“, „Bubble Wrap Kids“, „The New Millenials“, „Digital Natives“, „Wired Generation“, „Screenagers“ nebo „iGen“.⁶⁹

Aktuálně není k dispozici mnoho studií či výzkumů, které by se této generaci důkladněji věnovaly. Současnou generační problematikou se pak zabývá především Marc McCrindle ve svém díle nazvaném: *The ABC of XYZ*. Další výzkumy a studie byly povětšinou provedeny americkými vědci a na území USA. Generace Z není nějak zvlášť početnou skupinou, ale za to je považována za nejrychleji dospívající generaci vůbec. The World Health Organisation provedla průzkum, který odhalil, že tato generace prochází větším množstvím životních fází, než generace předchozí a také potvrzuje tvrzení, že příslušníci této kohorty vstupují do jednotlivých období se značným časovým předstihem, což znamená, že celkově dospívají mnohem rychleji než generace mladší.⁷⁰

Příslušníci této generace žijí v odlišném konceptu rodiny, než ve kterém byly vychovávány předešlé generace. První zvláštností je, že děti Generace Z se rodí jak rodičům Baby boomers, tak Generace X a Y. Právě zde vidíme trend moderní doby a tedy mateřství v pozdějším věku.⁷¹ Rodiče patřící do generace X a Y vychovávají své děti k individualismu, neustále je povzbuzují, vedou je k tomu, aby měly realistický pohled na svět, aby nešly bezhlavě vyšlapanou cestou, ale aby si hledaly cesty vlastní, a snaží se jim předat veškeré životní zkušenosti, které v průběhu života získali oni sami.⁷²

„Jedna z věcí, která je o Generaci Z již nyní celosvětově známa, je ta, že již od svého narození byla významně ovlivněna technologickými vymoženostmi. Generace Z je totiž první, která nepoznala téměř nic jiného než absolutně digitalizovaný a propojený svět. Minimum jejich členů si bude pamatovat dobu bez internetu a mobilní telefony jsou součástí jejich života už od první třídy, ale není to jejich vina, oni se do takového světa

⁶⁸SLIDESHARE: *Consumers of Tomorrow: Insights and observations about Generation Z* [online]. Grail Research, 2010 [cit. 2018-03-20], Dostupné z: <https://www.slideshare.net/baurzhan/consumers-of-tomorrow-insights-and-observations-about-generation-z-15753651>

⁶⁹MCCRINDLE, M., *The ABC of XYZ: Understanding the Global Generations*, University of New South Wales Press, 2010, ISBN 978-0-9924839-0-6, Str. 34

⁷⁰Tamtéž, Str. 34

⁷¹HAPPEN Group Ltd: *Generation Z: The new kids on the block have arrived*. London, 2014, Str. 8-11

⁷²Tamtéž, str. 3

narodili,⁷³ říká McCrindle ve svém díle *The ABC of XYZ*. Definování internetem a multikulturalismem, finanční krizí či rozpadem rodiny a také kompletní ztrátou jistot, obrací se Z k sobě sama a individuálnímu řešení. Členové generace Z věří ve svou schopnost vyřešit každý problém po svém. Jejich prioritou je vzdělání a rozvoj svých vlastních schopností a tedy pokračují v onom zmíněném individualistickém vývoji.⁷⁴

Mezi další typické znaky, které charakterizují generaci Z, patří například, že se dokážou rychle adaptovat na nové situace, nezvládají se nedlouho soustředit, internetu rozumí už jako malé děti a zvládají vše lépe a rychleji než většina dospělých. Od raného dětství se učí anglicky, mnohem rychleji dospívají a rychle se i „specializují“ ve svém oboru, ve kterém chtějí vynikat, cestují téměř od narození. Všeobecný přehled pro ně nehraje velkou roli, protože razí heslo, že „všechno se přece dá najít na Googlu“. Důvod rychlejšího dospívání není jen záležitostí chování, ale i biologického vývoje. Podle studie Americké pediatrické akademie u nich přichází puberta dříve a to dokonce o rok až dva než před deseti lety.

Lidé, kterým je nyní okolo 15-18 let, tedy zástupci generace Z, od médií neočekávají zpravodajské informace, ale zábavu. Málo se dívají na televizi, protože to už není moderní. Dokonce i Facebook je u nejmladší generace stále méně oblíbený. Avšak co na popularitě získává, jsou sociální sítě nebo pak aplikace jako WhatsApp, Snapchat, Instagram či Whisper. Je to především proto, že Facebook jim nezaručuje dostatečné soukromí a anonymitu. Na svých počítačích, tabletech a smartphonech tráví čím dál více času, do přírody moc nechodí. Podle zprávy OSN World Urbanisation Prospects žije dnes 73 % Evropanů ve městech, v Severní Americe dokonce přes 80 %.⁷⁵

⁷³TOMEŠ, M.: *Generace Z: Další ztracená mládež?*, E15.cz, [online]. www.student.e15.cz, 2017, [cit. 2018-04-08]. Dostupné z: <http://student.e15.cz/agora/generace-z-dalsi-ztracena-mladez-1327770>

⁷⁴CHUM, S.: *Současné generace X, Y a Z – krátké seznámení* [online], IDnes, 2013 [cit. 2018-3-1]. Dostupný z sebastianchum.blog.idnes.cz/blog.aspx?c=372981

⁷⁵AKSEN.CZ: *Střet generací v ČR a jejich charakter* [online]. www.aksen.cz, 2014, [cit. 2018-04-08]. Dostupné z: <http://www.aksen.cz/clanek/stret-generaci-v-cr-jejich-charakteristika>

2 Mad'arská kinematografie

Jelikož jde v této práci o propojení témat generace a maďarského filmu, je nutné zde představit také zmiňovaný druhý okruh tedy maďarskou kinematografií. Tato kapitola se věnuje základnímu přehledu vývoje maďarské kinematografie a to od konce devatenáctého století až do konce devadesátých let, kdy končí období Generace Y. V dalších podkapitolách si představíme hlavní představitele toho oboru anebo také výsledky dotazníkového šetření.

Pojmem národní kinematografie tedy kinematografie dle národnostní příslušnosti poslouží jako východisko pro účely této práce. Dále dojde k samotnému zkoumání konkrétních filmů, které vznikly v Maďarsku, či jsou tvořené maďarskými režiséry. Spousta režisérů této země a této doby tvoří filmy spojené s generační tematikou, proto jsou tyto témata k sobě celkem blízká.

Z empirického hlediska je třeba říci, že odborníci upozorňují, že může být toto vymezení úzké a nedostatečné, protože některé země jsou multi-etnické a lze zde zaznamenat různé specifické rysy filmů. Pojem národní kinematografie, tak nelze jednoduše vymezit.⁷⁶

Práce se bude zabývat také již zmiňovaným zkoumáním konkrétních filmů, které mají vznik v Maďarsku, či jsou tvořené maďarskými režiséry.

⁷⁶KLIMEŠ, I.: *National Cinema in a Transnational Context: A Central European Experience*. *Illuminace* [online]. 2013, vol. 25, no. 4, ISSN 0862397X, Str. 27-39.

2.1 Historie maďarského filmu

Historie maďarské kinematografie se začíná psát v roce 1896, kdy bylo v Budapešti uspořádáno první filmové představení.⁷⁷ Přes složitou ekonomickou, sociální a zejména politickou historii patřila maďarská kinematografie v první polovině minulého století k velmi uznávaným. První film zde byl natočen v roce 1912 a od této doby se pravidelná produkce filmů neustále rozšiřovala a rozrůstala. Tím byl položen základ pro vznik národní kultury maďarského filmu, který přetrvává do dnešní doby. Maďarská kinematografie často čerpala z unikátní historie svého národa. Ve filmech se objevovala tematika venkova a zemědělství, tato tematika hrála často klíčovou roli v historii a vývoji maďarského národa. Dále docházelo k využití filmů pro nacionalistickou či komunistickou propagandu, dlouhá a složitá historie se reflektovala ve využití motivů ve vztahu k Rakousku-Uhersku.⁷⁸

Rok 1956 byl pro historii Maďarska přelomový v tom, že proběhlo povstání proti komunistickému režimu. Toto povstání sice nebylo úspěšné a komunistický režim v Maďarsku trval až do roku 1989, ale stalo se námětem řady filmů a výrazně ovlivnilo některá díla svojí doby.⁷⁹

V šedesátých letech minulého století se maďarská vláda rozhoduje k zahájení nové kapitoly národní a mezinárodní politiky. Začalo docházet k postupnému uvolňování ve společnosti, což se projevuje i kulturní otevřeností. Hovoří se o vzniku tzv. nové vlny maďarského umění, která je otevřená západní Evropě a poskytuje jí pohled na život v komunistické společnosti. Socialistický realismus⁸⁰ přestává hrát klíčovou roli v maďarské kultuře a politice. Filmoví tvůrci nové maďarské vlny se stávají kritiky sovětského imperialismu, socialistické totality, či poslem univerzálního humanismu a pacifismu. Zároveň jejich filmy potvrzují spíš prostřednictvím metafory a alegorií zřetelně divákům naznačovaly, že sovětská přítomnost ve východní Evropě byla tyranská a

⁷⁷CUNNINGHAM, J.. *Hungarian cinema: from coffee house to multiplex*. London: Wallflower Press, 2004., ISBN 1-903364-80-9., Str. 3

⁷⁸PORTUGES, C. *Screen Memories: The Hungarian Cinema of Márta Mészáros*. USA: Indiana University Press, 1993, ISBN 9780253207281, Str. 10

⁷⁹BAHUN, S. a HAYNES, J. *Cinema, State Socialism and Society in the Soviet Union and Eastern Europe, 1917-1989: Re-Visions*. UK: Routledge, 2014. ISBN 9781317818717.

⁸⁰Socialistický realismus = umělecký směr, který byl schválen Ústředním výborem Komunistické strany Sovětského svazu

brutální, a že komunistický režim byl inherentně nehumanizující. Sedmdesátá léta pak přinášejí změnu v podobě přísnější cenzury.⁸¹

Komunistický režim v Maďarsku je v této době, datováno, 1956 do roku 1989, označován jako tzv. gulášový socialismus. Tento pojem je spojen s vládnutím Jánose Kádára: „János Kádár se celá 60. léta snažil zavádět ekonomické i politické reformy. Všechno to dělal opatrně, ale nakonec bylo Maďarsko zemí s nejliberálnější vnitřní kulturní politikou ve východní Evropě. Navíc to byl stát se snahou o hospodářské reformy, uvolnění prostoru pro drobné podnikání a Maďaři mohli cestovat.“⁸²

Například satirický film *A tanú* (Svědék) z roku 1969 od Petera Bacsóa kritizující komunistický režim ihned putoval do trezoru. Do distribuce se dostal až koncem 70. let.⁸³

Od konce šedesátých let do začátku osmdesátých let filmoví tvůrci východní a střední Evropy produkují filmy, které (v důsledku cenzury) jemně, ale rozpoznatelně vykreslují život svojí doby, k čemuž využívají fikci, dokument, realismus, surrealismus, alegorii či satiru.⁸⁴

Mezi lety 1965 až 1987 se v Maďarsku natočilo 428 celovečerních filmů (tedy v průměru 18,6 za rok). Přes 122 z nich bylo zasazeno do historického prostředí (tj. od roku 1848 do roku 1968), tj. 28,5 % z celkového podílu. Historických témat se v maďarské kinematografii v daném období využívalo poměrně hojně. Část těchto filmů zdůrazňovala národní motivy a zaměřila se na traumatické události maďarských dějin, další část filmů byla do minulosti zasazena bez hlubšího důvodu.⁸⁵

Maďarská kinematografie čelila od konce sedmdesátých let trendu rozvoje televizních technologií, včetně VHS technologií, což proměňuje celé odvětví natáčení filmů. Rostoucí přístup obyvatel k těmto technologiím způsobil, že se dramaticky

⁸¹TÓKE, L.. *The Outsider Within: Béla Tarr and Hungarian National Cinema*. Hungarian Cultural Studies [online]. 2016, vol. 9, Str. 90-100.

⁸²SKALICKÝ, J.. *Jak žili Maďaři před rokem 1989? Díky gulášovému socialismu mohli podnikat i cestovat*. [online]. www.rozhlas.cz, 2014 [cit. 2018-04-25]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/radiozurnal/zajimavosti/_zprava/jak-zili-madari-pred-rokem-1989-diky-gulasovemu-socialismu-mohli-podnikat-i-cestovat--1348637

⁸³CYRŇ, M. *Cestování po maďarské kinematografii (LFŠ 2012)*. 25fps.cz [online]. 2012 [cit. 2018-04-04]. Dostupné z: <http://25fps.cz/2012/madarsko-lfs-2012/>

⁸⁴PORTUGES, C.: “*Border Crossings: Recent Trends in East and Central European Cinema*.” *Slavic Review*, vol. 51, no. 3, 1992, pp. 531–535. JSTOR, JSTOR, www.jstor.org/stable/2500059.

⁸⁵BISZTRAY, G.: *The image of history in modern Hungarian cinema (1966-1986)*. *East European Quarterly* [online]. 2000, vol. 34, no. 2, ISSN 00128449, Str. 243-254.

proměnila pozornost diváků a maďarská masová kultura. Od roku 1960 do roku 1980 došlo k pětinásobnému zvýšení počtu domácích televizorů ve východní Evropě. Dále potom klesl počet kin, protože okamžité a celodenní sledování televize bylo pohodlnější a konzistentnější zábavou pro tehdejší generaci. Navíc televize umožňovala setkání se západním životním stylem, což bylo jistým únikem před životem v jednostranném komunistickém režimu. Maďarský film si musel v této době hledat novou kulturní pozici a nové publikum.⁸⁶

Faktickým vládcem Maďarska byl v období let 1958 až 1988 János Kádár, který prosazoval liberálnější přístup k řízení socialistického státu. Komunistický režim kompenzoval obyvatelům řadou různých kulturních a sociálních výhod, čímž vytvořil z Maďarska jednu z nejvíce liberálních zemí východní Evropy. To se projevilo i v kinematografii, která tímto získala pevnou pozici na mezinárodní mapě světové kinematografie.⁸⁷

V roce 1978 byla maďarská kinematografie charakteristická využitím propagandistických prvků u skupiny režisérů loajálních vůči tehdejšímu režimu, což se projevovalo tím, že filmy těchto tvůrců byly zprostředkovatelem mezi režimem a obyvateli. Zároveň vznikala další generace režisérů, která již chtěla točit „uvolněnější“ filmy.⁸⁸

Socialismus samozřejmě velmi výrazně ovlivňoval úroveň a kvalitu tehdejší kinematografie, a to zejména prostřednictvím neustálé cenzury, která nedovolovala zobrazovat některá klíčová témata svojí doby. Nicméně maďarská kinematografie byla i v této době jednou z nejprogresivnějších ve východní Evropě. I přes složité podmínky dokázala produkovat filmy na technicky vysoké úrovni, s kritickým duchem doby, a to různých žánrů, od dokumentárních filmů až po sociální satiru, která skrývala nesouhlas s politickým režimem.⁸⁹

⁸⁶TÓKE, L.: *The Outsider Within: Béla Tarr and Hungarian National Cinema*. Hungarian Cultural Studies [online]. 2016, vol. 9, s. 90-100.

⁸⁷WARCHOL, T.: *Hungarian Cinema: From Coffee House to Multiplex*. Film Quarterly [online]. 2006, vol. 59, no. 3, ISSN 00151386, Str. 77-79.

⁸⁸BICKLEY, D.: "SOCIALISM AND HUMANISM": The Contemporary Hungarian Cinema." *Cinéaste* 9, no. 2 (1978). <http://www.jstor.org/stable/41685884>, Str. 30-35

⁸⁹PORTUGES, C.: Retrospective Narratives in Hungarian Cinema: The 1980s" Diary" Trilogy of Marta Meszaros. *The Velvet Light Trap*, 1991, 27: 63.

V části sledovaného období bylo Maďarsko satelitem Sovětského svazu, takže v rámci vývoje tamějšího umění lze sledovat podobný vývoj jako v ostatních státech bývalého východního bloku, kde panovala socialistická kulturní politika. I vývoj po roce 1989 je v tomto směru podobný s ostatními zeměmi, protože po tomto období pokračuje jak kariéra některých tehdejších významných režisérů a umělců, tak se objevuje nová generace tvůrců, která kariéru zahájila právě po roce 1989. Toto období je označováno jako „postmoderní postkomunistické období“.⁹⁰

Socialismus samozřejmě velmi výrazně ovlivňoval úroveň a kvalitu tehdejší kinematografie, a to zejména prostřednictvím neustálé cenzury, která nedovolovala zobrazovat některá klíčová témata svojí doby. Nicméně maďarská kinematografie byla i v této době jednou z nejprogresivnějších ve východní Evropě. I přes složité podmínky dokázala produkovat filmy na technicky vysoké úrovni, s kritickým duchem doby a různých žánrů (od dokumentárních filmů až po sociální satiru, skrytý nesouhlas s politickým režimem).⁹¹

Na počátku osmdesátých let mají umělci v Maďarsku poměrně dobré podmínky k rozvoji své činnosti a zcela určitě jsou svobodnější, než například v padesátých letech.⁹²

V roce 1987 v rámci transformace maďarské politiky dochází k decentralizaci filmové produkce, tedy vznikají soukromá filmová studia, ale stále ještě filmy podléhají cenzuře, jako například film *Álombrigád* režiséra Andrása Jelse. Tento film zachycoval negativní společenské jevy, které byly v Maďarsku obvyklé, jako drogy, prostituce, sociální status Romů.⁹³

Tématika židů a Romů byla pro maďarskou kinematografii ve sledovaném období dalším z charakteristických znaků. Filmy si všímají buď osudů jednotlivých postav a vlivu doby na jejich osudy, či popisují život dané komunity. Například Miklós Jancsó v dokumentu *The Kövek üzenete* (1994) popisuje osud židovských památek a synagog.

⁹⁰VIRGINÁS, A.. *New Filmic Waves in Hungarian and Romanian Cinema: Allegories or Stories about Flesh?*. Acta Univ. Sapientiae, Film and Media Studies, 2011, 4.2011:Str. 131-141.

⁹¹PORTUGES, C.. *Retrospective Narratives in Hungarian Cinema: The 1980s" Diary" Trilogy of Marta Meszaros*. The Velvet Light Trap, 1991, Str. 27: 63.

⁹²PAUL, D. W. *Politics, art, and commitment in the East European cinema*. New York: St. Martin's Press, 1983, 2 s. ISBN 0312626312., Str. 2

⁹³GRAHAM, P. et al. *Before the Wall Came Down: Soviet and East European Filmmakers Working in the West*. USA: University Press of America, 1990. ISBN 9780819178596.

V dokumentu *Remnants* zase popisuje život židovské rodiny a jejich romských přátel. Dokumentární filmy se pak ve sledovaném období točí zejména o životě romské komunity, jako například *A pártfogolt* (1983) od režiséra Pál Schiffer nebo *The Forest is Green, The Mountain is Green, Luck Comes and Luck Goes* (1996) od režiséra Miklóse Jancsó.⁹⁴

Maďarské filmy v době komunismu byly často velmi specifické a určené spíše pro užší publikum, což se projevilo i na jejich uplatnění v zahraničí. Velmi často se stávalo, že byl film dobře přijat odborníky, ale k široké veřejnosti se vůbec nedostal a to z důvodu omezeného přístupu, tedy cenzury, nebo nezájmu široké veřejnosti o některé typy filmů.⁹⁵

I vývoj po roce 1989 je v tomto směru podobný s ostatními zeměmi, protože po tomto období pokračuje jak kariéra některých tehdejších významných režisérů a umělců, tak se objevuje nová generace tvůrců, která kariéru zahájila právě po roce 1989. Toto období je označováno jako „postmoderní postkomunistické období“.⁹⁶

Pád komunismu znamenal pro řadu tehdejších umělců jakýsi šok, který se projevoval v jejich filmech tím, že došlo ke zkoušení různých žánrů, pokusů apod. Zejména byla viditelná inspirace kinematografií ze Spojených států amerických a to v přebírání tamější tematiky filmů. Ve stejné době byl také zřejmý konflikt mezi mladou a starší generací filmových tvůrců.⁹⁷

Transformace kinematografického průmyslu ve východní Evropě byla na začátku devadesátých let minulého století primárně ovlivněna politickými změnami a kulturní globalizací. Změna politického režimu přispěla právě ke kulturní globalizaci, která způsobila i změnu na kulturní scéně, kdy došlo k úplné liberalizaci kulturní scény.⁹⁸

Hovoří se o tzv. de-sovětizaci a westernizaci, kdy kinematografie východní Evropy začíná vytvářet filmy různých žánrů, které si inspiraci berou ze západních filmů, a to

⁹⁴BURANBAEVA, O. a MLADINEO, V.: *Culture and customs of Hungary*. Santa Barbara, Calif.: Greenwood, c2011, Culture and customs of Europe. ISBN 9780313383700, Str. 142-145

⁹⁵ZWIERZCHOWSKI, P. *The reception of Hungarian cinema in Polish film criticism 1945–1989*. Repozytorium.ukw.edu.pl [online]. www. repozytorium.ukw.edu.pl, 2010 [cit. 2018-04-05]. Dostupné z: https://repozytorium.ukw.edu.pl/bitstream/handle/item/4263/The%20reception%20of%20Hungarian%20cinema%20in%20Polish%20film%20criticism%201945_1989.pdf?sequence=1

⁹⁶VIRGINÁS, Andrea. New Filmic Waves in Hungarian and Romanian Cinema: Allegories or Stories about Flesh?. *Acta Univ. Sapientiae, Film and Media Studies*, 2011, 4.2011: 131-141.

⁹⁷PORTUGES, C.. *Retrospective Narratives in Hungarian Cinema: The 1980s „Diary“ Trilogy of Marta Mészáros*. The Velvet Light Trap, 1991, 27: 63.

⁹⁸VARGA, B.. *Take the Money and...?: Questions of Self-governance in the Hungarian Film Industry*. Illuminace [online]. 2012, vol. 24, no. 4, s. 29-43. ISSN 0862397X.

zvláště ze Spojených států amerických (od intenzivních a osobních filmů, politické kinematografie, až po komedie).⁹⁹ Řada maďarských filmů, která se promítala v rámci Budapešťského filmového týdne v letech 1990 až 1992, zahrnovala tematiku politických změn v Maďarsku (v roce 1956) a dopady těchto změn na život ve společnosti, tedy historická témata.¹⁰⁰

To odpovídá tomu, že se právě téma politických změn v roce 1956 velmi často objevuje ve filmech vznikajících na počátku devadesátých let. Nicméně filmy začínají řešit i otázky sexuality a genderu, zprostředkovávají konkrétní zkušenosti žen, či zkušenosti etnické a rasové menšiny. Přitom, oslovují generaci narozenou až po roce 1956, tedy generaci, která nezažila povstání v rámci svého života. Tato věková skupina je cílovou skupinou těchto filmů.¹⁰¹

Jedním z nejzajímavějších rysů maďarských filmů v devadesátých letech minulého století a na počátku nového tisíciletí bylo ztvárnění a pojetí lidského těla. Zejména u zmíněné mladé generace maďarských kinematografů je charakteristické, že využívají lidské tělo a člověka k diskuzi o různých psychologických, sociálních či historických problémech. Velký počet takových filmů z Maďarska naznačuje, že je tento jev trendem maďarského filmu své doby a má přímé spojení s potřebou reprezentace historické paměti a reflexe postsocialistické identity.¹⁰²

Změna politického systému však souvisela i se změnou ekonomických poměrů a tvůrci filmů musí v této době adaptovat i otázky ziskovosti, tedy určité komercializace filmů, tedy natáčení filmů brát i jako podnikatelskou činnost. Tento stav vedl k tomu, že se řada filmových studií či jednotlivců dostala do závažných finančních problémů a byla nucena ukončit svoji činnost.¹⁰³

⁹⁹FALKOWSKA, J: *National cinemas in postwar east-central Europe*. Canadian Slavonic Papers [online]. 2000, vol. 42, no. 1, s. 1. ISSN 00085006.

¹⁰⁰PORTUGES, C.. "Border Crossings: Recent Trends in East and Central European Cinema." *Slavic Review*, vol. 51, no. 3, 1992, pp. 531–535. *JSTOR*, JSTOR, www.jstor.org/stable/2500059.

¹⁰¹PORTUGES, C.. "Gendering Cinema in Postcommunist Hungary." *Genders 22: Postcommunism and the Body Politic*, edited by Ellen E. Berry, NYU Press, NEW YORK; LONDON, 1995, pp. 296–314. *JSTOR*, www.jstor.org/stable/j.ctt9qfv6g.15.

¹⁰²VINCZE, Teréz. *Remembering bodies: picturing the body in Hungarian cinema after the fall of communism*. *Studies in Eastern European Cinema*, 2016, 7.2: 153-167.

¹⁰³BURANBAEVA, O.. a MLADINEO, V.: *Culture and customs of Hungary*. Santa Barbara, Calif.: Greenwood, c2011, 141 s. Culture and customs of Europe. ISBN 9780313383700.

K filmům, které jsou podle autorů Mlaldineo a Buranbaevy v této době (tj. v devadesátých letech) považovány za nejprestižnější, patří: *My Twentieth Century* (1989) od Ildikó Enyedi, *Child Murders* (1993) od Ildikó Szabó, *Woyzeck* (1994) od Jánose Százs, *Passion* (1998) od Gyorgy Fehér, *Bolse Vita* (1996) od Ibolya Fekete, či *Dollybirds* (1997) od Péter Timár.¹⁰⁴

Pro maďarskou kinematografii mají velký význam i animované filmy, které ve sledovaném období patří k charakteristickým projevům maďarské kinematografie, kdy navazují na dlouholetou tradici výroby animovaného filmu v Maďarsku (tj. od roku 1914). V sedmdesátých letech minulého století se začíná projevovat nová generace animovaného filmu, jejíž představitel Attila Dargay byl prvním režisérem celovečerního animovaného filmu – *Mattie the Gooseboy* (1976), který měl stopáž 77 minut. Dále bylo ve sledovaném období otevřeno první specializované studio pro výrobu animovaných filmů.¹⁰⁵

¹⁰⁴BURANBAEVA, Oksana. a Vanja. MLADINEO. *Culture and customs of Hungary*. Santa Barbara, Calif.: Greenwood, c2011, Culture and customs of Europe. ISBN 9780313383700, Str, 141

¹⁰⁵ Tamtéž, Str. 144-147

2.2 Hlavní představitelé a zásadní filmy

V této kapitole si představíme několik nejznámějších a zásadních maďarských režisérů 20. století. Jejich výběr je ryze subjektivní, ale z pohledu filmové vědy hrála tato jména důležitou roli. Jsou zde zástupci Baby boomers i Generace X, někteří z nich stále žijí a tvoří pro aktuální generace, někteří již nežijí, ale byli pro jiné inspirací a určitým způsobem ovlivnili maďarskou kinematografii a i nynější tvorbu. Na těchto příkladech můžeme vidět, jak s dobou měnila i témata snímků.

2.2.1 Miklós Jancsó (1921 – 2014)

Miklós Jancsó patří mezi další nejviditelnější režiséry své doby. Zejména na přelomu šedesátých a sedmdesátých let vytvořil několik filmů, které lze považovat za klíčové. Po roce 1975 se jednalo například o filmy *Public Virtues* (1976) v češtině *Soukromé neřesti, veřejné ctnosti* nebo *Szörnyek évadja* (Sezóna příšer) z roku 1988. Jancsó se také stal vzorem pro řadu dalších režisérů například pro Istvána Szabó, s kterým koprodukoval filmy *Mephisto* nebo *Colonel Redl*.¹⁰⁶

Tvorbu autora ovlivnilo i to, že žil část svého života v Itálii. Zkušenost se světem, kde nevládl socialismus, pak reflektoval i do svých filmů, například i využitím komerčních témat typu nahoty. Charakteristickým rysem jeho filmů jsou dále dlouhé záběry a celkově cílené využívání co nejširší palety výrazových prostředků filmu. Sám režisér svoje filmy popisuje jako malé či nízkorozpočtové.¹⁰⁷

Ústředním tématem filmů tohoto režiséra je konflikt mezi utlačovanými a utlačovateli a většina jeho filmů zobrazuje různé momenty z maďarské historie, či lidské osudy na pozadí významných historických etap či událostí. V osmdesátých letech minulého století se jeho filmy stávají více sebehodnotící a dokonce se v nich sám hraje jednu z postav (z hlediska autobiografického).¹⁰⁸

¹⁰⁶GRAHAM, P. et al. *Before the Wall Came Down: Soviet and East European Filmmakers Working in the West*. USA: University Press of America, 1990. ISBN 9780819178596.

¹⁰⁷BISZTRAY, George. Auteursism in the Modern Hungarian Cinema. *Canadian-American Review of Hungarian Studies*, 1980, 7.2: 135-144.

¹⁰⁸BURANBAEVA, O. a MLADINEO, V. *Culture and customs of Hungary*. Santa Barbara, Calif.: Greenwood, c2011, 145 s. Culture and customs of Europe. ISBN 9780313383700.

2.2.2 Zoltán Fábri (1917 – 1994)

Tento maďarský filmový režisér a scénárista se proslavil na světové úrovni. Jeho filmy *A Pál utcai fiúk* (Chlapci z Pavelské ulice - 1969) a *Magyarok* (Maďaři 1978) byly nominovány na Oscara za nejlepší cizojazyčný film. Další snímek z roku 1969 *Isten hozta, őrnagy úr* (Vítejte, pane Majore!) vyhrál na 7. mezinárodním filmovém festivalu v Moskvě. Roku 1975 přišel další velkolepý film *141 perc a befejezetlen mondatból* (Nedokončená věta), který na 9. Mezinárodním filmovém festivalu v Moskvě získal cenu za režii.

Fábriho styl tvorby lze popsat především jako „klasický“, využíval akademické techniky umělecké tvorby. Jeho největším vlivem byl italský neorealismus a francouzský poetický realismus. V šedesátých letech (v jeho filmech *Nappali sötétség* a *Húszó óra*) experimentoval s vyprávěním a technikami vzpomínek a svůj film z roku 1976 *Az ötödik pecsét*, který obsahuje některé vysoce surrealistické scény, ale v jeho tvorbách nikdy nepoužíval manýrismus modernistického filmu. Z tohoto důvodu Kádárův režim upřednostňoval Fábriho před kontroverzními a experimentálními režiséry jako Miklós Jancsó. Film získal Zlatou cenu na 10. Mezinárodním filmovém festivalu v Moskvě a vstoupil do 27. mezinárodního filmového festivalu v Berlíně.¹⁰⁹

Fábri vytvořil téměř všechny své filmy na základě literárního materiálu (romány nebo povídky) a scénáře psal sám. Jeho neustálým tématem byla otázka lidstva. Mnoho jeho filmů je časově umístěno v druhé světové válce nebo kolem ní. Dva z jeho častých spolupracovníků byli herečka Mari Töröcsik a kameraman György Illés.

2.2.3 Márta Mészáros (1931)

Márta Mészáros je jednou z klíčových představitelk maďarské kinematografie. Tato režisérka vstoupila do její historie tím, že v roce 1968 natočila, jako první žena, celovečerní film *Eltávozott nap* (Odešlo slunce). I v dalších letech byla velmi aktivní a uznávanou režisérkou. Ve své době byla považována nejen za příklad pro ostatní maďarské ženy ve filmovém průmyslu, které ji mohou následovat. Inspiraci pro ostatní ženy

¹⁰⁹ČESKO-SLOVENSKÁ FILMOVÁ DATABÁZE. *Zoltán Fábri*. Csf.d.cz [online]. 2018 [cit. 2018-04-05]. Dostupné z: <https://www.csf.d.cz/tvurce/15538-zoltan-fabri/>

vytvářela právě v tom, že se dokázala prosadit do doby výhradně mužského světa. Většina jejich filmů byla považována za to nejlepší, co ženská kinematografie světa nabídla.¹¹⁰

Na přelomu sedmdesátých a osmdesátých let bylo pro Mártu Mészáros a její filmy velmi výrazné a charakteristické pojetí ženy, které například na tehdejších západě čelilo kritice ze strany feministických organizací. Mészáros vyobrazovala ženy jako „špatné matky“ s vlastními psychickými problémy, většinou v negativním světle, čímž režisérka ignorovala západní trendy, kde film zobrazoval ženy v opačném světle.¹¹¹

Zde vidíme tematiku rodiny, generací, sociálních rolí. Práce často spojuje autobiografické detaily s dokumentárními záběry. Významnými tématy jsou popírání znaků jejich minulosti, důsledky nečestnosti a problematika pohlaví. Její filmy často obsahují hrdinky z roztržštěných rodin, například mladé dívky, které hledají své nezvěstné rodiče (film *Dívka*) nebo ženy středního věku, které chtějí adoptovat děti (film *Adopce*). Ženy v těchto filmech spadají do dělnické třídy a musí řešit problémy související s reprodukcí, mateřstvím ve středním věku, destrukcí interpersonálních vztahů.¹¹²

Prvního mezinárodního úspěchu dosáhla režisérka na Berlínském filmovém festivalu, kde získala hlavní cenu za film *Örökbefogadás* (1975), česky *Adopce*. Tento film vypráví příběh vdovy Katy, která je staršího věku a pracuje v továrně na výrobu nábytku. Hlavní hrdina chce dítě, ale její milenec Jóska (který je ženatý s jinou ženou a má dvě děti), ji od tohoto odrazuje. Kata se setkává s mladou dívkou Annou z dětského domova, s kterou naváže blízké přátelství a snaží se o její adopci, což mladá dívka odmítá. Nakonec se Kata rozhodne pro adopci jiného dítěte.¹¹³

Napló gyermeikeimnek (Deník pro mé děti) je dalším filmem autorky, který získal zvláštní cenu poroty na festivalu v Cannes. Tento film je součástí její autobiografické tetralogie filmů: *Napló gyermeikeimnek* (Deník pro mé děti 1982), *Napló szerelmeimnek I.* (Deník pro mé lásky 1987), *Napló apámnak, anyámnak* (Deník pro mého otce a matku -

¹¹⁰PORTUGES, C. *Screen Memories: The Hungarian Cinema of Márta Mészáros*. USA: Indiana University Press, 1993, 8-19 s. ISBN 9780253207281.

¹¹¹Tamtéž, s. 8-19

¹¹²HOCK, Beata. *Coming into Age/ncy: Women in Filmmaking - The Hungarian Case*. Iluminace [online]. 2012, vol. 24, no. 4, s. 150. ISSN 0862397X.

¹¹³BURANBAEVA, O. a MLADINEO, V.: *Culture and customs of Hungary*. Santa Barbara, Calif.: Greenwood, c2011, 150-153 s. Culture and customs of Europe. ISBN 9780313383700, Str. 150- 153

1990), *Kisvilma - Az utolsó napló* (Malá Vilma: Poslední deník, 2000). V denících vystupuje postava Juli Kovács, která je částečně inspirována životem režisérky.¹¹⁴

V *Deníku pro mé děti* těží režisérka z vlastních autobiografických zkušeností, kdy například připomíná, jak s ní bylo zacházeno na přijímací zkoušce na Budapešťské filmové škole, kde byla jednou z mála žen. Ve filmu si všímá hluboce zakořeněného sexismu v maďarské společnosti, překážek, kterým ženy čelí, což je změna oproti jejím filmům z dřívějšího období.¹¹⁵

2.2.4 István Szabó (1938)

V roce 1981 získal István Szabó jako první maďarský filmový režisér cenu americké Akademie filmového umění a věd tedy Oscara. Oceněný film *Mephisto* byl natočen v koprodukcí se Spolkovou republikou Německo. Ve filmu je věrohodně zobrazen tehdejší život ve východní Evropě. Děj filmu je však zasazen do prostředí nacistického Německa, kde hlavní hrdina Hendrik Höfgen podléhá tomuto režimu za příslib slávy a bohatství a stává se loutkou režimu a aniž by si to uvědomoval, že tak postupně přichází o respekt kolegů, přátel a nejbližších. Paralela s Faustem se přímo nabízí – hlavní hrdina „upisuje“ život ďáblu (tj. nacistický režim), tím získává řadu výhod, ale ve skutečnosti ztrácí život, aniž by si to uvědomoval. Film tímto předává univerzální poselství.¹¹⁶

„Szabó sází na precizní psychologické vykreslení hlavního protagonisty, který, ač obdivovaný a ctižádostivý umělec, postupně podléhá nelítostnému nátlaku zvráceného režimu, a jeho snaha o zachování čisté, zvenku netknuté umělecké líhně se ukáže být zcela bezcílnou a naivní.“¹¹⁷

V podobném duchu jsou laděné další filmy tohoto režiséra (*Redl ezredes*, 1984, a také *Hanussen*, 1988). Tématem těchto filmů je osud výjimečného jedince, který se

¹¹⁴BURANBAEVA, O. a MLADINEO, V.: *Culture and customs of Hungary*. Santa Barbara, Calif.: Greenwood, c2011, 150-153 s. Culture and customs of Europe. ISBN 9780313383700.

¹¹⁵HOCK, B.: *Coming into Age/ncy: Women in Filmmaking - The Hungarian Case*. Iliminace [online]. 2012, vol. 24, no. 4, ISSN 0862397X, Str. 85-101

¹¹⁶PAUL, D. W.: *Politics, art, and commitment in the East European cinema*. New York: St. Martin's Press, 1983. ISBN 0312626312, Str. 1-5

¹¹⁷SUBSVĚT.CZ: *Žebříček TOP 10 maďarských filmů*. Subsvet.cz/ [online]. 2017 [cit. 2018-04-04]. Dostupné z: <http://www.subsvet.cz/2017/03/zebricek-top-10-madarskych-filmu.html>

prostřednictvím svých schopností dostává na vrchol, ale následně je „rozdrcen“ soukolím panující moci (tj. buď nacismus, nebo habsburská moc).¹¹⁸

Tyto epické filmy jsou známé pro svůj realismus, propracovanost, ale také pro vhodné využití mezinárodního hereckého obsazení. Film *Redl ezredes* (Plukovník Redl) se zaměřuje na téma volby mezi politikou a morálkou. Redl se narodil do chudé rodiny v době Rakouska-Uherska, ale vzhledem ke svému intelektu se dokázal prosadit a udělat kariéru v armádě. Vykreslená cesta na vrchol však byla plná lží, protože si vymyslel aristokratický původ, skrýval svoji homosexualitu. Nakonec se stává obětním beránkem režimu a je donucen k sebevraždě. *Hanussen* je příběhem střetu velkého talentu s destruktivním politickým režimem. Hlavní postava Schneider je doktorem, který má vynikající schopnosti v oblasti hypnózy a jasnovidectví. To ho proslaví a po odstěhování do Berlína se střetává s turbulentním politickým světem, který se jej nakonec rozhodne odstranit jako nepohodlného a nebezpečného (pro nacismus).¹¹⁹

Pohled režiséra na dějiny Maďarska od období Rakouska-Uherska až po totalitární zřízení dvacátého století (fašismus, komunismus), či vztah umění a politiky potom reflektují i další filmy (typu *Sluneční jas*, 1999). Dopad zhroucení komunistického režimu a nového politického zřízení na „obyčejného člověka“ potom režisér zobrazuje ve filmu *Édes Emma, Drága Bobe – vázlató, aktok* (Milá Emo, drahá Bětka, 1992).¹²⁰

Dalším úspěšným filmem autora je *A napfény íze* (Sluneční jas, 1999), který se věnuje příběhu tří generací maďarských Židů (vedle jejich příběhů odkrývá složitou a rozporuplnou historii Evropy dvacátého století). Život jednotlivých generací je vždy ovlivněn politickým režimem: Rakousko-uherskou monarchií a krátce demokracií, dobou nacismu a dobou poválečného komunismu.¹²¹

¹¹⁸CYRŇ, M. *Cestování po maďarské kinematografii (LFŠ 2012)*. 25fps.cz [online]. 2012 [cit. 2018-04-04]. Dostupné z: <http://25fps.cz/2012/madarsko-lfs-2012/>

¹¹⁹BURANBAEVA, O., a MLADINEO, V., *Culture and customs of Hungary*. Santa Barbara, Calif.: Greenwood, c2011, 146-147 s. Culture and customs of Europe. ISBN 9780313383700.

¹²⁰CYRŇ, M. *Cestování po maďarské kinematografii (LFŠ 2012)*. 25fps.cz [online]. 2012 [cit. 2018-04-04]. Dostupné z: <http://25fps.cz/2012/madarsko-lfs-2012/>

¹²¹ČESKO-SLOVENSKÁ FILMOVÁ DATABÁZE. *Sluneční jas*. Csfed.cz [online]. 2018 [cit. 2018-04-05]. Dostupné z: <https://www.csfed.cz/film/12547-slunecni-jas/prehled/>

Szábo vypráví příběhy, kde se ideály a dobré myšlenky setkávají s nepřátelským světem a hlavní hrdina (člověk) pak musí dělat širokou řadu kompromisů, což je v podstatě ústředním tématem jeho filmů.¹²²

2.2.5 András Monory (1954)

Tento režisér je nejznámější pro svůj film *Meteo*, který symbolicky uvedl v roce 1989, tedy v době politické transformace východní Evropy. Jednalo se o film, který velmi brzy získal kultovní status. Děj filmu se odehrává na blíže nespecifikovaném místě ve východní části Evropy a je alegoricky umístěn do prostředí tovární čtvrti. Hlavní postavy žijí v továrně, ale brzy se budou muset přestěhovat, protože továrna bude zbourána. Jedna z postav (Little Cloud) je meteorolog, který svůj volný čas tráví sněním a v podstatě symbolizuje zranitelného intelektuála z Východní Evropy. Little Cloud objeví způsob, jakým vyhrávat v sázkách na dostizích a spolu se svým přítelem Berliozem vyhraje jackpot. Mezitím však Little Cloud umírá při nehodě. Demolice továrny se ruší a obyvatelé v ní musí zůstat, i když nechtějí. Příběh filmu *Meteo*, kde je komunita na pokraji rozpadu, musí se živit nelegálními způsoby, aby přežila, popisuje situaci ve východní Evropě na počátku politických a sociálních změn, které způsobil pád komunismu.¹²³

Film je uveden v roce 1989, v době revoluce a reflektuje dobu konce režimu, pádu komunismu.

2.2.6 Gyorgy Szomjas (1940)

György Szomjas maďarským filmovým režisérem a scénáristou. Od roku 1965 zrežiroval přes 25 filmů. Jeho film *Tight Quarters* se v roce 1983 dostal do 34. mezinárodního filmového festivalu v Berlíně Szomjas je průkopníkem „maďarského osternu“ a „gulášového westernu“. Film tohoto režiséra *Konnyu Ver* (Rychle a volně, 1990) se stal vítězem 22. filmového festivalu Maďarska krátce po pádu komunistického

¹²²BURANBAEVA, O. a MLADINEO, V: *Culture and customs of Hungary*. Santa Barbara, Calif.: Greenwood, c2011, 146-147 s. Culture and customs of Europe. ISBN 9780313383700.

¹²³VINCZE, T.. *Remembering bodies: picturing the body in Hungarian cinema after the fall of communism*. Studies in Eastern European Cinema, 2016, 7.2: 153-167.

režimu. Jedná se o film, který je oceňován za umělecké zobrazení své doby, kdy byla svoboda „novinkou“ a stala se sociologickým fenoménem.¹²⁴

2.2.7 Béla Tarr (1955)

Béla Tarr je maďarský režisér a scénárista, který patří k nejproslulejším postavám maďarské kinematografie. Debutoval filmem *Családi tüzfészek* (Rodinné ohniště) v roce 1979 a prakticky do dnešní doby patří k nejúspěšnějším tvůrcům. Takto je vnímán i v zahraničí. Řada filmů (včetně prvního) byla komunistickým režimem cenzurována. Režisér byl znám tím, že vyhledával politická témata, což režim samozřejmě nesl nelibě. Naopak v západní Evropě byl často oceňován a uznáván. Z tohoto důvodu měl Tarr ztíženou pozici, nebyl členem žádného filmového studia a veškerou produkci realizoval nezávisle (jako jeden z mála významných maďarských režisérů).¹²⁵

Subjektem zájmu Tarrových filmů je zoufalost v mezilidských vztazích, která je zobrazena s intimitou, blízkostí. Formální a strukturální prvky pak často poskytují odklon od hlavního tématu, které jsou povětšinou zaměřena na politické problémy.¹²⁶

V devadesátých letech na sebe upoutal pozornost filmem *Sátántangó* (Satanské tango, 1994), který měl více než sedmihodinovou stopáž. Film byl postaven na konceptu neodvratitelné apokalypsy jedince za celou komunitu. Celkem 12 kapitol filmu se odehrává z různých perspektiv a situace se divákům zobrazují opakovaně, a to v rytmu tanga. Film je sice dlouhý sedm hodin, ale opravdový děj trvá asi hodinu a půl, zbytek času tvoří stylistická složka, která je zobrazena pomocí plíživého zla, které působí depresivním a ubíjejícím stylem.¹²⁷

Satanské tango se odehrává v posttotalitní pusté krajině, kterou rozbahňuje nekonečný déšť a drásá drsný vítr. V první části režisér seznamuje s osudy jednotlivých postav, obyvatel vesnice, které směřují k příchodu lžiproroka Irimiáše a jeho kumpána

¹²⁴PORTUGES, C.. Retrospective Narratives in Hungarian Cinema: The 1980s „Diary“ Trilogy of Marta Meszaros. *The Velvet Light Trap*, 1991, 27: 63.

¹²⁵TÓKE, L.. The Outsider Within: Béla Tarr and Hungarian National Cinema. *Hungarian Cultural Studies* [online]. 2016, vol. 9, s. 90-100.

¹²⁶LYNCH, D. T. *The films of béla tarr* [online]. Toronto: Cineaction!, 1995. 31-35 s. Copyright - Copyright Cineaction! 1995; Poslední aktualizace - 2010-06-09.

¹²⁷SUBSVĚT.CZ: Žebříček TOP 10 maďarských filmů. *Subsvet.cz/* [online]. 2017 [cit. 2018-04-04]. Dostupné z: <http://www.subsvet.cz/2017/03/zebricek-top-10-madarskych-filmu.html>

Petriny. Několik úhlů pohledu sleduje dlouhé čekání na člověka, kterého se obyvatelé chátrající vesnice obávají. Postavy se snaží vymanit ze složité životní situace a mají touhu po lepších životech.¹²⁸

Z dalších filmů tohoto režiséra se pozitivních recenzí dočkal snímek *Kárhozat* (Prokletí, 1988), který je pochmurným a nihilistickým portrétem izolace, citového zklamání a nudy. Režisér využívá statickou kameru, pomalá panoramata, jízdu a pohyb postav, pusté a depresivní industriální prostředí, nepřestávající déšť a melancholickou hudbu. Film je reflexí bezútěšnosti života, duchovní ochablosti lidsky pokřivených charakterů.¹²⁹

¹²⁸ČESKO-SLOVENSKÁ FILMOVÁ DATABÁZE. Satanské tango. *Csfd.cz* [online]. 2018 [cit. 2018-04-05]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/143383-satanske-tango/prehled/>

¹²⁹ČESKO-SLOVENSKÁ FILMOVÁ DATABÁZE. Prokletí. *Csfd.cz* [online]. 2018 [cit. 2018-04-05]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/143812-prokleti/prehled/>

2.3 Názory české generace Y na maďarskou kinematografii

Tato část diplomové práce bude obsahovat primární dotazníkové šetření, které nám poslouží k tomu určitým způsobem dokázat, jak se lidé, tedy konkrétně Češi zajímají a co vědí o maďarské kinematografii.

Primární šetření bylo realizováno prostřednictvím osobního a elektronického dotazování. Bylo zaměřeno na zástupce generace Y, a to osoby narozené mezi rokem 1980 a 1998 (tedy zhruba lidé ve věku 20 až 40 let). Osobní dotazování proběhlo v prostorech vybraných kin, kde byl v daném termínu uváděn některý z maďarských filmů. Dále byl odkaz na dotazník uveřejněn na různých fórech a sociálních sítích, kde existovala větší pravděpodobnost, že se budou nacházet fanoušci maďarského filmu. Součástí šetření bylo tak osobní dotazování, které bylo realizováno mezi studenty FAMU. Tento výběr respondentů měl zajistit, že bude získáno, co nejvíce relevantních informací. Vzhledem tématu práce bylo nutné získat informace od zástupců generace Y, kteří mají znalost maďarské kinematografie.

Dotazník obsahoval 12 otázek. V úvodu došlo k položení dvou otázek, které roztřídili dotazované do skupin podle toho, jestli se jednalo o relevantní dotazované, či nikoliv, tedy v dotazníku mohl pokračovat pouze respondent ve věku 18 až 40 let, který sám sebe označil za fanouška maďarské kinematografie a zvolil variantu odpovědi určitě ano, či spíše ano.

Došlo k položení jak uzavřených, tak otevřených otázek. U otevřených otázek mohl respondent svoji odpověď více rozvést, aby byl získán detailnější pohled na zkoumanou problematiku.

Osobní dotazování proběhlo v termínu od 6. 3. 2018 do 15. 4. 2018. Delší termín byl zvolen z toho důvodu, že maďarské filmy nebývají v kinech obvykle na programu, takže bylo nutné pojmout delší časové období. Což dokazuje, že maďarské filmy nejsou v kinech běžné.

Sběr dat proběhl:

6. 3. 2018 v kině Lucerna, kde byl promítán maďarský film V zajetí.

5. 4. 2018 v kině Lucerna, kde byl promítán maďarský film Měsíc Jupitera.

13. 4. 2018 v kině Semily, kde byl promítán maďarský film V zajetí.

10. 4. 2018 v kině Lucerna, kde byl promítán maďarský film 1945.

Před vyhodnocením lze uvést strukturu respondentů (zdroje).

Zdroj respondenta:

Student FAMU

Návštěvník kina

Elektronické dotazování

V rámci primárního sběru dat se podařilo oslovit 18,37 % studentů FAMU, dále 41,84 % respondentů bylo získáno ze zdroje návštěvníků kin, a dalších 39,80 % prostřednictvím elektronického dotazování.

Tabulka 1: Zdroj respondentů

Zdroj respondenta	Suma	Podíl
Student FAMU	18	18,37%
Návštěvník kina	41	41,84%
Elektronické dotazování	39	39,80%

Zdroj: vlastní zpracování podle výsledků dotazníkového šetření

Primární šetření je vyhodnoceno prostřednictvím absolutních a relativních četností odpovědí (u uzavřených otázek). Slovního shrnutí výsledků je využito u otevřených otázek, kdy z důvodu vysokého množství odpovědí a omezeného rozsahu nebylo možné uvést všechny odpovědi všech respondentů, ale dochází ke slovnímu shrnutí nejpodstatnějších odpovědí.

Věk:

19 let a méně (nepokračuje)

20 až 43 let

44 let a více (nepokračuje)

Tato otázka měla za účel vyřadit z primárního šetření dotazované, kteří nespádají do relevantní skupiny respondentů, což znamenalo, že se dalšího šetření neúčastnilo 11,22 % respondentů ve věku 19 let a méně, a také 24,49 % respondentů ve věku 44 let a více. V dotazníkovém šetření pokračovalo 64,29 % respondentů ve věku 20 až 43 let (dále to bude považováno za 100 %).

Tabulka 2: Věk respondentů

Věk	Suma	Podíl
19 a méně (nepokračuje)	11	11,22%
20 až 43 let	63	64,29%
44 let a více (nepokračuje)	24	24,49%

Dotazované otázky:

Jste fanoušek maďarské kinematografie?

Určitě ano

Spíše ano

Neutrálně (nepokračuje)

Spíše ne (nepokračuje)

Určitě ne (nepokračuje)

Dotazníkového šetření se musel nutně účastnit i fanoušek maďarského filmu, nestačilo, že se jedná o zástupce generace Y. Šlo také o to, aby respondent měl nějaké znalosti a věděl o maďarské kinematografii. Podařilo se oslovit 36,73 % fanoušků maďarské kinematografie (s jasnou odpovědí – určitě ano), dále potom 19,05 % fanoušků, kteří toto spíše potvrzují. Celkem tedy pokračovalo dále 51 respondentů. Na maďarský film dorazilo 12,24 % respondentů, kteří zastupují generaci Y a mezi fanoušky maďarské generace nepatří.

Tabulka 3: Přístup k maďarské kinematografii

Jste fanoušek maďarské kinematografie?	Suma	Podíl
Určitě ano	36	57,14%
Spíše ano	15	23,81%
Neutrálně (nepokračuje)	4	6,35%
Spíše ne (nepokračuje)	3	4,76%
Určitě ne (nepokračuje)	5	7,94%

Zdroj: vlastní zpracování podle výsledků dotazníkového šetření

Dále bylo v šetření využito právě oněch 51 respondentů.

Podle čeho si vybíráte film pro návštěvu kina (uved'te tři hlavní důvody)?

Doporučení

Režisér

Země původu

Ocenění na festivalech

Žánr

Reklamní akce

Jiný faktor

Tato otázka se zaměřila na zjištění toho, co láká fanoušky maďarské kinematografie k návštěvě kina. Nejpodstatnější je pro návštěvníky doporučení filmu (tj. u 88,24 %), dále potom žánr filmu (tj. u 80,39 %), osoba režiséra je stěžejní pro 43,14 %, či země původu hraje roli pro 41,18 % dotazovaných. Podle ocenění na festivalech se rozhoduje 17,65 % respondentů, ale také mají svůj vliv reklamní akce pro 13,73 %. Jiný faktor pak vybralo 15,69 % dotazovaných.

Tabulka 4: Důvod návštěvy kina

Podle čeho si vybíráte film pro návštěvu kina (uved'te tři hlavní důvody)?	Suma	Podíl
Doporučení	45	88,24%
Režisér	22	43,14%
Země původu	21	41,18%
Ocenění na festivalech	9	17,65%
Žánr	41	80,39%
Reklamní akce	7	13,73%
Jiný faktor	8	15,69%

Zdroj: vlastní zpracování podle výsledků dotazníkového šetření

Kterého z režisérů preferujete?

Zde lze zmínit, že k nejčastějším odpovědím patří informace, že kinematografie se líbí jako taková a dochází k vyhledání různých filmů z Maďarska, kdy je to vždy zážitek pro některé z respondentů. Z konkrétních režisérů došlo nejčastěji ke zmínce o režisérech: Szabó, Mészáros, Béla Tarr, ale také častěji respondent uvedl, že nelze říct jenom jedno jméno a celá kinematografie Maďarska je fenomén.

Který z filmů jste viděl opakovaně?

Odpovědi jsou v tomto případě různorodé, ale velmi často se objevují tituly v podobě:

Trilogie Mefisto, Plukovník Redl, Hanussen

Prokletí

Outsider

Satanské tango

Deníky od Mészáros

Další část respondentů nevedla konkrétní filmy, ale pouze, že si pouští pravidelně maďarskou kinematografii.

Jak na Vás působí maďarská kinematografie?

Nejčastější odpovědi lze shrnout do následující podoby:

V Evropě je ojedinělá pro svoji odlišnost, a to hlavně před pádem komunismu. Byla jednou z nejlepších v Evropě.

Netradiční, člověk nikdy neví, co čekat, jaký dojem v něm film vyvolá.

Originální, kreativní a má hlubší myšlenky.

Hodně chodí do historie a vytváří paralely k současnosti.

Velmi dramaticky, mysteriózně.

Postmoderně, nutí k zamyšlení.

Mistrovské dialogy a práce s kamerou

Autenticky a každý si tam najde nějakou hlubokou myšlenku

Apokalypsa, deprese, smutek, beznaděj, bude líp? Nikdy.

Vidíte v maďarských filmech poučení, které si potom přenášíte do soukromého života? (otevřená otázka)

Zde se k nejčastějším odpovědím řadí:

Někdy je to jako ze života, doba, ve které jsem vyrůstal, takže i tu vzpomínku to vyvolává.

Člověk musí vnímat jinou perspektivu, pak se tak může podívat na svůj život.

Baví mě práce s kamerou a cit pro detail, člověk si odpočine a přitom se i zamyslí, získá cit pro detail.

Hrdinové řeší podobné problémy, i když samozřejmě ve filmu jsou to extrémní situace, ale dá se s nimi ztotožnit

Je to nezvyklá forma kinematografie, zajímavá a řeší nadčasové témata, inspirace pro život se tam dá najít.

Zmínil bych Mefistu, který mě ovlivnil v tom, že má mít člověk soudnost a nepodléhat iluzím.

Musí se sledovat velmi pozorně, aby bylo možné identifikovat ponaučení, ale každé z těch hlavních děl, nějaké ponaučení nese, ne-li více ponaučení.

Tak snad se jedinečně vyhýbat monotónnosti života, depresím a bezútěšnosti.

Bojovat proti stalinismu, komunismu, ať nedopadneme jako hrdinové.

Film z Maďarska pro Vás znamená (označte dvě nejdůležitější)?

Zábavu

Prostor pro zamyšlení

Zážitek

Jiný faktor

Pro největší podíl respondentů znamená maďarský film zejména prostor pro zamyšlení (tj. v 92,16 % případů), tedy tento důvod preferuje generace Y při výběru maďarských filmů. Dále pro 70,59 % znamená, že se jedná o zážitek. Pouze 17,65 % respondentů vyhledává maďarské filmy pro zábavu. Jiný faktor uvedlo 19,61 % respondentů.

Tabulka 5: Důvod návštěvy maďarského filmu

Film z Maďarska pro Vás znamená (označte dvě nejdůležitější)?	Suma	Podíl
Zábavu	9	17,65%
Prostor pro zamyšlení	47	92,16%
Zážitek	36	70,59%
Jiný faktor	10	19,61%

Zdroj: vlastní zpracování podle výsledků dotazníkového šetření

Znáte filmy režiséra Pálfiho?

Ano, trochu

Ano, znám, ale nepatří k oblíbeným režisérům (u mé osoby)

Ano, patří k oblíbeným režisérům (u mé osoby)

Ne

V další otázce bylo sledováno, jestli zástupci generace Y a fanoušci maďarského filmu znají režiséra Pálfiho, kdy bylo zjištěno, že pouze 15,69 % zástupců generace Y jej nezná. Celkem 41,18 % dotazovaných jej znalo a řadilo ke svým oblíbeným režisérům. Trochu režiséra znalo 21,57 % respondentů, a to je stejně jako u možnosti, že jej znají, ale režisér nepatří k jejich oblíbencům.

Tabulka 6: Znalost filmů režiséra Pálfiho

Znáte filmy režiséra Pálfiho?	Suma	Podíl
Ano, trochu	11	21,57%
Ano, znám, ale nepatří k oblíbeným režisérům (u mé osoby)	11	21,57%
Ano, patří k oblíbeným režisérům (u mé osoby)	21	41,18%
Ne	8	15,69%

Zdroj: vlastní zpracování podle výsledků dotazníkového šetření

Na další dvě otázky odpovídala pouze skupina respondentů, která režiséra zná.

Který z jeho filmů pokládáte za nejlepší?

Jednoznačně nejpobulárnějším filmem tohoto režiséra je pro generaci Y film Taxidermia, o kterém pochvalně hovořila většina respondentů. Dále zaujal film Volný pád, či Škyt (ale to v menší míře).

Jak na Vás filmy režiséra působí?

K nejčastějším odpovědím respondentů patří informace, že se jedná o zábavu, dále se řeší aktuální témata dnešní společnosti a v podstatě jde o to nejlepší, co momentálně nabízí maďarská kinematografie. Několikrát bylo zmíněno, že režisér rád experimentuje a každý jeho film se něčím odlišuje, vyniká.

Chyběla Vám možnost diskuze o filmu (před jeho uvedením, po skončení)?

Určitě ano

Spíše ano

Neutrálně

Spíše ne

Určitě ne

Tato otázka zjišťovala, jestli u respondentů panoval zájem o diskuzi o maďarských filmech, a to před či po jejich skončení. Jednalo se o filmy z Maďarska obecně, nikoliv řešeného režiséra. Zájem o diskuzi určitě projevilo 13,73 % respondentů a spíše projevilo 9,80 %. Neutrálně se vyjádřilo 1,96 %. Spíše žádný zájem neprojevilo 7,65 % dotazovaných a určitě neprojevilo 56,86 %.

Tabulka 7: Přístup k možnosti diskuze o filmu

Chyběla Vám možnost diskuze o filmu (před jeho uvedením, po skončení)?	Suma	Podíl
Určitě ano	7	13,73%
Spíše ano	5	9,80%
Neutrálně	1	1,96%
Spíše ne	9	17,65%
Určitě ne	29	56,86%

Zdroj: vlastní zpracování podle výsledků dotazníkového šetření

Mají Vaši přátelé také zálibu v maďarské kinematografii?

Určitě ano

Spíše ano

Neutrálně

Spíše ne

Určitě ne

Tato otázka řešila, jestli jsou i v okruhu přátel respondentů lidé se stejným zájmem o maďarskou kinematografii. Jak se potvrdilo, tak zde převládá neutrální stanovisko, a to u 41,18 % respondentů. Určitě toto potvrzuje 21,57 % dotazovaných, dalších 15,69 % uvádí spíše pozitivní odpověď. Spíše negativní variantu zvolilo 13,73 % respondentů a určitě negativně odpovědělo 7,84 % respondentů.

Tabulka 8: Přístup přátel k maďarské kinematografii

Mají Vaši přátelé také zálibu v maďarské kinematografii?	Suma	Podíl
Určitě ano	11	21,57%
Spíše ano	8	15,69%
Neutrálně	21	41,18%
Spíše ne	7	13,73%
Určitě ne	4	7,84%

Zdroj: vlastní zpracování podle výsledků dotazníkového šetření

3 György Pálfi

Tato kapitola se věnuje osobě maďarského filmového režiséra György Pálfi, který se dá v této moderní době nazvat jedním z nejvýraznějších tvůrců maďarské, ale i evropské kinematografie. Tento režisér vytváří díla, jejichž publikem jsou právě zástupci generace Y, takže přímo souvisí s řešeným tématem práce. Režisér se narodil v 1974, takže je tak nějak na pomezí generací X a Y, ale co je hlavní Pálfi pro generaci Y tvoří a je jí ovlivňován. Předpokládejme, že existují souvislosti mezi jeho tvorbou a generací Y a proto na ně zaměříme svoji pozornost.

Pro účely zpracování práce byl realizován i primární sběr dat kvalitativního charakteru, který měl podobu polostrukturovaného rozhovoru s tímto maďarským režisérem. Účelem bylo více přiblížit tvorbu režiséra a jeho pohled na problematiku, která je v této práci řešena. Rozhovor se uskutečnil v dubnu loňského roku v Budapešti a probíhal v anglickém jazyce.

Rozhovor neměl žádnou konkrétní osnovu pro respondentovo vyprávění. Autorka chtěla, aby byl rozhovor plynulý, volný, srozumitelný a spontánní. Jak bylo již zmíněno György Pálfi vytváří filmy, které jsou pro tuto dobu, pro lidi s otevřenou myslí a nezaujatým pohledem na svět. Jeho filmy patří podle všech znaků do naší doby, doby modernější, otevřenější a kontroverznější.

Autorka ho navštívila v jeho ateliéru v Budapešti a zeptala se ho na několik otázek, které se týkaly nejen jeho tvorby, ale i pohledu na svět, film a Maďarsko. Rozhovor byl veden v anglickém jazyce a autorka ho sama přeložila a upravila, aby odpovědi byly srozumitelné a autentické, tak jak to režisér myslel a snažil se říct. Přepis rozhovoru je součástí přílohy. Výstupy z rozhovoru jsou potom uvedené v následující kapitole a to průběžně v textu.

3.1 Život a charakteristika tvorby

Pálfi patří do skupiny provokujících a experimentujících režisérů. Poprvé odbornou veřejnost a fanoušky kinematografie zaujal filmy, které natočil v průběhu studia filmové režie na Vysoké škole divadelního a filmového umění v Budapešti.

V dnešní době patří Pálfi mezi nejvýraznější osoby maďarské kinematografie a podle některých odborníků je dokonce jediným režisérem, který se aktuálně dokáže prosadit i v mezinárodním filmovém kontextu. Jedná se o zástupce tzv. maďarské mladé generace režisérů, který pravidelně dosahuje mezinárodních úspěchů na filmových festivalech s filmy, které točil v Maďarsku.¹³⁰

Karlovarský festival to řekl jasně: „Pálfi spolu s Bencem Fliegaufem odstartoval úspěšnou maďarskou novou vlnu a už od svého debutu *Škyt* si buduje pověst neotřelého tvůrce, jehož hlavní devizou je imaginace.“¹³¹

György Pálfi získal Evropskou filmovou cenu v kategorii Evropský objev roku v roce 2002 za celovečerní autorský film *Hukkle* (*Škyt*). Tento snímek byl oceňován na filmových festivalech v Turíně, Budapešti, Cottbusu, Soči nebo Hongkongu.¹³²

K dalším jeho úspěšným dílům patří například *Taxidermia* (2006) s cenou odborné poroty mezinárodního filmového festivalu Sundance, či film *Szabadesés* (*Volný pád*, 2014), který zvítězil na Mezinárodním filmovém festivalu Karlovy Vary.¹³³

Z rozhovoru vyplývá, že momentálně režisér připravuje, upravuje a dokončuje nový projekt. Jedná se o film, který vychází z příběhu polského spisovatele a natáčel se v Kanadě. Jde o rodinné drama a scifi.

¹³⁰NJEGIĆ, Marko: Gyorgy Palfi: Srce mi je za 'novi Hollywood', a mozak za europski film. www.slobodnadalmacija.hr [online]. 2014 [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <https://www.slobodnadalmacija.hr/scena/kultura/clanak/id/248797/gyorgy-palfi-srce-mi-je-za-novi-hollywood-a-mozak-za-europski-film>

¹³¹AKTUÁLNĚ. CZ: György Pálfi: Mám sedm bytů se všemi úzkostmi i hrůzami. [Magazin.aktualne.cz](http://magazin.aktualne.cz) [online]. 2014 [cit. 2018-04-05]. Dostupné z: <https://magazin.aktualne.cz/kultura/mff-karlovy-vary-2014-special/rozhovor-s-madarskym-reziserem-gyorgy-palfim-na-mff-kv-2014/r~de8308fc09b311e4b5820025900fea04/?redirected=1522928731>

¹³²ČESKO-SLOVENSKÁ FILMOVÁ DATABÁZE: György Pálfi. [Csf.d.cz](http://csfd.cz) [online]. 2018 [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/tvurce/9752-gyorgy-palfi/>

¹³³NJEGIĆ, Marko: Gyorgy Palfi: Srce mi je za 'novi Hollywood', a mozak za europski film. www.slobodnadalmacija.hr [online]. 2014 [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <https://www.slobodnadalmacija.hr/scena/kultura/clanak/id/248797/gyorgy-palfi-srce-mi-je-za-novi-hollywood-a-mozak-za-europski-film>

3.1.1 Inspirace

Velkou inspirací pro režiséra byly filmy s tematikou Hvězdných válek. V rozhovoru pro deník *Slobodna Dalmacija* říká, že poprvé viděl *Hvězdné války*, když mu bylo 11 až 12 let a tyto filmy jej velmi zasáhly. Začala se v něm vyvíjet láska k filmu. Sledoval spoustu filmů a nakonec se rozhodl, že chce lidem dávat stejný pocit, jaký kdysi měl, když seděl v kině. Z ostatních režisérů jej ovlivnila americká filmová produkce (tj. New Hollywood) režisérů Stevena Spielberga, Johna Miliuse nebo Martina Scorseseho. Po absolvování střední školy začal čerpat inspiraci od evropských autorů, takže sledoval mnoho evropských filmů. Ve své tvorbě pak právě kombinuje a integruje koncepci nového Hollywoodu a koncepci evropského filmu.¹³⁴

V rozhovoru pro deník *Slobodna Dalmacija* režisér popisuje, že americký film je technicky dokonalý, resp. takový musí být, aby dosáhl v USA úspěchu. Toto se potom snaží reflektovat ve vlastní tvorbě a využívá podobné technické principy. Na druhou stranu nelze být precizní, když rozpočty jeho filmů jsou nižší.¹³⁵

Sám režisér se v autorčině rozhovoru vyjádřil celkem jasně: „To vždycky nějak přijde a obvykle si vyberu něco, co vím, že zajímá mě a také co vím, že mě bude zajímat ještě několik let potom, co to natočím. Potřebuju být s tím tématem spjat a milovat ho.“

3.1.2 Maďarská kinematografie podle režiséra

V rozhovoru byl režisér dotazován i na komparaci situace v maďarské kinematografii v době, kdy ji studoval a v současnosti. Odpověď režiséra však není jednoznačná: „Velmi těžké říct. Já jsem v tomhle asi jiný, já nikdy moc dopředu nepřemyslím jaký film natočím. V roce 2001 jsem natočil svůj první film. Publikum se určitým způsobem mění, to rozhodně, lidé stárnou a doba se vyvíjí, ale co je stejné, že divák chce většinou vidět moderní cestu vyprávění příběhu, něco nového. Například

¹³⁴NJEGIĆ, M.: *Gyorgy Palfi: Srce mi je za 'novi Hollywood', a mozak za europski film*. www.slobodnadalmacija.hr [online]. 2014 [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <https://www.slobodnadalmacija.hr/scena/kultura/clanak/id/248797/gyorgy-palfi-srce-mi-je-za-novi-hollywood-a-mozak-za-europski-film>

¹³⁵Tamtéž

maďarští diváci nemají rádi maďarské filmy. Ztrácíme diváky, ale to není otázka nynějška, je to už dlouhotrvající proces.“

Režisér dodává, že například maďarští diváci mají mnohem radši typické americké filmy než ty tuzemské. Tyto filmy mohou být klidně vytvořené Maďary, ale na americký způsob. A jak sám tvrdí, není to nic neobvyklého, děje se to téměř ve všech evropských zemích. V Maďarsku je spousta režisérů, kteří chtějí být jako ti američtí a snaží se dělat podobně filmy nebo TV seriály.

Další pohled režiséra na maďarskou kinematografii lze vysledovat z této jeho citace: „v Maďarsku žádný jednotný směr nevidím, spíše si každý hledá vlastní cestu, jde opačným směrem než ostatní. Z toho na druhou stranu vzniká pestrost a originalita, každý se snažíme za každou cenu nedělat to, co ostatní. Skutečně je vizualita v našich filmech velmi důležitá. Možná je jedním z důvodů to, že máme velmi dobré kameramany, kteří ovlivňují estetiku našich filmů. Samozřejmě, že to neplatí o všech. Jeden Američan kdysi řekl, že ve všech maďarských filmech je nějaká snová scéna. Od té doby si toho všímám a samozřejmě, že to neplatí o všech, ale je to opravdu velmi časté.“¹³⁶

V rozhovoru pro Karlovarský festival režisér potvrzuje, že točení filmů vnímá jako věc národní hrdosti. Když lidé vidí na ulici plakát k filmu, tak se podle něj ptají i na to, z jaké země film pochází.¹³⁷

Každý autor chce podle režiséra vytvářet nejlepší filmy. Zároveň zde existují limity, které tomu brání, takže nejde udělat vše, co je naplánováno. Režisér se proto zaměřuje na pracovní metodu, kterou může zprostředkovat předmět, pocit, hybnost vůči cíli. Cílem je v tomto případě publikum. Musí být nalezeno něco, o čem lze komunikovat prostřednictvím filmu. Proto se režisér vždy zaměřuje na otázku, jak dělat svůj film? Existuje mnoho technik, mnoho stylů a mnoho způsobů. To je tzv. tovární cesta vytvoření filmu, kdy lze natáčet film miliony různými způsoby.¹³⁸

¹³⁶AKTUÁLNĚ. CZ: György Pálfi: *Mám sedm bytů se všemi úzkostmi i hrůzami*. Magazin.aktualne.cz [online]. 2014 [cit. 2018-04-05]. Dostupné z: <https://magazin.aktualne.cz/kultura/mff-karlovy-vary-2014-special/rozhovor-s-madarskym-reziserem-gyorgy-palfim-na-mff-kv-2014/r~de8308fc09b311e4b5820025900fea04/?redirected=1522928731>

¹³⁷KUZMA, Konstanty. György Pálfi on his Work. *Eefb.org/* [online]. 2013 [cit. 2018-04-05]. Dostupné z: <https://eefb.org/countries/hungary/gyorgy-palfi-on-his-work/>

¹³⁸KUZMA, K.: György Pálfi on his Work. *Eefb.org/* [online]. 2013 [cit. 2018-04-05]. Dostupné z: <https://eefb.org/countries/hungary/gyorgy-palfi-on-his-work/>

3.2 Filmy

Z rozhovoru s režisérem vyplývá, že se snaží implementovat do svých filmů určité zvláštnosti, které nejsou typické. „Snažíme se dát do filmu něco osobitého, něco co zaujme něčím jiným než je ve zvyku, ale maďarský fond pro kinematografii je dost konzervativní, tudíž nemáme moc prostoru na tyto „cool a weird things“, jak tomu vy mladí říkáte.“

3.2.1 *Hukkle* (Škyt, 2002)

Hukkle je krimi mysteriózní film, který svými výrazovými prostředky napodobuje etnografický a přírodní dokument. Přestože jsou v jeho ději omezeny filmové dialogy, tento snímek ale není dokumentem. Rozehrává hrané i pouze „sbírané“ obrazy plné nadsázky, černého humoru, občas i grotesky a absurdity, jež na první pohled vzbuzují impresi idylického venkova. Přitom však odhalí některé šokující informace.¹³⁹

Poetický film zobrazuje obrazy rostlin, zvířat, objektů, ale přitom si všímá komparace života živočichů s životem lidí, kteří svět obývají a užívají si jej. Vše je zobrazeno takřka beze slov. Nechybí ani symbolika těla a významu lidského světa. Scény filmu se nejprve věnují mikroskopickým detailním snímkům přírody a objektů, kdy začínají detailem, ale potom se rozšiřují, takže ukazují, že je detail součástí celého komplexu.¹⁴⁰

Snímek vypráví o obyčejném dni obyvatel jedné malé vesnice. Starý pán škytá na lavičce, opilý mladík chrápe na voze, teta s dobrotivým úsměvem sbírá na louce květiny, ženy šijí v krejčovské dílně, muži hrají kuželky, včelař stáčí med, kombajn sklízí obilí, ze kterého v mlýně bude mouka a potom v babiččině kuchyni noky, místní policajt vyšetřuje vraždy. Důmyslnou mozaiku mikropříběhů spojuje právě svérázná postavička vrásčitého devadesátníka, který trpí škytavkou. Vše doplňují obyčejné zvuky či ruchy vesnice a hlasy zvířat.

¹³⁹ČESKÁ TELEVIZE, [online]. 2015 [cit. 2018-05-1]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/1093239740-skyt/20438144378/>

¹⁴⁰SCARUFFI, Piero: Gyorgy Palfi. Scaruffi.com [online]. www.scaruffi.com, 2014 [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <https://www.scaruffi.com/director/palfi.html>

Celovečerní debut autora je vizuálně elegantní, heuristicky bohatý. Pálfiho kamera zachycuje pomíjivost okamžiku a zároveň život v jakési přírodní rovnováze. Dalším výrazným prvkem filmu je ticho, protože zde nejsou využité žádné dialogy, takže se jedná o sérii pomalých, meditativních a pečlivě propojených snímků. Režisér je očividně fascinován ošklivostí venkovského života, stejně jako jeho lyričností. *Hukkle* je cenný filmový experiment, bravurní film ve stylu staré školy a úžasně vyprávěný příběh.¹⁴¹

Režisér rozhovoru popisuje, že pro film neexistoval žádný scénář, ale jen 16ti stránkový koncept. Režisér se odstěhoval na vesnici, kde žil rok a půl a tento čas trávil hledáním správných lidí, správných lokací, správných míst. Každý z herců dostal volnost a od režiséra pouze impuls: kdo jste, jaký je váš vztah k tomuto člověku?¹⁴²

Škyt (*Hukkle*) získal v roce 2002 několik ocenění: na Maďarském filmovém týdnu v Budapešti Cenu za první film (pro režiséra), dále při udílení Evropských filmových cen obdržel Cenu za evropský objev roku.

3.2.2 *Nem vagyok a barátod* (Nejsem tvůj přítel, 2009)

Dalším Pálfiho známým snímkem je film *Nem vagyok a barátod* (Nejsem tvůj přítel) z roku 2009. Tento film je v českém prostředí dobře znám a to proto, že v roce 2009 získal na Mezinárodním filmovém festivalu v Karlových Varech Křišťálový glóbus.

Při líčení okolností vzniku filmu režisér tvrdí, že na počátku nepsal žádný scénář, ale důležitá pro něj byla spíše zvolená pracovní metoda. K tomuto stavu došel v okamžiku, kdy se rozhodl již nežádat o žádné finanční prostředky na projekt, nebo tak činil marně několik let. Film *Nejsem tvůj přítel*, tak vznikl bez rozpočtu, byl natočen malou DV kamerou, která se dnes běžně v obchodech neprodává (je to tzv. technologický pravěk.). Obsazení filmu je z velké části zastoupeno neherci, amatéry. Šlo v podstatě osoby, které před kamerou zosobňovali spíše vlastní příběhy či postavy ze svého okolí. Pro režiséra byla důležitá první reakce a spontánnost představitelů. Film zobrazuje životy generace

¹⁴¹HORNADAY, A.: 'Hukkle': The Disquieting Life. *The Washington Post* [online]. Dec 05. 2003 ProQuest Central. ISSN 01908286.

¹⁴²KUZMA, K.: György Pálfi on his Work. *Eefb.org/* [online]. 2013 [cit. 2018-04-05]. Dostupné z: <https://eefb.org/countries/hungary/gyorgy-palfi-on-his-work/>

třicátníků, kteří řeší složité a komplikované vztahy a každá z postav ústí do velmi skličujícího a neřešitelného konfliktu.¹⁴³

Morální svědectví filmu o současné generaci třicátníků vnímá režisér následovně: „Film mi pomohl ujasnit si pohled na náš svět. Zdá se mi, že se dnešní lidé nedovedou v ničem pořádně rozhodnout a všechno podstatné a důležité odkládají na potom. Je to takový život na zkoušku, snažíme se chránit, mít ze všeho prospěch, a přitom druhým ubližujeme.“¹⁴⁴

Režisér ve filmu využívá vizuálně bohatý styl a zaměřuje se na čistou realitu. Žádná úcta, citová chladnost, absence lásky, život bez hranic – to jsou fenomény dnešní doby. Cynická vztahová mozaika v jeho podání, v podstatě nenabízí nic nového, ale zároveň si drží docela vysokou úroveň a je doplněná o krátký před film z dětské školky, což získává další rozměr. Vydařený experiment, zachycující nejskrytější lidské pohnutky a čistou realitu bez výraznějšího přikrášlování.

3.2.3 *Final Cut: Hölgyeim és uraim* (Final Cut: Dámy a pánové – 2012)

Tento film je postaven na poměrně nezvyklém principu – je sestříhán ze 450 děl světové kinematografie. *Final Cut: Hölgyeim és uraim* popisuje režisér jako svůj nejexperimentálnější film, a také nejextrémnější film. Přišlo mu vzrušující seskládat film jen z již existujících situací a záběrů, tedy natočit film bez natáčení. Z tohoto důvodu se ovšem musel držet, co nejjednoduššího příběhu, klasické „love story“.¹⁴⁵

Ve filmu se střídají obličej, postavy, kulisy, barvy, někdy i herce zastoupí animace. György Pálfi velice promyšleně vybral známé snímky a opravdu tam vše sedí a funguje. Je zde i určitý druh humoru, který pramení z překroucení významu originálních scén. Emocionálně i vypravěčsky jde o překvapivě funkční experiment, zdárně navozující dojem příběhové kontinuity, a dokonce schopný vyvolat jakousi identifikaci (s archetypálními

¹⁴³SIEGLOVÁ, L.: *György Pálfi: Naše generace žije na zkoušku*. [online]. www.novinky.cz, 2009 [cit. 2018-04-05]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/mff-kv-2009/na-kus-reci/173255-gyorgy-palfi-nase-generace-zije-na-zkousku.html>

¹⁴⁴Tamtéž

¹⁴⁵AKTUÁLNĚ. CZ: *György Pálfi: Mám sedm bytů se všemi úzkostmi i hrůzami*. Magazin.aktualne.cz [online]. www.aktualne.cz, 2014 [cit. 2018-04-05]. Dostupné z: <https://magazin.aktualne.cz/kultura/mff-karlovy-vary-2014-special/rozhovor-s-madarskym-reziserem-gyorgy-palfim-na-mff-kv-2014/r~de8308fc09b311e4b5820025900fea04/?redirected=1522928731>

romanticko-filmovými situacemi, nikoli s postavami). Jak sám režisér dodává, tak oproti jeho ostatním filmům je zde ústředním tématem láska, snění, fantazie.¹⁴⁶

V našem rozhovoru režisér zmiňuje, že důvod vzniku takového typu filmu se nezrodil jen tak: „Tento film jsme udělali v době, kdy filmový fond nedostal peníze od vlády. Bylo to v letech 2008-2012. Během 4 let nebyly žádné peníze a já jsem vyhrál nějaký obnos, nebylo to nic velkého, asi 30 000 EUR. Což bylo asi 10% procent celého rozpočtu. Pak jsem nějakým způsobem zjistil, že vlastně ani nic točit nechci, když na to nemám dostatečné prostředky a tak jsem se rozhodl, že dám dohromady film z různých filmů z historie, že z každého si vezmu pár záběrů nebo scén, upravím je, poskládám a vytvořím nový film, jeden nový příběh. Moje představa byla udělat něco jiného, tak jsme vytvořili nový příběh složený z různých filmů, různých postav, ale říkající jeden děj“

Film byl nakonec zakázán promítat, kvůli právním problémům a slouží nyní jako studijní materiál.

3.2.4 Szabadesés (Volný pád – 2014)

Volný pád je aktuálně posledním dílem György Pálfiho. Snímek je koprodukcí, která vznikla na podnět korejského filmového festivalu Jeonju International Film Festival. Tento festival je známý produkcí povídkových filmů od různých režisérů. Nicméně režisér byl osloven s nabídkou natočit celý film. *Volný pád* je kompromisem mezi povídkovým tvarem a klasickým celovečerním filmem.

Volný pád rozkládá sedm příběhů, které se dějí v sousedních bytech staré budovy a vypráví vždy krátký příběh z každého bytu. Těchto sedm bizarních příběhů komediálně-satirickým způsobem poukazují na patologické jevy a nešvary v lidské společnosti. Mírně surrealistickým a ujetým obrazem zde režisér zobrazuje dnešní západní společnost. Témata jako: dysfunkční manželství, zdravý životní styl, potraty, rodiče nezvládající děti; to všechno v ponurém, vláčném a místy až meditativním tempu navozuje existenciální atmosféru. Většina z příběhů končí „ujetou“ pointou přesně v Pálfiho fantazijním stylu, který asi může některé diváky šokovat.

¹⁴⁶KUZMA, Konstanty. György Pálfi on his Work. *Eefb.org*/ [online]. 2013 [cit. 2018-04-05]. Dostupné z: <https://eefb.org/countries/hungary/gyorgy-palfi-on-his-work/>

Za doprovodu elektronické, někdy až dramatické hudby s rockovými prvky zabírala kamera detaily jednotlivých dveří a násobila tak divákovu zvědavost jaká že další bizarnost se za nimi skrývá. V každém příběhu Pálfi nějakým způsobem zobrazil aktuální témata dnešní společnosti. To vždy s velkou uměleckou imaginací. Dále zobrazuje ve svém filmu určité zásadní momenty v lidském životě – touhy, úzkosti, hrůzy, resp. nejsilnější momenty, které člověka potkávají. Jednotlivé epizody jsou natočené v různých žánrech.¹⁴⁷

Režisér ve filmu poukazuje na potlačené úzkosti ohledně sexu a smrti, jak se reflektují ve snech člověka. Zásadním prvkem pro zprostředkování atmosféry je využití digitálního videa, speciální světelné efekty, které jsou studiově upravené.¹⁴⁸

Charakteristikou filmu bylo, že vznikl ve velmi krátkém čase. Filmový festival poskytl vyšší částku na realizaci filmu, ale pouze s podmínkou rychlého natočení. Tento způsob práce ovšem režisérovi vyhovuje, protože nemusel zdlouhavě shánět peníze, čekat několik let, či neustále přepisovat scénář a řešit byrokratické záležitosti.¹⁴⁹

„Stejně jako *Huckle* (2002) a *Taxidermia* (2006), Pálfiho *Volný pád* využívá magický realismus k vytvoření absurdního, izolovaného uměleckého vesmíru plného surrealistického humoru, podivných zvyků, nadpřirozených jevů a fantasmagorického inscenování. Spojením současného evropského trendu extrémního kina zde tvůrce pracuje se šokovou estetikou a používá podvrtné příběhy a obrazy, které vyvolávají diváka a současně zůstávají zakotveny v národním maďarském kontextu. Klíčem k volnému pádu - a velkému samému režisérovi – je tato rovnováha globálních a místních vizuálních a kontextuálních vrstev, která definuje jedinečnou filmovou zkušenost, kterou lze pak rozdělit na národní i nadnárodní úrovni.“¹⁵⁰

¹⁴⁷FOŘT, Ferdinand. György Pálfi: „Volný pád je výsledkem řady praktických rozhodnutí.“. *Indiefilm.cz* [online]. 2014 [cit. 2018-04-05]. Dostupné z: <http://www.indiefilm.cz/2014/08/09/gyorgy-palfi-%E2%80%9Evolny-pad-je-vysledkem-rady-prakticky-rozhodnuti-%E2%80%9C/>

¹⁴⁸SACHS, Ben. How David Fincher and Gyorgy Palfi, two different filmmakers, use digital video to uncanny effect. *www.chicagoreader.com* [online]. 2014 [cit. 2018-04-05]. Dostupné z: <https://www.chicagoreader.com/Bleader/archives/2014/10/13/how-david-fincher-and-gyorgy-palfi-two-different-filmmakers-use-digital-video-to-uncanny-effect>

¹⁴⁹FOŘT, Ferdinand. György Pálfi: „Volný pád je výsledkem řady praktických rozhodnutí.“. *Indiefilm.cz* [online]. 2014 [cit. 2018-04-05]. Dostupné z: <http://www.indiefilm.cz/2014/08/09/gyorgy-palfi-%E2%80%9Evolny-pad-je-vysledkem-rady-prakticky-rozhodnuti-%E2%80%9C/>

¹⁵⁰BATORI, A.: *Hungarian Phantasmagoria, Vertical Poetries*, East European Film Bulletin [online]. 2017, [cit. 2018-04-05]. Dostupné z: <https://eeff.org/perspectives/gyorgy-palfis-free-fall-szabadeses-2014/>

3.3 *Taxidermia* (2006)

Pro hlubší rozbor režisérova díla je vybrán film *Taxidermia*, který vypráví příběh tří generací, čímž se velmi dobře hodí k získání hlavního průsečíku témat této práce. Pálfi tímto filmem propojuje témata generace Y a maďarského filmu. *Taxidermia* je druhým celovečerním filmem tohoto maďarského filmaře. Dědeček, otec, syn. Válka, komunismus, postkomunismus. Chtíč, žravost, marnost. Tři generace, tři éry, tři hříchy. Veškeré příběhy zabalené v surrealismu. Každá generace odpovídá jedné éře, každá éra, jednomu hříchu. Každá ze tří částí zobrazuje určitý trest. Film je představen větou, která zní: „Pokud se něco blíží, pak je jeho začátek, který je také důležitý.“ Je zde řeč o začátku příběhu těchto tří pohřbených generací, které jsou uchváčeny v maďarské historii.¹⁵¹

V rozhovoru pro deník *Slobodna Dalmacija* popisuje Pálfi, že inspirací pro natočení filmu byly povídky maďarského spisovatele Lajose Nagy Partyho. Pálfi se stylizoval do role překladatele v tom smyslu, že povídky překládal do filmového jazyka. Styl jazyka autora byl velmi blízko stylu režiséra. Groteska, nikoliv horor. Pravda o našem těle, blížící se k pornografii, více než k hororu. Režisér se snažil zasadit pornografický žánr do filmového prostředí.¹⁵²

Tato bizardní „skládačka“ tří dobových, ideově podbarvených epizod je v mnoha směrech krutá, ovšem stále lehce humorná a vkusně balancující na hraně únosnosti. Tvůrci zde používají velmi kvalitní kameru a kladou důraz na estetické zpracování.

Snímek *Taxidermia* je jeden z typických příkladů maďarské kinematografie. V období nazvaném tzv. maďarskou „druhou novou vlnou“, případně „novou novou vlnou“ je typický svou provokující formální výstředností, minimalismem a jakousi ošklivostí. Kdybychom hledali nějaký společný rys Pálfiho *Taxidermia* a filmů, které tvořili ostatní generační stoupenci, je to dle Pálfiho slov určitý druh ironie a černého humoru, kdy je upřímný smích málokdy přítomen. Dalším společným znakem by pak mohl údajně být důraz kladený na komunitu a uvědomění si její důležitosti.

¹⁵¹RIBEIRO, A.: *Hungarian Phantasmagoria, Vertical Poetries*, East European Film Bulletin [online]. 2013, [cit. 2018-04-05]. Dostupné z: <https://eefb.org/retrospectives/gyorgy-palfis-taxidermia-2006/>

¹⁵²NJEGIĆ, Marko: Gyorgy Palfi: Srce mi je za 'novi Hollywood', a mozak za europski film. www.slobodnadalmacija.hr [online]. 2014 [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <https://www.slobodnadalmacija.hr/scena/kultura/clanak/id/248797/gyorgy-palfi-srce-mi-je-za-novi-hollywood-a-mozak-za-europski-film>

Snímek získal několik mezinárodních ocenění. Například v roce 2004 na Sundance Film Festival nebo pak v roce 2006 v Cannes na International Film Festival.

3.4 Rozbor filmu *Taxidermia*

Pálfiho film *Taxidermia* je známý svou velmi intenzivní vlnou ošklivosti, obscénnosti až provokativnosti a to asi nejvíce ze všech současných maďarských filmů. Režisér klade velký důraz na extrémní projevy ošklivosti až nechutenství a ukazuje nám zvrácené jevy, které budí nejen prudký odpor a znechucení, ale zároveň i strach a někdy až divnou a těžko vysvětlitelnou fascinaci. Tvůrci nám servírují velmi důmyslné, ale zároveň nesnesitelně kruté chody v podobě metafor tří epoch dvacátého století. Vyprávění je plné ironie a bizarních postav a představ.¹⁵³

V první epoše, která je tu zasazena do doby druhé světové války, nacházejí autoři vyjádření v sexuálních perverzích, v druhé části, tedy v druhé epoše vidí absurditu socialismu a zobrazují ji jako soutěž v rychlojedení a část poslední, epocha třetí, zobrazuje dobu postkomunistickou tedy kapitalismus a tu se snaží vyjádřit pomocí preparace, vyprazdňování a vycpávání. Režisér filmu György Pálfi se nechal inspirovat povídkami Lajose P. Nagye, které se jmenovaly *Sperma, Sliny a Taxidermia*. Jsou to povídky, které popisují rodinnou ságu, která postupně vypráví příběhy otce, syna a nakonec vnuka. Podle režiséra jde o model rodinné ságy: děd zakládá rod, syn dosáhne slávy a vnuk otcovy hodnoty vedoucí k úspěchu odmítá a volí vlastní cestu.¹⁵⁴

Příběh první – Válka

Příběh první, období druhé světové války, příběh otce. V tomto příběhu můžeme vidět zvrácenost války, kterou nám připomínají pouze uniformy, které nosí drsný poručík a jeho retardovaný sluha Vendel. Děj se odehrává vzdálen válečnému dění na malém statku na samotě. Hrůzy války zde nejsou vyjádřeny vraždami a bojem, ale podivnými způsoby sexuálního uspokojování, které Vendel provádí pomocí ohně či skrze perverzní scény s vnitřnostmi prasete.

¹⁵³KORBAŘOVÁ, K. *Taxidermia*, Filmový přehled 68, Praha, 2007, č. 12, Str. 23.

¹⁵⁴Tamtéž, Str. 23.

Válečný konflikt je tu zobrazen v komorním prostředí a vyznačuje se například agresivitou poručíka vůči Vendelovi, kterého ponižuje a nutí dělat zbytečnosti. Vendel má ovšem jedinou neovladatelnou touhu a to je touha po sexuálním uspokojení. Vendel úplně nepřemýšlí o tom, co dělá správně; jde mu o jediné, jde si za svým cílem, aniž by uvažoval o morálce či o důsledcích svého chování.¹⁵⁵

Poručík Vendel nebydlí s rodinou v domě, ale obývá chlívek se skutečným prasetem. Ne náhodou je tu od počátku člověk konfrontován s prasetem, jímž se vlastně stává. Motiv prasete se ve filmu objevuje několikrát a porážka zde může být považována za symbol jakéhosi rozdělení. Rozdělení země, ale i lidí během války a po ní.

První část filmu působí velmi provokativně, avšak není samoúčelná, je součástí metafory válečné zvrácenosti. Sledujeme nejen zvrácenost dějin, ale také zánik rodu a jakousi lidskou neschopnost. Ošklivost zde přímo souvisí se smrtí samotnou (retardovaný sluha Vendel je také na konci této části filmu zabit a příběh tak nabývá tragičnosti). Nejen v první povídce je zobrazeno, jak pod vlivem nezdravých a nelidských podmínek války či režimu, se z lidí stávají zvířata a jejich chování je nenormální a zvrácené. Nejvíce to asi můžeme vidět v dlouhé detailní scéně, kde vidíme soulož sluhy Vendela a obézní paní poručíkové ve vaně s vnitřnostmi prasete. Všechny perverzности, které se ve filmu objeví, odkazují k absolutní degradaci člověka. Není zde úplně jasné, zda je to Vendelova představa nebo realita a sám režisér v rozhovoru řekl: „Ano, je to tak, ale tahle hlavní postava je celkem v divné situaci, jak fyzicky, tak psychicky není v úplně dobré kondici. Já často používám tyhle paradigma, je to možná pravda možná ne.“

Voják je v povídce trestán za svůj hřích chtíče, a jakmile to důstojník zjistí, zabije svého podřízeného. Tímto však příběh teprve začíná a na scénu přichází další generace. Sexuální vztah mezi Vendelem Morosgoványi a manželkou důstojníka vygraduje tak, že paní poručíková porodí Kálmána, který se surrealisticky narodí s ocáskem prasete. Zrození dítěte přichází oznámit žena, která připomíná řezníka a naznačuje tak Kálmánův osud, jež se nebude mnoho lišit od života prasete. Přestože mu ho poručík odstraní, Kálmán (hlavní postava druhé části) se toho, co v něm je "prasečí", už nikdy nezbaví.

¹⁵⁵KORBAŘOVÁ, K. *Taxidermia*. Filmový přehled 68, Praha, 2007, č. 12, Str. 23.

Ačkoliv se jedná o období války, vidíme v prvním příběhu poměrně málo krve: podříznutí prasete, zastřelení Vendela, krev po porodu a po odstranění prasečího ocásku. Válka je tu vyjádřena krutě, ale bez krve, spíše jakousi degradací člověka. Je zde vidět zaslepená snaha člověka ukojit svou touhu. V této první části filmu nám režisér Pálfi ukazuje podmínky, za nichž se z člověka stává zvířetem.

Příběh druhý – Socialismus,

Dítě narozené s prasečím ocáskem, syn Kálmán, doba socialismu, druhá generace. Otázkou zde jde, zda je dítě opravdu sluhy, což by dokazovalo, že měl sex s paní poručíkovou nebo to je opět jakási metafora. Děťátko vyrostlo a my vidíme obézního syna Kálmána v socialistickém Maďarsku v sedmdesátých letech. Kálmán je profesionální sportovec, jen je to trochu jiný druh sportu, soutěží totiž v „rychloujedení“. Druhý příběh je sugestivní satirou na léta budování socialismu.¹⁵⁶

Tato část filmu rozšiřuje téma ošklivosti o tělesné znechucení. Doba socialismu je ve filmu zobrazena jako doba hojnosti a přebytku. Soutěžící dostávají obrovské porce jídla, kaviár, klobásy. Jenže pocit přebytku není opravdový, protože soutěžící hned po snědení všechno jídlo vyzvrací. Zde můžeme vidět absurditu celého režimu, která je vyjádřena už jen nesmyslností tohoto postupu, kdy soutěžící jedí, aby vše vyzvraceli, a tak pořád dokola.

Zvracení je zde vyobrazeno velice reálně a autenticky. Absurditu zde vidíme nejen v tom, kam soutěžící zvrací, ale i tím, že to dělají jen tak mimochodem, mezi řečí a za podpory svých osobních trenérů. Zvracení je úplně přirozená součást tohoto sportu, ve filmu však odkazuje na jiné znechucení, na znechucení touto dobou, které se lidé musejí přizpůsobovat a žít v ní.

Již zmíněný motiv prasete zde vidíme znovu a to ve scéně, kdy ve speciálních tělocvičnách jedí potencionální krupicovou kaši z koryt. Prostor, kde se odehrává, připomíná spíše chlév či kravín. Opět vidíme degradaci člověka, opět je zobrazován jako prase. Ovšem v této kapitole provádí degradaci člověka režim a je tedy záměrná a cílená.

¹⁵⁶KORBAŘOVÁ, K. *Taxidermia*. Filmový přehled 68, Praha, 2007, č. 12, Str. 23.

Profesionální jedlíci pak mají své osobní trenéry a reprezentují Maďarsko ve světě. Kálmán je v tomto sportu celkem úspěšný, vynaleze novou techniku zvracení, která je po něm dokonce pojmenovaná. Socialismus se zde paradoxně ukazuje jako doba blahobytu a štěstí, jako doba žravá a nenasycená, soutěžící hltají jídlo neuvěřitelně rychle a se snahou co nejvíce ho pojmout během co nejkratšího času.

Navzdory jeho neobvyklému tělu a jeho extrémní profesi se Kálmán snaží získat "normální" život. Něco, o čem jeho otec, Vendel Morosgoványi nemohl ani snít. Kálmán se zamiluje do Gizi, což je šampionka v rychlojedení. Později se ožení, oba vypadají celkem šťastně, doba „gulášového komunismu“ jim vyhovuje, ale pod spokojeností můžeme tušit zklamání a deziluzi.

Vidíme je v stereotypních romantických pózách, jak se baví v parku, na lyžařském vleku nebo na pláži. Samozřejmě, že se i nadále užívají velké množství pokrmů. V tomto socialistickém ráji však není vše v pořádku. Gizi během svatební noci unikne ven a má sex s jiným jedlíkem, Kálmánovým soupeřem. Po sňatku Gizi otěhotní – Kálmán má radost a předpokládá, že je otcem. Doktor nařídí Gizi, aby měla přísnou dietu.

Později jsou Kálmán a Gizi pozváni od vysokého úředníka strany na jachtu. Panové chtějí, aby jim ukázali své zdatnosti, a tedy jak konzumují 45 kilogramů červeného kaviáru během dvaceti minut. Ale Gizi to neudělá dobře a její stav se zhorší a předčasně porodí Lajose. Pár je tak potrestán za svůj hřích, za žravost a obžerství. Gizela porodila až abnormálně malé a hubené dítě, Lajose, který se i přes své úsilí stává slabým člověkem.

Třetí část – Kapitalismus

V poslední části filmu je o příběhu vnuka Lajose, který je taxidermistou. Můžeme zde vidět i jeho otce, Kálmána, který mezitím oblodně ztloustl a nemůže se pohybovat. Kálmán je odkázán na Lajose, který pod ním vyměňuje mísu a nosí každý den jídlo, spoustu jídla. Lajos má soukromou firmu na preparování a vycpávání zvířat. Lajos není v osobním životě šťastný, ale ve své profesi vyniká a svou práci dělá se zaujetím a velmi pečlivě. I přestože je nechutná a náročná. Jeho život není moc barvitý, odehrává se jen na několika málo místech: v jeho podniku, kde pracuje, v obrovském supermarketu, kde pro otce nakupuje rostlinný tuk pro kočky a kam chodí na kávu, a u otce v bytě.

Lajos žije svojí denní rutinou, musí pracovat, nakoupit a nakrmit Kálmána a jeho kočky, Kálmána zajímá jen televize a přenosy ze soutěží v rychlojedení. Postupně zjišťujeme, že Gizella Kálmána dávno opustila a emigrovala do Spojených států amerických, kde se stala trenérkou rychlojedení. Kálmán zůstal sám jen se svými kočkami a odkázán na Lajose.

Kálámovi kočky však nejsou obyčejné, jsou gigantické a podrážděné. Je posedlý tréninkem koček v sportovním jídle a je na Lajose, aby zajistil jeho otcovu vášeň. Kálmán přesto opovrhuje svého syna, navzdory veškerému úsilí druhého.

Jednoho dne se Lajos rozhodne opustit svého zneužívajícího otce, který tráví své dny sezením doma u televize a cpe do sebe čokoládové tyčinky "Champion". Brzy se však Lajos uklidní a z pocitu viny se vrátí se domů, kde najde svého otce mrtvého. Lajos špatně dovřel klec a kočky Kálmána napadnou, roztrhnou mu břicho a snědí jeho vnitřnosti.

Lajos se pak rozhodne otcovo obézní tělo vypreparovat, vycpat a vystavit. Lajos po smrti otce zjišťuje, že nemá pro co žít a vymyslí si plán jak ukončit svůj život avšak důmyslnou a uměleckou. Sám sebe pomocí přístroje vypreparuje.

Film se dostává do surrealistického až sci-fi módu. Lajos se rozhodne, že své dovednosti taxidermisty vyzkouší na vlastní kůži a pokusí se zvěčnit své vlastní tělo. Použitím vlastního stroje, míchá otcovy "optimalizované" orgány s vlastním tělem, jako moderní doktor Frankenstein. Zákazník, který si přijde k Lajosovi pro svůj vypreparovaný úlovek, najde jeho laboratoř a využije toho, co tam najde. On transformuje Lajosovo bláznovství muzea. Pomocí přístrojů si Lajos sám ze sebe vytvoří dílo bez hlavy a ruky, které připomíná antické sochy.

On i jeho vycpaný otec jsou zvěčněni a vystaveni v Muzeu moderního umění ve Vídni. Stanou se předmětem velkolepé vernisáže. Touto scénou je celý film rámován, teď nám dochází, co věta, kterou slyšíme na začátku filmu, znamená. „Každý konec má svůj začátek a je důležité poznat, jak začalo to, co právě končí.“ To, že jde o vernisáž, se dozvíme až na úplném konci filmu. Na začátku slyšíme sice onen již zmíněný projev, ale na plátně pak vidíme úvodní titulky. Tímto Lajos dosahuje určité formy nesmrtelnosti, po níž vždy toužil, tato scéna odkazuje i na určitý hyenismus návštěvníků galerie. Z neštěstí Kálmána a Lajose se stala světová senzace, atraktivní podívaná. Extrémní ošklivost je zároveň povýšena na umělecké dílo.

Režisér se k této pasáži vyjádřil v našem rozhovoru: „Ten příběh s mužem, co chce vypreparovat sám sebe, ten vznikl na základě výstavy „BODY“. Byla to trošku morální otázka, můžeme to vlastně udělat nebo ne? Bylo to i o sebepojetí a přemýšlení o vlastním těle. V našem příběhu to byla poslední část, kde poslední člen generace si řekl, jsem socha, jsem smysl, tohle je akt. Je to vlastně o tom, kdy něco začíná a končí ve stejný moment. A v tomhle příběhu je ta zásadní bod. Kdy ten muž umírá, to je ten moment, kdy vlastně začíná žít navždy. Protože už to není tělo, ale stává se z toho uměleckého dílo. Nechutná cesta poznat sám sebe nebo vlastně zjistit něco víc sám o sobě.“

Závěr

Hlavním cílem diplomové práce bylo prozkoumat výskyt určitých spojujících faktorů mezi maďarským filmem a pojmem generace. K propojení obou primárních témat nám napomohl režisér György Pálfi a nejlépe je tento průsečík vyobrazen v jeho nejproslulejší surrealistické podívané, filmu *Taxidermia*. Pro své provokativní prvky a inovátorství, kterými je charakterizován film *Taxidermia*, nebývá především staršími generacemi pochopen a uznáván. Tendence k větší toleranci a umělecké otevřenosti, typická pro dnešní dobu a generaci Y, mu dovolila přenášet vysoce intimní a téměř všech konvencí zbavené scény na filmové plátno.

Tento snímek nejen že Pálfiho proslavil, ale zároveň se svým zobrazením životů třech rozdílných generací nejvíce přiblížil tezi této práce. Tři rozdílné (oddělené) epizody filmu vykreslují životy třech mužů: děda, otce a syna. Na jejich příbězích můžeme pozorovat, jak období války, socialismu a post-revoluční doby formovalo a sjednocovalo každou z jimi zastoupených generací.

Zde se dostáváme k tématu generace. Jedinečnost každé skupiny je především v tom, že její členové prožívají stejné historické a životní události, sledují trendy a to vše ve stejnou dobu a ve stejném věku. Přesně tyto znaky můžeme vidět ve filmu *Taxidermia* a jeho zobrazení generací prožívají rozdílné historické období. Pojem generace je v praktické části vyobrazen stejně jako v té teoretické. Každá generace sdílí společné věkové umístění v dějinách a prožívá dobu, ve které žije specifickým způsobem. Každá generace je v mojí diplomové práci zastoupena alespoň jedním režisérem. Toto představuje autentický pohled do měnících se témat v průběhu času. Vidíme také, jak se která generace vyvíjí a odlišuje od té předchozí. Osobnost vrstevníků je určována podle společného umístění v čase, společných přesvědčení chování a podle toho, do jaké míry se jednotliví členové cítí být součástí dané generace.

Důležitým aspektem, který dodává práci určitý druh autentičnosti je rozhovor s režisérem samotným. Při osobním setkání jsem získala zajímavé odpovědi od tvůrce filmu, který se pro účely této práce stal stěžejním a to především proto, že mi jaksí potvrdil určité propojení témat maďarské kinematografie a generace. Sám řekl, že filmy jsou tvořeny pro otrlé diváky dnešní doby a jak můžeme v rozboru filmu vidět, jeho tvorba byla ovlivněna tématem generace.

Summary

The main objective of this master thesis was to examine the occurrence of certain connecting elements between Hungarian film and the concept of generation. The crossing point of the two primary themes is represented by the director György Pálfi. We can see it the best in his most famous surrealistic spectacle, *Taxidermia*. Typically, the tendency of today's time and of the generation Y is towards greater tolerance and artistic openness. This allowed the director to transmit highly intimate and unconventional scenes to the film screen.

Not only did this film make Palfi famous but at the same time, with the depictions of the lives of three different generations, Palfi contributes highly to the purposes of this master thesis. Three different (separate) film episodes portray the lives of three male family members: the grandfather, the father and the son. In their stories, we can see how the period of war, the socialism and the post-revolutionary times formed and united each of the generations represented by the main characters from the same family.

Here we come to the theme of the generation. The uniqueness of each group lies primarily in the experience of its members of the same historical and life events. Each generation follows similar trends in the same context of time and age. This can be proved by characters depicted in the film *Taxidermia*, which displays different experiences different generations go through in different historical period. The concept of generation is depicted in the practical part as in the theoretical one. Every generation shares a common age position in the history and spends its life in a specific way. In my master thesis, every generation is represented by at least one director. This offers an authentic look at the changing topics over time. We also see how generations evolve and differ from the previous ones.

An important aspect that adds some originality and a certain kind of authenticity is an interview with the director himself. During a personal meeting, I received interesting replies from the filmmaker, who became the core of the work for this thesis, mainly because he somehow confirmed some interconnection of the themes of Hungarian cinema and the generation. He himself said that films are made for today's troubled audiences and, as we can see in the chapter devoted to the film's analysis, his work has been influenced by the topic of generation as such.

Použitá literatura

AKSEN.CZ, [online]. 2014, [cit. 2018-04-08]. Dostupné z: <http://www.aksen.cz/clanek/stret-generaci-v-cr-jejich-charakteristika>

AKTUÁLNĚ. CZ: György Pálfi: *Mám sedm bytů se všemi úzkostmi i hrůzami*. Magazin.aktualne.cz [online]. 2014 [cit. 2018-04-05]. Dostupné z: <https://magazin.aktualne.cz/kultura/mff-karlovy-vary-2014-special/rozhovor-s-madarskym-reziserem-gyorgy-palfim-na-mff-kv-2014/r~de8308fc09b311e4b5820025900fea04/?redirected=1522928731>

BATORI, Anna: Hungarian Phantasmagoria, Vertical Poetries, East European Film Bulletin [online]. 2017, [cit. 2018-04-05]. Dostupné z: <https://eeff.org/perspectives/gyorgy-palfis-free-fall-szabadeses-2014/>

BEHRER, Mattias a BERGH, Joeri : *Jak cool značky zůstávají hot*. Brno, Bizbooks, 2012. ISBN 978-80-265-0002-5.

BICKLEY, Daniel. "SOCIALISM AND HUMANISM": The Contemporary Hungarian Cinema." *Cinéaste* 9, no. 2 (1978): 30-35. <http://www.jstor.org/stable/41685884>.

BISZTRAY, George. *Auteurism in the Modern Hungarian Cinema*. Canadian-American Review of Hungarian Studies, 1980, 7.2: 135-144.

BISZTRAY, George. *The image of history in modern Hungarian cinema (1966-1986)*. East European Quarterly [online]. 2000, vol. 34, no. 2, s. 243-254. ISSN 00128449.

BURANBAEVA, Oksana. a MLADINEO Vanja. *Culture and customs of Hungary*. Santa Barbara, Calif.: Greenwood, c2011. Culture and customs of Europe. ISBN 9780313383700.

BOUDON, Raymond, et al. *Sociologický slovník*. 1. české vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2004. ISBN: 80-244-0735-3 , Str. 253

CUNNINGHAM, John. *Hungarian cinema: from coffee house to multiplex*. London: Wallflower Press, c2004. ISBN 1-903364-80-9.

CYRŇ, Milan: *Cestování po maďarské kinematografii (LFŠ 2012)*. 25fps.cz [online]. 2012 [cit. 2018-04-04]. Dostupné z: <http://25fps.cz/2012/madarsko-lfs-2012/>

ČESKÁ TELEVIZE: *Husák: Měl obrovskou moc, jeho smrt ale vyvolala jen nepatrný zájem*, Česká televize, [online], [cit. 2018-0310], 2011. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/1433772-husak-mel-obrovskou-moc-jeho-smrt-ale-vyvolala-jen-nepatrnny-zajem>

ČESKO-SLOVENSKÁ FILMOVÁ DATABÁZE: *György Pálfi*. Csfed.cz [online]. 2018 [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <https://www.csfed.cz/tvurce/9752-gyorgy-palfi/>

ČESKO-SLOVENSKÁ FILMOVÁ DATABÁZE. *Satanské tango*. Csfed.cz [online]. 2018 [cit. 2018-04-05]. Dostupné z: <https://www.csfed.cz/film/143383-satanske-tango/prehled/>

ČESKO-SLOVENSKÁ FILMOVÁ DATABÁZE. *Sluneční jas*. Csfed.cz [online]. 2018 [cit. 2018-04-05]. Dostupné z: <https://www.csfed.cz/film/12547-slunecni-jas/prehled/>

ČESKO-SLOVENSKÁ FILMOVÁ DATABÁZE. *Prokletí*. Csfid.cz [online]. 2018 [cit. 2018-04-05]. Dostupné z: <https://www.csfid.cz/film/143812-prokleti/prehled/>

CRAWSHAW Group: *Office through the ages* [online]. 2007 [cit. 2018-03-14].

Dostupný z WWW: <http://working.canada.com/resources/story.html?id=eb4c3534-3951-42a1-88c8-655fbb4bb1c1&p=1>

DEMOTT, John Stuart: *Welcome, America, to the Baby Bust* [online], [cit. 2018-03-09]. Dostupné z: <http://content.time.com/time/magazine/article/0917196361700.html>

ERIKSON, Tamera: „*Don't Treat Them Like Baby Boomers*“, USA, BusinessWeek, 2008.

FALKOWSKA, Janina: *National cinemas in postwar east-central Europe*, Canadian Slavonic Papers [online]. 2000, vol. 42, no. 1, s. 1. ISSN 00085006.

FORBES: Tabulka generací, vznikl s pomocí výzkumu Mileniálové, který zpracovaly agentury NMS Market Research a PR.Konektor, [online]. [cit. 2018-04-03]. Dostupné z: <http://generace.forbes.cz/tabulka/>

FOŘT, Ferdinand: *György Pálfi: „Volný pád je výsledkem řady praktických rozhodnutí.“*. Indiefilm.cz/ [online]. 2014 [cit. 2018-04-05]. Dostupné z: <http://www.indiefilm.cz/2014/08/09/gyorgy-palfi-%E2%80%9Evolny-pad-je-vysledkem-rady-prakticky-rozhodnuti-%E2%80%9C/>

GEOCKLER, George: *Here come the Millennials*, BusinessWeek, 2009., Issue 4109,

GENERACE Y: *Baby boomers* [online]. 2012 [cit. 2018-03-03]. Dostupné z: <http://www.generacey.cz/zjistijaka->

GRAHAM, Petrie: et al. *Before the Wall Came Down: Soviet and East European Filmmakers Working in the West*. USA: University Press of America, 1990. ISBN 9780819178596.

HAPPEN Group Ltd: *Generation Z: The new kids on the block have arrived*. London, 2014, Str. 8-11

HEBISON, G., BOSEMAN, G: *Here come the Millennials. Are you Ready?* Journal of Financial Service Professionals., USA, 2015, Vol. 63 Issue 3,

HISTORY: *Baby boomers* [online], [cit. 2018-03-08], Dostupné z: <https://www.history.com/topics/baby-boomers>

HIRSCH, Eric D., KETT, Joseph. F., TREFIL, James.: *The New Dictionary of Cultural Literacy*, Third Edition, Houghton Mifflin Company., Houghton Mifflin Company, USA, 2005, ISBN-10: 0618226478

HOCK, Beata: *Coming into Age/ncy: Women in Filmmaking - The Hungarian Case. Iuminace* [online]. 2012, vol. 24, no. 4, s. 85-101. ISSN 0862397X.

HORNADAY, Ann: *'Hukkle': The Disquieting Life*. The Washington Post [online]. Dec 05, 2003, ProQuest Central. ISBN: 01908286.

CHUM, Sebastian: *Současné generace X, Y a Z – krátké seznámení* [online], IDnes, 2013 [cit. 2018-3-1]. Dostupný z sebastianchum.blog.idnes.cz/blog.aspx?c=372981

JANDOUREK, Jan. *Slovník sociologických pojmů*, Praha: Portál, 2001, ISBN:978-80-7367-269-0.

JORDAN, Kevin: *Generation whY?* USA, Independent Publishing Platform, 2013, ISBN: 10 1490400265

KLIMES, Ivan. National Cinema in a Transnational Context: A Central European Experience. *Illuminace* [online]. 2013, vol. 25, no. 4, s. 27-39. ISSN 0862397X.

KOCIÁNOVÁ, Renata: *Personální řízení: Východiska a vývoj*, Praha: Grada Publishing, 2012, ISBN: 978-80-247-3269-5.

KOPECKÝ, Ladislav: *Public Relations: Dějiny - teorie – praxe*, Praha: Grada Publishing, 2013, ISBN: 978-80-247-8594-3.

KORBAŘOVÁ, Kateřina: *Taxidermia*, Filmový přehled 68, Praha, 2007

KOTLER, Philip a KELLER, Kevin Lane: *Marketing management* - 14. vydání, USA, Grada, 2013, ISBN: 978-80-247-4150-5.

KRÁKORA, Pavel a KOPEČEK, Pavel *Dějiny Československa 1918–1992*. Praha: Epoque, 2010, ISBN 978-80-7425-080-4.

KROFT, Steve. The Echo Boomers [online]. 2004 [cit. 2018-3-1]. Dostupný z WWW: <<http://www.cbsnews.com/stories/2004/10/01/60minutes/main646890.shtml>>

KUBÍČKOVÁ, Naděžda: *Zármutek a pomoc pozůstalým*. Praha: ISV nakladatelství. 2011, ISBN 80-2470-548-6.

KUBÁTOVÁ, Jaroslava a KUKELKOVÁ, Adéla: *Interkulturní rozdíly v pracovní motivaci generace Y: příklad České republiky a Francie*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014, ISBN 978-802-4439-617.

KUZMA, Konstanty. *György Pálfi on his Work*. Eefb.org/ [online]. 2013 [cit. 2018-04-05]. Dostupné z: <https://eefb.org/countries/hungary/gyorgy-palfi-on-his-work/>

LÉVY, Pierre: *Kyberkultura: zpráva pro radu Evropy v rámci projektu "nové technologie: kulturní spolupráce a komunikace"*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2000, ISBN 80-246-0109-5

LOWERM, Judith: *Brave Yourself Here Comes Generation Y, USA, Critical Care Nurse.*, 2008, Vol. 28 Issue 5

LYNCH, David T. *The films of béla tarr* [online]. Toronto: Cineaction!, 1995. 31-35 s. Copyright - Copyright Cineaction! 1995; Poslední aktualizace - 2010-06-09.

MCCRINDLE, M., *The ABC of XYZ: Understanding the Global Generations*, University of New South Wales Press, 2010, ISBN 978-0-9924839-0-6

NJEGIĆ, Marko: *Gyorgy Palfi: Srce mi je za 'novi Hollywood', a mozak za europski film*. www.slobodnadalmacija.hr [online]. 2014 [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <https://www.slobodnadalmacija.hr/scena/kultura/clanak/id/248797/gyorgy-palfi-srce-mi-je-za-novi-hollywood-a-mozak-za-europski-film>

PAUL, David W. *Politics, art, and commitment in the East European cinema*. New York: St. Martin's Press, 1983. ISBN 0312626312.

PORTUGES, Catherine: "Gendering Cinema in Postcommunist Hungary." *Genders 22: Postcommunism and the Body Politic*, edited by Ellen E. Berry, NYU Press, NEW YORK; LONDON, 1995, pp. 296–314. *JSTOR*, www.jstor.org/stable/j.ctt9qfv6g.15.

PORTUGES, Catherine: *Screen Memories: The Hungarian Cinema of Márta Mészáros*. USA: Indiana University Press, 1993. ISBN 9780253207281.

PORTUGES, Catherine: "Border Crossings: Recent Trends in East and Central European Cinema." *Slavic Review*, vol. 51, no. 3, 1992, pp. 531–535. *JSTOR*, www.jstor.org/stable/2500059.

PORTUGES, Catherine: Retrospective Narratives in Hungarian Cinema: The 1980s" Diary" Trilogy of Marta Meszaros. *The Velvet Light Trap*, 1991, 27: 63.

PORTUGES, Catherine: *Retrospective Narratives in Hungarian Cinema: The 1980s" Diary" Trilogy of Marta Meszaros*. *The Velvet Light Trap*, 1991, 27: 63.

RABUŠICOVÁ, Milada: *O mezigeneračním učení*, Brno, Masarykova univerzita, 2011, ISBN: 978-80-210-5750-0

REEVES, T., Generation differences and educational technology research. In: SPECTOR, J. M., MERRILL, M. D., ELEN, J., BISHOP, M. J. *Handbook of research on educational communications and technology*. 2013

RIBEIRO, Ana: *Three Generations, Three Eras, Three Sins*, Hungarian Phantasmagoria, Vertical Poetries, East European Film Bulletin [online].UK, 2013, [cit. 2018-04-05]. Dostupné z: <https://eefb.org/retrospectives/gyorgy-palfis-taxidermia-2006/>

ROUBÍČEK, Vladimír: *Úvod do demografie*: Praha: CODEX Bohemia, s. r. o., 1997, ISBN:80-85963-43-4

SACHS, Ben. *How David Fincher and Gyorgy Palfi, two different filmmakers, use digital video to uncanny effect*. Wwww.chicagoreader.com [online]. 2014 [cit. 2018-04-05]. Dostupné z: <https://www.chicagoreader.com/Bleader/archives/2014/10/13/how-david-fincher-and-gyorgy-palfi-two-different-filmmakers-use-digital-video-to-uncanny-effect>

SAK, Petr, KOLESÁROVÁ, Karolína, *Sociologie stáří a seniorů*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-3850-5.

SCARUFFI, Piero: *Gyorgy Palfi*. Scaruffi.com [online]. 2014 [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <https://www.scaruffi.com/director/palfi.html>

SIEGLOVÁ, Lucie: *György Pálfi: Naše generace žije na zkoušku*. Wwww.novinky.cz [online]. 2009 [cit. 2018-04-05]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/mff-kv-2009/na-kus-reci/173255-gyorgy-palfi-nase-generace-zije-na-zkousku.html>

SKALICKÁ, A: „Průměrný věk českých rodiček přesáhl třicítku: „Po tisíciletích ženy rozhodují o počtu svých dětí“ hodnotí to Šiklová, Rozhlas.cz, [online], 2017.[cit. 2018-03-03]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/plus/dnesniplus/_zprava/prumerny-vek-ceskych-rodicek-presahl-tricitku-po-tisiciletich-zeny-rozhoduji-o-poctu-svych-deti-hodnoti-to-siklova--1693316

SKALICKÝ, J.. *Jak žili Maďaři před rokem 1989? Díky gulášovému socialismu mohli podnikat i cestovat.* www.rozhlas.cz [online]. 2014 [cit. 2018-04-25]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/radiozurnal/zajimavosti/_zprava/jak-zili-madari-pred-rokem-1989-diky-gulasovemu-socialismu-mohli-podnikat-i-cestovat--1348637

SLIDESHARE: *Generace zaměstnanců. Vyznáte se v nich?*, Recruiting & HR, 2015, [cit. 2018-3-1]., Dostupné z: <https://www.slideshare.net/Chytry-nabor/generace-zamstnanc-vyznte-se-v-nich>.

SLIDESHARE: *Consumers of Tomorrow* [online]. Grail Research, červen 2010 [cit. 2018-03-20], Dostupné z: <https://www.slideshare.net/baurzhan/consumers-of-tomorrow-insights-and-observations-about-generation-z-15753651>

SLOVNÍK CIZÍCH SLOV, [online]. 2017 [cit. 2018-04-10]. Dostupné z: <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/kohorta>

SPIRO, Care: *Generation Y in the Workplace.* USA, Defense AT&L., 2006, Vol. 35 Issue 6.

STRAŠILOVÁ, Gabriela: *„Husákovy“ versus „Havlovy děti“*, 2013, [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/52002e2055>.

STRAUSS, William; HOWE, Neil: *Generations : The History of America's Future, 1584 to 2069.* 1st.ed. United States of America : Harper Perennial, 1991. ISBN 978-0-688-11912-6.

SUBSVĚT.CZ: *Žebříček TOP 10 maďarských filmů*. *Subsvet.cz/* [online]. 2017 [cit. 2018-04-04]. Dostupné z: <http://www.subsvet.cz/2017/03/zebricek-top-10-madarskych-filmu.html>

SUTHERLAND, Anne; THOMPSON, Beth: *Kidfluence : The Marketer's Guide to Understanding and Reaching Generation Y - Kids, Tweens, and Teens*. USA: The McGraw Hill Companies, 2003.

ŠTĚPÁNKOVÁ, Hana a HOSCHL, Cyril; VIDOVICOVÁ, L.: *Gerontologie: Současné otázky z pohledu biomedicíny a společenských věd*, Praha, Karolinum Press, 2015, ISBN: 8024626284.

THE NEW STRATEGIST EDITORS. *American Generations: Who They Are and How They Live*. 8th ed. Amityville, NY: New Strategist Press, 2013, ISBN 978-1-940308-03-6.

TOMEŠ, Michal: *Generace Z: Další ztracená mládež?*, E15.cz, [online]. 2017, [cit. 2018-04-08]. Dostupné z: <http://student.e15.cz/agora/generace-z-dalsi-ztracena-mladez-1327770>

TÓKE, Lilla. *The Outsider Within: Béla Tarr and Hungarian National Cinema*. *Hungarian Cultural Studies* [online]. 2016, vol. 9, s. 90-100.

TULGAN, Bruce: *Not Everyone Gets a Trophy : How to Manage Generation Y*. 1st ed. USA: Jossey-Bass A Wiley Imprint, 2009. ISBN 978-0-470-25626-8.

VARGA, Balázs: *Take the Money and...?: Questions of Self-governance in the Hungarian Film Industry*. *Illuminace* [online]. 2012, vol. 24, no. 4, s. 29-43. ISSN 0862397X.

VINCZE, Teréz: Remembering bodies: picturing the body in Hungarian cinema after the fall of communism, *Studies in Eastern European Cinema*, 2016, 7.2: 153-167.

VIRGINÁS, Andrea: *New Filmic Waves in Hungarian and Romanian Cinema: Allegories or Stories about Flesh?*. *Acta Univ. Sapientiae, Film and Media Studies*, 2011, 4.2011: 131-141.

WARCHOL, Tomasz: *Hungarian Cinema: From Coffee House to Multiplex*. *Film Quarterly* [online]. 2006, vol. 59, no. 3, s. 77-79. ISSN 00151386.

WIKIPEDIE: Generace [online], 2017 [cit. 2018-04-18], Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Generace>

ZEMKE, Ron, RAINES, Clare a FILIPCZAK, Bob: *Generations at Work: Managing the Clash of Boomers, Gen Xers, and Gen Yers in the Workplace*, USA, 2000, ISBN: 0814432336

ZWIERSZCHOWSKI, Piotr: *The reception of Hungarian cinema in Polish film criticism 1945–1989*. *Repozytorium.ukw.edu.pl* [online]. 2010 [cit. 2018-04-05]. Dostupné z: https://repozytorium.ukw.edu.pl/bitstream/handle/item/4263/The%20reception%20of%20Hungarian%20cinema%20in%20Polish%20film%20criticism%201945_1989.pdf?sequence=1

Přílohy

Příloha 1: Rozhovor s režisérem György Pálfi

Rozhovor s György Pálfi

Pracujete teď na něčem novém?

Ano, právě teďka na něčem pracuji, zrovna upravujeme a dokončujeme. Loni v létě jsme natáčeli film v Kanadě, který je založen na příběhu polského spisovatele. Bude to rodinné drama a scifi .

Obsahuje i tento film nějaké typické zvláštnosti, které můžeme vidět snad ve všech vašich filmech?

Snažíme se dát do filmu něco osobitého, něco co zaujme něčím jiným než je ve zvyku, ale maďarský fond pro kinematografii je dost konzervativní, tudíž nemáme moc prostoru na tyto „cool a weird things“, jak tomu vy mladí říkáte. Takže mě to velmi mrzí, ale bohužel tento film je takový umírněnější nebo na můj vkus rozhodně. Velmi jsem se snažil tam nějakou malou „bláznovinku“ vložit, ale bohužel to neprošlo.

Jak byste porovnal situaci maďarské kinematografie v době, kdy jste studoval a nyní? Co je rozdílné? Jsou to témata, diváci nebo politická situace?

Opravdu těžké říct. Já jsem v tomhle asi jiný, já nikdy moc dopředu nepřemyslím jaký film natočím. To vždycky nějak přijde a obvykle si vyberu něco, co vím, že zajímá mě a také co vím, že mě bude zajímat ještě několik let potom, co to natočím. Potřebuju být s tím tématem spjat a milovat ho. V roce 2001 jsem natočil svůj první film. Publikum se určitým způsobem mění, to rozhodně, lidé stárnou a doba se vyvíjí, ale co je stejné, že divák chce většinou vidět moderní cestu vyprávění příběhu, něco nového. Například maďarští diváci nemají rádi maďarské filmy. Ztrácíme diváky, ale to není otázka nynějška, je to už dlouhotrvající proces.

Takže jste možná slavnější v jiných zemích více než u vás?

Ano, to pravděpodobně jsem. Ale pravdou je, že já nejsem úplně ten typ režiséra, který dělá mainstreamové filmy pro každého, tak možná proto.

A když porovnáme dobu jako takovou, bylo to dříve striktnější, myslím v době vašeho studia třeba?

Každý film je pro mě nový začátek, začátek, kde musím začít bojovat. Když jsem studoval, tak jsem si myslel, že natočím jeden dobrý film a přijde to všechno automaticky, že pak budu jen točit a točit, ale nebylo tomu tak. Byl to boj a každý film je boj, ale já to miluji. I nyní, i přesto, že si myslím, že za sebou mám kus práce, i přesto musím žádat o peníze a obhajovat svoje nápady a přemlouvat, že něco umím, že už jsem pár úspěšných filmů přeci natočil. Občas si přijdu, že mě ti lidé ani moc neznají. Takže co se týče téhle stránky, tedy získávání grantů tam se nic nezměnilo. Stále musím bojovat jako za mlada. Hukkle jsem natočil, když jsem byl student, v mém posledním ročníku. Tam jsme si se spolužáky řekli, že naše diplomová práce bude něco velkého a taky že byla.

Ale je to u vás v Maďarsku celkem uznávaný film, je to tak?

Ano, to je, ale neznamena to, že se mi nějakým způsobem otevřely dveře. Já se popravdě teď cítím na stejném bodě, jako před svým prvním filmem Hukkle.

Myslíte si, že revoluce něco změnila, že je pro vás teď jednodušší točit filmy?

Těžká otázka, je zde lehká změna ve financování, za socialismu dala vláda peníze a bylo zde 5 mužů, kteří rozhodovali na jaké filmy a komu tyto peníze půjdou. Pak se to změnilo, vláda vytvořila fond a tento fond dává určitý obnos peněz, není to mnoho, ale dávají nějaké peníze a je zde jeden zástupce z filmového průmyslu a ten rozhoduje, kdo tyto peníze dostane. Musí se podat přihláška, kde přednesete scénář a odprezentujete svůj nápad. Možná že za socialismu to bylo lepší, bylo zde pět leaderů, kteří rozhodovali, kam peníze půjdou, takže když jeden řekl ne, mohli jsme jít k druhému a zkusit to znovu. Nyní je to jeden člověk, takže je to dost subjektivní. Je to striktnější. Proč vlastně mluvím o finanční

situaci, to je vlastně problém tady v Maďarsku, natočení filmu není levná záležitost a tudíž bez peněz je nemožné něco vytvořit. Zrovna před pár dny se mě nějaký novinář zeptal, když Maďarsko vyhrálo Golden bear v Berlíně a předtím Oscara, jak je to možné, že máme nyní takové úspěchy. A já mu řekl, že režiséři se nezměnili, oni chtějí pořád dělat dobré filmy a když je někdo podpoří a dá jim nějaký finanční základ, tak je vytvoří. Takže to je celkem důležitá část toho celého procesu. A když jste se ptala na ten rozdíl, nyní a dříve, tak natočit film dnes je dražší než bylo, nyní není možné vytvořit film pouze z peněz, které jsem získal na předešlém filmu. Je nezbytné být podporován z kulturního fondu. Je to celkem politická otázka. V malých zemích je to vždy náročnější, myslím, že víte, o čem mluvím, v Česku je to asi obdobné.

Když navážu na vaše povídání, jde tedy fondu především o téma či obsah nebo podle čeho se rozhodují? Pomohl Vám úspěch s Hukkle k tomu získat peníze na Taxidermii?

Nemyslím si, například já, když jsem natočil Hukkle, což byl opravdu úspěch v té době a ještě k tomu to byl velmi levný film, studentský, tak jsem přišel s návrhem Taxidermia. Po Hukkle mě celkem chtěli podpořit, ale já přišel s Taxidermií, totálně odlišné téma, ale na druhou stranu si myslím, že to byl film pro podobně naladěné diváky, protože Hukkle je artový film. Pomalý, nemluví se v něm a Taxidermia je také artová, jiná než ostatní. Ale zase zde není potřeba taková trpělivost. Potom co si ale zástupci fondu přečetli scénář, tak řekli ne. Tak jsme se přihlásili do jedné soutěže a vyhráli jsme cenu za nejlepší evropský filmový projekt a to nám vlastně pomohlo, protože Francouzi přišli s tím, že nás podpoří a v tu chvíli se i u nás v Maďarsku rozhodli, že nás podpoří. Ale zprvu to byl jimi úplně odepsaný film. Řekli mi: „My tě máme rádi Gyorgy, kamaráde, ale tenhle film je moc, je to nechutné a zvrhlé, to nejde přeci, tohle nemůžeme podpořit. Nedělej to prosím tě, ber to jako radu.“

Myslíte si, že jsou vaše filmy dělané spíš pro mladší a otrlejší diváky, třeba právě pro generaci Y? Přemyslíte vy sám pro koho je film tvořen, zamýšlíte se, na koho cílíte?

To je celkem záludná otázka, často se mě novináři ptají, kdo je moje publikum. Ale já to nemůžu přesně říct, na koho cílím. Ale své diváky mám a to jsou ti pravý, kteří jsou na

stejně vlně a jdou do mých filmů a milují je. Nezáleží asi úplně na věku. Často dělám to, že své filmy promítám různým lidem a pak se ptám, rozumíte tomu, chápe tohle, líbí se ti to? A tohle většinou dělám ve fázi, když se film upravuje, takže se s tím vlastně dá ještě něco dělat. Ale na konci jsem stejně já, kdo rozhodne co a kdy a kde bude. Na konci projektu si vždy řeknu, že dělám ten film pro sebe, dělám to, jak já chci, jak mě to baví a buď se to někomu líbit bude anebo ne. Ale doufám, že existuje někdo, v naší zemi, na tomhle světě, komu se líbí to stejné co mně. Jak Huckle tak Taxidermia jsou filmy pro celkem trpělivého a přemýšlejšího diváka. Moje filmy nejsou jako ty americké, které vám dají takové to, sedni si a užij si to, odpočiň si a relaxuj. Moje filmy jsou náročnější, které spíš říkají, pojďte se mnou a bojujte se mnou. Pravděpodobně jsou moje filmy pro užší okruh diváků.

Četla jsem nějaký článek, kde se psalo, že jste získal cenu, nějaké peníze a použil je na jiný film je to tak? Na co to bylo?

Ano, ano, to byl Final Cut. Tento film jsme udělali v době, kdy filmový fond nedostal peníze od vlády. Bylo to v letech 2008-2012. Během 4 let nebyly žádné peníze a já jsem vyhrál nějaký obnos, nebylo to nic velkého, asi 30 000EUR. Což bylo asi 10% procent celého rozpočtu. Pak jsem nějakým způsobem zjistil, že vlastně ani nic točit nechci, když na to nemám dostatečné prostředky a tak jsem se rozhodl, že dám dohromady film z různých filmů z historie, že z každého si vezmu pár záběrů nebo scén, upravím je, poskládám a vytvořím nový film, jeden nový příběh. Moje představa byla udělat něco jiného, tak jsme vytvořili nový příběh složený z různých filmů, různých postav, ale říkající jeden děj. Pracovali jsme na tom jeden rok, sledovali jsme filmy a vybírali si mužské a ženské role a hledali způsob jak to poskládat, aby to tvořilo jeden smysluplný příběh. Ale když jsme sestříhali prvních 12 minut, tak jsme si řekli, že je to dobré a že do toho jdeme! Byl to velký moment, ale rozhodli jsme se, že vytvoříme celovečerní film.

Měli jste problém s publikováním tohoto filmu?

Ano, měli a dost. Bylo téměř nemožné publikovat tento film normální cestou. Takže je to spíš film pro univerzity, napsali jsme k tomu knihu a udělali z toho vlastně takový studijní materiál.

To byl asi první film vůbec, který byl takto vytvořený a sestříhaný ze 450 různých snímků, je to tak?

No, celovečerní určitě, ale jinak zde bylo mnoho short filmů, které byly postavené na podobné bázi.

Když se vrátím k Taxidermii, ve scéně, kde hlavní postava souloží, je to s prasetem/se ženou, opravdu to dělá nebo ne? Je to takový zvláštní záběr, je to proto, že si to má divák domyslet nebo jak jste to myslel?

Ano, je to tak, ale tahle hlavní postava je celkem v divné situaci, jak fyzicky, tak psychicky není v úplně dobré kondici. Já často používám tyhle paradigma, je to možná pravda možná ne.

Co si myslíte o technickém pokroku ve filmovém průmyslu? Jste rád, že je zde tolik nových vymožeností?

Ano, miluji to. Je to jeden z těch rozdílů, na které jste se ptala. Tohle šlo hodně dopředu a mě to moc baví. Taxidermia a Hukkle byli noční můrou, mohli jsme jednu scénu točit jednou nebo dvakrát, protože jsme neměli tolik peněz ani materiálu. Můj poslední projekt byl virálního charakteru a to mě taky ohromně bavilo.

Ve vašich filmech je spousta zvláštních, divných občas až nechutných scén. Kde berete takovéhle nápady?

Tohle přijde zvláštní mě, kdo určuje co je divné, co je nechutné? Všechny ty věci, co můžete vidět v mých filmech, to všechno je součástí našich životů. Proč by to mělo být divné? Je to hrozně subjektivní, někdo vidí krev a omdlí, někdo to má rád. Kde je nějaký limit toho, co je nechutné? Kde je hranice? Například Taxidermia, novináři se mě ptali, proč ukazují ve svém filmu penis. Vždyť je to explicitní. Ale to, že v jiném mém filmu je vidět jak někdo střílí člověka do hlavy, na to se nikdo nezeptal, na to nikdo nic neřekl. Tohle jim přišlo úplně normální. To že děti mohou vidět každý den v televizi, jak se lidé zabijí a umírají a to je v pořádku. Já pak jednou ukážu penis a masturbaci a je to

pohoršující. Ale tohle je život. Nikdy jsem naživo neviděl, jak někdo někoho zabije, ale svůj penis vidím dnes a denně, proč by to mělo být tabu? Mám rád tvořit filmy, které když zhlédnete, tak nad nimi přemýšlíte.

A ten příběh s mužem, co chce vypreparovat sám sebe, ten vznikl na základě výstavy „BODY“. Byla to trošku morální otázka, můžeme to vlastně udělat nebo ne? Bylo to i o sebezpetí a přemýšlení o vlastním těle. V našem příběhu to byla poslední část, kde poslední člen generace si řekl, jsem socha, jsem smysl, tohle je akt. Je to vlastně o tom, kdy něco začíná a končí ve stejný moment. A v tomhle příběhu je ta zásadní bod. Kdy ten muž umírá, to je ten moment, kdy vlastně začíná žít navždy. Protože už to není tělo, ale stává se z toho uměleckého dílo. Nechutná cesta poznat sám sebe nebo vlastně zjistit něco víc sám o sobě.

Co si myslíte o homosexualitě, feminismu a takových těch tématech, která dříve byla tabu?

Nerozumím tomu. Ve slova smyslu, proč to bereme jako nějaké témata, vždyť je to život. Já obvykle pracuji s lidmi, s lidským chováním, lidskou láskou a nezáleží mezi kým ta láska je. Ta síla lidského chování nebo lásky je u všech lidí stejná. Nechápu proč je tak důležité kdo, s kým to prožívá. Jestli je to muž se ženou nebo muž s mužem, mě na tom nezáleží. Jednou jsem dělala casting, točili jsme video a pozvali jsme lidi z ulice. Postavili jsme podium a ptali jsme se jich na velmi odvážné a drsné otázky ze života. Chtěli jsme dělat casting, kdy se budeme ptát lidí v krátkém čase a životní otázky a budeme pozorovat jak blízko a hluboko se můžeme dostat k těmto lidem. Byli to vlastně lidi, kteří pro nás byli naprosto cizí lidé, ale po tom 5ti minutovém rozhovoru to už nebyl nikdo cizí, věděli jsme jeho životní příběh, znali jsme ho.

A byl tam jeden člověk, který přišel, sedl si a čekal na otázku, my se ho zeptali, co je pro něj v životě důležité. A on nám odpověděl, já jsem homosexuál a my jsme řekli dobře, ale co je pro tebe v životě důležité. A on nemohl říct nic dalšího, protože on se cítil jako extrém, pro něj tohle bylo největší životní tajemství, pro nás to nebylo nic zvláštního a jeho to překvapilo. Můj partner, režisér jednoho divadla řekl: dobře a představ si já miluji ženy a? To neznamena nic nebo rozhodně to neodpovídá na otázku co je pro tebe v životě důležité. Proč brát to, že je homosexuál jako nějaký extrém.

A co myslíte o feminismu?

A feminismus, tomu už vůbec nerozumím. Podle mého jsme si všichni stejně rovni. Můžeme se rozhodnout, jak to bude fungovat. Já rozumím, když žena řekne, že chce právo volit, samozřejmě, to je normální, ale v tuto dobu, v našich zemích tomu opravdu nerozumím. Jednou Emma Watson, řekla, že nedostává takový honorář jako mužští herci, Emma Watson má o spoustu víc peněz než já :) A nějaké stereotypy. Víte to záleží jakého partnera si vyberete, někdy je doma žena, která vaří stará se a někdy je to muž. V našich zemích a této době máme spoustu možností. Rozumím feminismu v Arabských zemích, ale u nás, tady je to vaše rozhodnutí. My můžeme mluvit, vybírat si, rozhodovat se. Nesouhlasím s nějakými stereotypy. Já se nechci cítit provinile, já se nějak špatně nechovám a chlapi kolem mě taky ne. Otevíráme ženám dveře, pomáháme jim do kabátu. Ženy mají den matek, den žen, ženský filmový festival. Proč tohle nemáme my? Opravdu nějak nerozumím těmto tématům a pocitům jakési diskriminace, rozhodně ne v našich zemích.

V mých filmech se možná tato témata nějakým způsobem objevují, ale určitě ne proto, aby se na ně upozorňovalo. Spíše to беру jako součást našeho světa a života.

Myslíte, že kdyby, jste natočil Taxidermii před 30ti lety, šla by do kin? Byl by tento snímek vůbec publikován?

Já si myslím, že by to prošlo. Nejsou tam žádné velké tabu věci. Je to celkem otevřený film, kde se nic neschovává, ale 50 a 60 léta v kinech byla doba, kdy se tyto tabu témata lámali, začínalo se s otevřeností a upřímností. Takže si myslím, že by to klidně do kin jít mohlo. Existují nějaké kontroverzní snímky, které v té době vyšly, znáte režiséra Marca Ferreri? To byl jeden z těch odvážných. Bylo tam násilí, sex, přejídání a takové ty věci, co se dříve moc neukazovaly. Myslím si, že socialistická doba byla v tomto jiná, takže vlastně máte pravdu, kvůli režimu a politice by to bylo komplikované, ale co se týče diváků a tvůrců, ti na to byli připraveni. Možná by Taxidermia mohla být vytvořena, natočena, ale nebylo by možné ji veřejně promítat. Já si pamatuji jeden takový film, který byl vlastně zakázaný, to bylo právě ještě před revolucí, ale bylo jedno místo, kde ho lidé mohli vidět. Tajně ve filmovém klubu. A každý týden ho viděla spousta lidí. Z tohoto filmu vzniklo známé slovní spojení „Život není sladkost“ my to v Maďarsku používáme a my jako děti to

vůbec netušily, že to pochází z tohoto filmu. A všichni si to tak šuškali a tajně o tom filmu mluvili a v 90tých letech se film mohl promítat veřejně. Možná by to tak bylo s Taxidermií, že by to bylo zakázané a po revoluci by mohl ven. Možná by Taxidermia byla ještě slavnější, zakázané ovoce chutná nejlépe, proto ty zakázané, trezorové filmy jsou nyní tak oblíbené. Já musím říct, že jsem se trochu bál, když jsme vytvořili Taxidermii, bál jsem se reakcí, zpětných vazeb a recenzí. Ale vlastně se to líbilo a mělo to úspěch, to jsem úplně nečekal. Pro mě to jsou krásné vzpomínky, nečekal jsem takový úspěch.

Když jsem si četla kritiku na Taxidermii, většina byla pozitivní, našly se tam nějaké takové konzervativnější názory, které film shodily, ale většina z kritiků reagovala kladně.

My jsme obvykle během promítání ztratili 10 nebo 20% diváků. Prostě to není film pro každého, ne každý to zvládnul a vydržel až do konce. Ale nám to nevadilo, já netvořím průměrné filmy pro každého, jsem rád jiný a jsem rád, že mám své diváky.

Jak máte rád Českou republiku a Karlovy Vary?

Češi mají hrozně rádi Taxidermii, pořád mě zvou na nějaké festivaly a je to velmi milé. Objížděl jsem i malé komorní filmové festiválky, které se konaly všude možně po Česku. Mám velmi dobré vzpomínky na Karlovarský festival a celkově do Česka jezdím rád. V roce 2015 jsem dostal cenu v Karlových Varech za film Volný pád (Free fall).

Jak byste popsal typického maďarského diváka? Co je na nich speciálního, čím jsou odlišní?

Vlastně ani necítím nějaký speciální rozdíl. Maďarský divák má mnohem radši americké filmy než ty tuzemské, to je vlastně můj hlavní postřeh. Ale to je téměř ve všech evropských zemích. Bohužel jen pár lidí má rádo rozdílný storytelling a filmmaking než jsou právě ty „hollywood movies“. Nyní zde máme spoustu režisérů, kteří chtějí být jako ti američtí. Snaží se dělat podobné filmy nebo TV seriály, které jsou asi celkem profesionální, ale na druhou stranu nudné, protože je to stejné jako ty americké. Ale maďarští diváci to mají prostě rádi, není to americké, je to maďarské, naše, ale je to dokonale podobné tomu americkému. Nerozumím, proč to mají tak rádi, když ta

jedinečnost se úplně vytrácí. Opravdu jen pár lidí ocení originalitu a zajímají se o něco jiného, nového. Ty komerční témata a jejich zpracování je mnohem oblíbenější. Ale pro mě je největší potenciál v originalitě a otevřenosti. My můžeme dělat to, co oni nemůžou, něco co Američani nikdy neudělají, mají pravidla, co se týče peněz. Jsou velmi chytrí a profesionální, ale nemají tak volnou ruku. České, polské, maďarské, rumunské filmy jsou mnohem zajímavější, tedy pro mě. Možná ty rumunské jsou pro mě úplně nejzajímavější, ty dělají přesně to, co říkám. A mají určitě větší množství diváků, kterého to zajímá.

Myslíte si, že existuje nějaký typický žánr nebo způsob, kterým nyní tvůrci filmu jdou nebo jinak řečeno jak teď točí? Mluvil jste o originalitě, představivosti, otevřenosti.

Někdo mi řekl, pár let zpátky, že pozná jaký film je maďarský. Ale ne kvůli jazyku, ale protože každý maďarský film má „dream sequences“ (posloupnost snímků). Představivost, fantazii něco magického speciální to jsou takové moderní znaky, které dost režisérů používá. Ne ty komerční režiséři, ale takový ti kontroverznější, odvážnější.

A vaše generace? Mluvil jste o úspěchu vašeho spolužáka a o projektech na kterých jste společně pracovali.

Moje generace tvořila alternativní filmy. Obvykle silná témata, velké životní otázky, otázky mladých lidí atd. Nějací tvůrci moji generace se zaměřovali na politická témata.

Děláte si vždy scénář i režii sám?

Pracuji se scénáristy, kameramany a všechno diskutujeme a spolupracujeme vlastně. V některých filmech jsem si to dělal scénář i režii sám, ale není to pravidlo.

Institut komunikačních studií a žurnalistiky FSV UK
Teze MAGISTERSKÉ diplomové práce

TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT/KA:

Příjmení a jméno diplomantky/diplomanta:
Rychterová Karolína

Razítko podatelny:

Imatrikulační ročník diplomantky/diplomanta:
2015

E-mail diplomantky/diplomanta:
karolina.rychterova@seznam.cz

Studijní obor/forma studia:
Mediální a komunikační studia, navazující
magisterské, kombinovaná forma

Předpokládaný název práce v češtině:
Maďarská kinematografie z pohledu generace Y

Předpokládaný název práce v angličtině:
Hungarian cinematography from the perspective of Generation Y

Předpokládaný termín dokončení: LS 2016/2017

Charakteristika tématu a jeho dosavadní zpracování (max. 1800 znaků):

Tato diplomová práce se bude zabývat maďarskou kinematografií z pohledu generace Y. Charakterizuje základní specifika této generace a bude zkoumat, jak se její postoje a názory promítly v konkrétních dílech. Také se bude věnovat politickému kontextu, které z velké míry ovlivnily její filmovou tvorbu. Autorka by chtěla specifikovat, co tato generace přinesla pro maďarskou kinematografi, resp. do kontextu světového filmu. Určitě bude věnován prostor tvůrcům, kteří v reflexi kolektivní zkušenosti prokázali odvahu a uměleckou originalitu, používali vlastní metaforické systémy a vytvářeli autonomní fikční světy (Zoltán Fábri, Miklós Jancsó, István Szabó, András Kovács, Péter Bacsó, Márta Mészárosová, Zoltán Huszárik, Gábor Bódy, Béla Tarr) a další. Autorka se zaměří na rozbor vybraných jejich filmů a bude komparovat narativní i výrazové prvky v jednotlivých dílech.

Předpokládaný cíl práce, případně formulace problému, výzkumné otázky nebo hypotézy (max. 1800 znaků):

Diplomová práce si klade za cíl specifikovat kinematografi v Maďarsku a to z pohledu generace Y. Autorka se bude soustředit na tamní kinematografie a také se zaměří na změny a mezníky, které v tomto vývoji byly především na základě politických důvodů. Cílem práce bude také seznámení se s odbornou literaturou věnovanou kinematografi v Maďarsku. Jelikož autorka bude v dané zemi nějakou dobu žít, bude moci sbírat materiály, které se mohou stát základem práce. Součástí práce bude také rozhovor s jedním z tvůrců (podle toho, ke komu bude možné se dostat). Další praktická část bude dotazník, který bude obsahovat odpovědi od maďarských a také českých občanů generace Y.

Předpokládaná struktura práce (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu):

Práce bude vycházet především z knih, dále pak také z rešerše již publikovaných odborných prací a článků a samozřejmě filmů samotných. Při čemž část teoretická bude věnována úvodu do tématu a důležitým otázkám k porozumění. A část praktická bude složena z rozhovoru s jedním z tvůrců maďarské kinematografie a následně i dotazníku.

I. Úvod

II. Stat'

Maďarská kulturní a politická scéna

Důležité a zlomové body v maďarské kinematografii

Maďarská a česká generace Y

Tvůrci a jejich filmy

Rozdíl mezi maďarským a českým divákem

III. Výzkumná metodika: Rozhovor a dotazník

IV. Závěr

Vymezení podkladového materiálu (např. titul periodika a analyzované období):

Podkladový materiál pro teoretickou část bude literatura k získání informací zabývající se historií i současností maďarské kinematografie, dále pak odborné články k tématu. Jako další zdroj informací autorka rozhodně využije sledování filmů.

Metody (techniky) zpracování materiálu:

Praktická část složená z dotazníkové metody a nestrukturovaného hloubkového rozhovoru.

Základní literatura (nejméně 5 nejdůležitějších titulů k tématu a metodě jeho zpracování; u všech titulů je nutné uvést stručnou anotaci na 2-5 řádků):

VERESS, József: *A magyar film története*, Anno Kiadó, 2006

Anotace: Kniha se věnuje historii Maďarské kinematografie od roku 1896. První filmy v kinech, šíření filmů a začátky filmu v Maďarsku.

BARTOŠEK, Tomáš: *Distrikt!*, 2005

Anotace: Jedná se o filmový přehled 66, č. 12, který se soustřeďuje na maďarský film *Distrikt!*.

NEMESKURTY, István, *A short History of the Hungarian Cinema*. Budapest: Egyetemi printing house 1980.

Anotace: Kniha popisuje důležité body ve vývoji maďarských filmů.

HAMES, P. ISTVAN S.: *The Cinema of Central Europe*, Wallflowerpress, London, 2004

Anotace: Kniha se zaměřuje na klíčové filmy střední Evropy mezi dvacátými lety a současností.

VARGA, Tamás, GÉZA, Lajos, *Hungarian film guide 2008*. Budapest: FILM-LINK 2008.

Anotace: Kniha obsahuje informace o maďarských filmech do roku 2008.

CUNNINGHAM, John: *Hungarian Cinema: From Coffee House to Multiplex*. WallflowerPress, 2004.

Anotace: Úvaha na téma maďarské kinematografie. Popisuje, co považovat za důležité momenty v maďarské národní kinematografii.

Diplomové a disertační práce k tématu (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách za posledních pět let)

K tématu nebylo v poslední době napsáno mnoho prací a žádná, která by byla stejného charakteru. Autorka našla nějaké podobné práce, které se dotýkají tématu a bude z nich čerpat informace či podklady.

Vaculíková, A.: *Recepce maďarského filmu v českém prostředí od založení Maďarského kulturního střediska v Praze do roku 2008*, Bakalářská práce, Univerzita Karlova, Praha 2010

Toupalová, M.: *Estetika ošklivosti v současné maďarské kinematografii*, Diplomová práce, Univerzita Karlova, Praha 2009

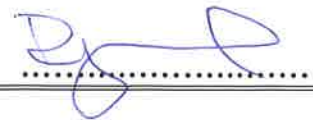
Obdržálková, A.: *Najvýznamnejšie maďarské hrané filmy 2006-2008*, Diplomová práce, Vysoká škola múzických umění v Bratislavě, Bratislava 2009

Pongó, I.: *Filmová a mediálna výchova v Maďarsku v kontexte svetových trendov*, Diplomová práce, Masarykova univerzita, Brno 2007

Váchová, R.: *Role zahraničních filmových produkcí při propagaci českého filmového průmyslu a ČR*, Diplomová práce, Vysoká škola ekonomická v Praze, Praha 2013

Datum / Podpis studenta/ky

20. 5. 2016

TUTO ČÁST VYPLŇUJE PEDAGOG/PEDAGOŽKA:

Doporučení k tématu, struktuře a technice zpracování materiálu:

Doporučuji v případě, že se podaří dostat k některému z autorů se zaměřit na jeho filmy a komparovat výrazové prvky jeho snímků mezi sebou, resp. snažit se o zúžení politicko-historických kontextů pouze ve vztahu k jednomu autorovi, resp. dílům.

Případné doporučení dalších titulů literatury předepsané ke zpracování tématu:

Potvrzuji, že výše uvedené teze jsem s jejich autorem/kou konzultoval (a) a že téma odpovídá mému oborovému zaměření a oblasti odborné práce, kterou na FSV UK vykonávám.

Souhlasím s tím, že budu vedoucí (m) této práce.

Doc. MgA: Martin Štoll, Ph.D.

26.5.16

Příjmení a jméno pedagožky/pedagoga

Datum / Podpis pedagožky/pedagoga

TEZE JE NUTNO ODEVZDAT VYTIŠTĚNÉ, PODEPSANÉ A VE DVOU VYHOTOVENÍCH DO TERMÍNU UVEDENÉHO V HARMONOGRAMU PŘÍSLUŠNÉHO AKADEMICKÉHO ROKU, A TO PROSTŘEDNICTVÍM PODATELNY FSV UK. PŘIJATÉ TEZE JE NUTNÉ SI VYZVEDNOUT V SEKRETARIÁTU PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY A NECHAT VEVÁZAT DO OBOU VÝTISKŮ DIPLOMOVÉ PRÁCE.

TEZE NA IKSŽ SCHVALUJE VEDOUcí PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY.